

הישיבה השלוש-מאות-ושמונים-ושבע של הכנסת האחת-עשרה

יום שלישי, ט"ו בטבת התשמ"ח (5 בינואר 1988)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:00

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

על שולחן הכנסת: החלטת ועדת הכנסת בדבר סדרי הדיון בחקיקה השנתית לשנת 1988; דיווח-שכונן כספי ליום 31 כמרס 1987, חלק ב', מטעם החשב הכללי במשרד האוצר, תודה.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה.

היו"ר ח' גרוסמן:
אני פותחת כזה את ישיבת הכנסת.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום

ב. שאילתות בעל-פה

אדוני סגן השר, אם העיכוב בגירוש מוברק עוואד היה עד כה מחזל, הרי היום, ממש ביום זה שבו מוברק עוואד הוא הרוח החיה בהתארגנות של אישים פלשתינים במזרח-ירושלים, אישים הקוראים למרי אזרחי — זוהי שערורייה ממש. הקריאה של עוואד למרי אזרחי, הלוא היא כתובה מפיו, ואני מצטטת: "לנתק קווי טלפון, קווי מים, קווי תנועה בכבישים, במסילות כרזל — — —". המרי האזרחי על-פי עוואד, מפיו ממש, הוא כדבריו "לא תחליף לטרור אלא השלמתו". "את המאבק שלנו — אומר עוואד — אפשר לפתח אחר כך למאבק מזוין".

כאמור, מדובר באורח זר, היושב בארץ ישיבה לא-חוקית כבר למעלה מחודש ימים. מדובר באדם ששלטונות הביטחון כבר התריעו מזמן שהוא אישיות מסוכנת, מסיתה ומתסיסה. מדוע, אדוני ראש הממשלה — ואני פונה אליו דרך, אדוני סגן השר — אינך מגרש אותו? נכון, הוא אזרח אמריקני.

היו"ר מ' כהן אבידב:

חברת הכנסת גאולה כהן, מה השאלה?

גאולה כהן (התחיה):

זו בהחלט שאלה. הפסקת אותי בדיוק כששאלתי: מדוע ראש הממשלה לא מגרש אותו?

נכון, הוא אזרח אמריקני, אבל האם הכניעה שלנו ללחצי ארצות-הברית מגיעה לשפל של הסגרת הריבונות בידי ארצות-הברית, עד כדי כך שלא רק שהיא תמנע את גירושו של אדם המסכן את ביטחוננו, אלא גם תשלח מפקחים לבתי-המשפט שלנו?

רק במצב של התערערות הריבונות שלנו יכול סגן שר חוץ בריטי לנוזף קשות בקצין ישראלי תוך כדי מילוי תפקידו בעזה. אני מקווה שהממשלה לא תיכנע ללחצי ארצות-הברית.

היו"ר מ' כהן אבידב:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני מבקש לשמוע מפיך שאלה.

גאולה כהן (התחיה):

אני שואלת את סגן השר: האם הממשלה אכן תיכנע ללחצי ארצות-הברית, מצרים ומדינות צבועות אחרות, באשר להחלטת הגירוש של תשעת המסיתים מיהודה ומשומרון? החלטה שעליה אני יכולה להגיד: מאוחר מדי ומעט מדי.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אנו עוברים לשאילתות בעל-פה. סגן השר רוני מילוא ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 374 של חברת הכנסת גאולה כהן: שהותו של ד"ר מוברק עוואד בארץ. חברת הכנסת גאולה כהן, בבקשה.

374. שהותו של ד"ר מוברק עוואד בארץ

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, נוכח הצהרתו של ראש הממשלה על שהותו הלא-לגלית של ד"ר מוברק עוואד בישראל ועל היותו אישיות לא רצויה ומתסיסה מבחינה ביטחונית, ונוכח העובדה שגם בימי המהומות האחרונות במזרח-ירושלים הוא היה מעורב בהפגנה מתסיסה, רצוני לשאול:

1. מדוע לא גורש ד"ר עוואד עד היום מישראל?

2. האם בדעתך לגרשו? אם כן, מתי?

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה. אני מבקש מסגן השר רוני מילוא להשיב.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברשות היושב-ראש, לפני מתן חשבוני אני רוצה לברך את חברת הכנסת גאולה כהן על הולדת נכדה כבודה. מזל טוב. מי ייתן רק שמחות בכיתן ובמשפחתך. הדברים רשומים בפרוטוקול. כמובן, מזל טוב גם לכן.

דן תיכון (הליכוד):

"המזל הדמוגריף" השתנה במזרח התיכון, זה ברור.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

תשובה על שאילתא בעל-פה מס' 374 של חברת הכנסת גאולה כהן:

שהייתו של מוברק עוואד בישראל היא בלתי-חוקית, ואנו ננהג בהתאם. תודה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):

קודם כול, תודה לסגן השר על הברכות.

אשר לשאלתו של חבר הכנסת יוסי שריד — אינני רוצה להיכנס לשאלה הערכית, מה הוא מתון ומי הוא מתון, מפני שיש היגיון או סבירות, שלא כל דבר שייראה לחבר הכנסת שריד כמתון נראה ככזה גם לאחרים. במקרה של ד"ר עוזד, אפשר לומר שלא תמיד ההטפה לאלימות או השימוש באמצעי אלימות הם הסכנה הגדולה ביותר. הם בבחינת סכנה, אבל לא תמיד הגדולה ביותר. לעתים גם דיבורים — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מאלימות אתם מפחדים פחות מאשר מאי-אלימות.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
הבעיה היא לא אלימות או אי-אלימות, הבעיה היא שימוש באמצעים שלא חייבים תמיד להיות אלימים, אך נוקם יכול להיות גדול מאוד. אם מדובר למשל על מרי אזרחי, כפי שאני למדתי היום מהעיתונות, אינני יודע — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מרי אזרחי לא אלים.

גאולה כהן (התחיה):
— — —

היו"ר מ' כהן אבידב:
חבר הכנסת יוסי שריד, חברת הכנסת גאולה כהן, זו שאלתא בעל-פה ולא רכוח.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
הנוק הכרוך במרי אזרחי יכול לפעמים להיות גדול יותר מהנוק שנגרם מפעולות אחרות. לכן, השאלה הרלבנטית במקרה הזה אינה העבירות שנעברו, אלא העובדה שמוברק עוזד שוהה כאן שהות בלתי חוקית, ואין שום סיבה שאנו נסבול שהות בלתי חוקית, שנוספים עליה אלמנטים אחרים, כמו הפעולות שעושה עוזד בעת שהותו בישראל. תודה.

היו"ר מ' כהן אבידב:
תודה.

סגן השר רוני מילוא ישיב עתה על שאלתא בעל-פה מס' 375 מאת חבר הכנסת יוסי שריד בנושא: נסיעתו של השר יוסף שפירא לדרום-אפריקה. בבקשה, חבר הכנסת יוסי שריד.

375. נסיעתו של השר יוסף שפירא לדרום-אפריקה

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, השאלתא הופנתה לראש הממשלה והוא נשאל: מה היו הטעמים שהניעו את הממשלה לאשר את נסיעתו של השר יוסף שפירא לדרום-אפריקה?

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה. אבקש מסגן השר רוני מילוא להשיב.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השר שפירא הוזמן לדרום-אפריקה על-ידי הקהילה היהודית שם. לא היתה סיבה שלא לאשר את נסיעתו לביקור לקהילה היהודית שם ולמפגשים עמה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יוסי שריד, בבקשה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, יודשה לי לומר שאני מאוד לא מרוצה מן החשוכה שניתנה, כי זו היתה הירשא — "הזמן על-ידי הקהילה היהודית" — וחשכתי שלכל הפחות יתחייב סגן ראש

אכל אשר לר"ר עוזד — למה עוד מחכה ראש הממשלה?

היו"ר מ' כהן אבידב:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני אפטיק אותך. יש לי בקשה אליך. פניתי אליך. יש פה שאלתא בעל-פה. שאלה אחת, לא עשר שאלות.

גאולה כהן (התחיה):

ובכן, אני שואלת: למה עוד מחכה ראש הממשלה? האם יש זמן מתאים יותר מהיום —

היו"ר מ' כהן אבידב:
תודה.

גאולה כהן (התחיה):

— לסלק את האיש המסית והמתסס הזה ממדינת ישראל? והאם אכן מתכוון ראש הממשלה לבצע את החלטת הגירוש היום או בימים אלה?

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, ד"ר מוברק עוזד מוכר לי באופן אישי, והוא ידוע כאדם — — —

היו"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת יוסי שריד, הכוונה היא לשאלת שאלה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בהחלט. אני רק צריך לתת רקע.

— — — הוא מוכר לי כאדם מתון, בעל השקפות מתונות, וכידוע, הוא עומד בראש המרכז לאי-אלימות.

אני רוצה לשאול את סגן השר: אם אנחנו מחליטים להחליט כל כך נואלת ומטומטמת לגרש אדם הדוגל באי-אלימות, מדוע לא יגיע כל פלשתיני למסקנה שאם כבר מגורשים אנשים על אי-אלימות, אולי כדאי להיות אלים, להיות מגורש על אלימות ולא על אי-אלימות? אם אין בכוחה של הממשלה הזאת להעביר קו ברור של הבחנה ושל הפרדה בין אלים לבין לא אלים, בין מתון לבין קיצוני — מה שכדו של המתון בכל אמצעי? אני מתרשם ומגיע למסקנה הברורה שלממשלה הזאת יש כוונה לדחוק את הפלשתינים לקיצוניות, משום שקל לה יותר להתמודד עם אנשים קיצוניים, שאתם אין משאומתן, מאשר עם אנשים מתונים, שלהם צריך להציע, שאתם צריך לשבת ולדבר.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה. אבקש מסגן השר רוני מילוא להשיב.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

בתשובה על השאלה הנוספת של חברת הכנסת גאולה כהן, הבעיה במקרה זה אינה לחץ אמריקני, מפני שכפי שצינתי בתשובה על השאלה העיקרית, שהייתו של מוברק עוזד בישראל היא בלתי-חוקית והמדינה תנהג לפי החוק בעניינו. לכן, שיקולים מסוג זה של לחץ חיצוני, אמריקני או אחר, לא קיימים.

אשר להערות של חברת הכנסת גאולה כהן על דברי סגן שר החוץ הבריטי — אין הן נוגעות ישירות לשאלה, אם כי אני בהחלט חושב שהן היו מיותרות ולא במקומן; הדברים ודאי יובאו לידיעת סגן השר הבריטי בהודמנות הראשונה על-ידי אחרים או על-ידי, כשאראה אותו.

הכנסת שריד, ברצוני להבהיר כי החלטת הממשלה, המאשרת את הנסיעה, נעשתה על-פי ההזמנה של הקהילה היהודית בדרום-אפריקה. אין כירי הממשלה שום אפשרות לעקוב או לוודא אילו מגעים מקיים שר בעתותיו הפנויות.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני נגד מעקבים. בעניין זה היה על הממשלה להחליט: השר נוסע אך ורק לצורך הזה ולא לשום צורך אחר.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
חבר הכנסת שריד, הרי קיבלת תשובה, שהאישור שנחתה הממשלה היה למטרה שהובאה בפניה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הוא עלול להיפגש עם אישים בכירים.

הי"ר מ' כהן אבידב:
חבר הכנסת יוסי שריד, אין זה נושא לוויכוח עם סגן השר.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
הממשלה לא טיפלה בפגישות רשמיות ולא ביקשה פגישות כאלה, ולכן יש להניח שהן לא תתקיימנה, אבל לומר לך בוודאות, שמישהו יודע מה יעשה שר זה או שר אחר בעתותיו הפנויות בזמן שהותו בחוץ-לארץ ואילו מגעים הוא יקיים — את זאת אני יכול לומר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא שואל מה הוא עושה בלילה, אני שואל מה הוא עושה ביום. אני מבין שעל הלילה אסור לי לשאול, אבל על היום מותר גם מותר.

חיים רמון (המערך):
אני מצדיק את הלילה על היום.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אני התכוונתי למגעים מדיניים בלבד.

אורה נמיר (המערך):
אני מציעה, שאתם שניכם תישארו כאן ואנחנו נצא החוצה, כדי שהכנסת תשבוע נחת.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
לחבר הכנסת שבח וייס, אינני יכול לפרט פה את שיקוליו של השר שפירא, ואינני יודע אילו שיקולים הדריכו אותו כאשר החליט להיענות לבקשה. צריך לזכור, שההתייחסות שלנו אל קהילות יהודיות בעולם, חוץ מלזו בדרום-אפריקה, לא נמדדה מעולם לפי השלטון הקיים במדינה שהקהילה היהודית נמצאת בה. לו היינו עושים את המבחן הזה, היינו יכולים לעמוד בפני מצבים מאוד לא נוחים גם לגבי קהילות יהודיות אחרות ששרים וחברי כנסת מבקרים אותן, ומדינת ישראל רואה לעצמה חובה לשמור על קשר ולדאוג לקהילות הללו.

אלעזר גרנות (מפ"ם):
הם ביקשו להיפגש עם השר שפירא?

בני שליטא (הליכוד):
המדיניות של יוסי ביילין אינה המדיניות של מדינת ישראל.

יאיר צבן (מפ"ם):
היה אפשר לשלוח את חבר הכנסת שליטא.

חיים רמון (המערך):

הממשלה בשם הממשלה, שלשר יוסף שפירא לא יהיה שום מגע, שום נגיעה ושום פגישה עם שום אישיות רשמית בדרום-אפריקה. אפילו את ההבטחה הצנועה הזאת לא שמענו. אם כן, אני צריך להבין, שמדובר כאן במעשה שהוא אחיזת עיניים. הואיל ואנחנו מכירים את האישיות הנוגעת בדבר ואת השקפותיה — השר שפירא, איש ה"טרנספר" — אנחנו מניחים, שבשל השקפותיו כאיש ה"טרנספר" אולי יש לו גם אחר נהיה טבעית, לכו הולך שבי אחר כמה תיאוריות בדרום-אפריקה, ולכן היינו רוצים לכל הפחות להיות בטוחים. שלא יהיה שום מגע בין השר יוסף שפירא לבין אישיות בדרום-אפריקה רשמית או חצי רשמית. אך, כאמור, אפילו הבטחה זו לא שמענו מפי סגן השר.

בנימין כן-אליעזר (המערך):

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מבין, וכך אני צריך להבין על-פי רקע הדברים, שההזמנה היא אומנם הזמנה של הקהילה היהודית, אבל השר יוסף שפירא רשאי לעשות בדרום-אפריקה ככל העולה על רוחו. חבר הכנסת כן-אליעזר אומר, שהוא יכול בעצם לעבור שם השתלמות, ואני בהחלט יכול לקבל את ההגדרה הזאת.

אני מבקש מסגן השר לכל הפחות להניח את דעתנו מבחינה זו, שהוא לא רק הוזמן על-ידי הקהילה היהודית, אלא שכל עניינו בדרום-אפריקה יהיה אך ורק כמסגרת הקהילה היהודית. הוא יהיה יהודי באוהל, ולא יצא ממנו, ובזה תסתים הפרשה העגומה של נסיעתו. תודה.

הי"ר מ' כהן אבידב:
תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס, ואחריו — לחבר הכנסת יאיר צבן.

שבח וייס (המערך):
אדוני סגן השר, בהנחה שאי-אפשר לנתק את הרשמיות מאישיות של שר, או אפילו מזו של סגן שר, ובכל מקרה יתפרש הביקור כביקור ממשלתי, אפילו אין זאת הכוונה — האם לא עלה על דעתכם, שלצורך קשירת קשרים עם הקהילה היהודית, דבר שהוא כשלעצמו חשוב מאוד, לא נדדק בתקופה זאת לשרים אלא לאנשים אחרים?

אורה נמיר (המערך):
רק לחברי הכנסת.

הי"ר מ' כהן אבידב:
תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יאיר צבן, בבקשה.

יאיר צבן (מפ"ם):
אדוני היושב-ראש, ישראל מתרעמת בדרך כלל, ובמיוחד בימים האחרונים, כאשר משווים בינה לבין דרום-אפריקה. האם גם השיקול הזה של המחאה על ההשוואות האלה הובא בחשבון כאשר החליטו לאשר נסיעה זאת?

שאלה שנייה, אדוני השר, האם סגן השר מוכן לספק לכנסת לא הרבה דוגמאות אלא שתיים-שלוש בלבד לביצוע החלטת הממשלה על הפחתת הקשרים עם דרום-אפריקה כחודשים שעברו מאז התקבלה ההחלטה? תודה רבה.

הי"ר מ' כהן אבידב:
תודה. סגן השר רוני מילוא מתבקש להשיב.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אשר לשאלתו של חבר

הי"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת שליטא, חבר הכנסת רמון — — —

בני שליטא (הליכוד):

הצביעות שלכם עברה את כל הגבולות.

הי"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת שליטא, אני קורא אותך לסדר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הי"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת יוסי שריד — — —

חברי הכנסת, מטרת השאלתא בעל-פה היא לשאול שאלות קצרות. אם אתם חושבים שצריך להשתמש בשאלות הללו לצורך ויכוח — אני חושב שצריך להפסיק את כל העניין הזה, הוא חסר טעם, משום שאני רואה כי שש השאלות שנשאלו נמשכות כמעט חצי שעה. זו לא הצעה לסדר-היום. זה לא מקובל, לא מכובד ואני מבקש לא להתפרץ באמצע הדברים.

ג. שאלות ותשובות

5. לסיכום, כל יהודי תוניסי החפץ בכך יכול לצאת את תוניס.

3865. הסכנה הדמוגרפית בישראל

חבר הכנסת ב' בן-אליעזר שאל את ראש הממשלה ביום "בכסליו התשמ"ח (1 בדצמבר 1987):
לפי נתוני השנתון הסטטיסטי הממשלתי, שנתפרסמו לאחרונה, יהיו בישראל ובשטחים בשנת אלפיים 7.4 מיליוני בני-אדם ובהם 3.1 מיליוני ערבים, כתוך זה שני מיליוני ערבים בשטחים.

בדעוני לשאול:

1. האם קיימת בעיה דמוגרפית, המאיימת על קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית?

2. האם אדוני עומד להסיק מסקנות כלשהן מתוך נתונים מציאותיים אלה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, התשובה היא: לא. לפנינו בעיה שצריך להתמודד עמה וניתן להתמודד אתה.

הי"ר מ' כהן אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת בנימין בן-אליעזר.

בנימין בן-אליעזר (המערך):
התשובה היתה כל כך מעניינת עד שהכנתי מייד שאלה — איך? הדהמת אותי.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
בתשובה על שאלתו של חבר הכנסת בן-אליעזר — אני חושב שלא זה הזמן להתייחס לשאלה זו, מפני שהיא נוגעת למדיניות הרבה יותר נרחבת וכוללת, לתפיסות עולם בנושאים של עלייה גדולה, של עידוד הריכוז הטבעי ושל מרכיבים נוספים, שהם מדיניים בעיקרם, ולא זה המקום להתייחס ולפרט אותם.

אני חושב שהתוכניות המדיניות שבהן מדובר היום בישראל אינן עוסקות בשינוי מעמדם של תושבי יהודה.

הי"ר מ' כהן אבידב:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשאלות.

סגן השר רוני מילוא ישיב על שאלות. בבקשה.

3839. מצב יהודי תוניס לנוכח הרוח בורגיבה

חבר הכנסת א' שאקי שאל את ראש הממשלה ביום "בכסליו התשמ"ח (25 בנובמבר 1987):

הדחתו של הנשיא בורגיבה כתוניס מעוררת דאגה בקרב יוצאי תוניס בישראל, בצרפת ובמקומות אחרים בעולם. השאלה היא כיום: מה יקרה לקהילה היהודית בתוניס, המונה כ-5,000 נפש?

בדעוני לשאול:

האם ממשלת ישראל, ומשרדן במיוחד, ערים דיים לדאגה זו, והאם ננקטים הצעדים הראויים כדי להקל, בכל דרך דיפלומטית אפשרית, על יציאתם מתוניס של יהודים הרוצים בכך?

תשובת סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ממשלת ישראל ערה לנושא.

2. למיטב ידיעתנו מונה הקהילה היהודית בתוניס כ-3,500 נפש.

3. כל אזרח תוניסי, בלא הברל דת, רשאי לבקש, ובמרבית המקרים לקבל, דרכון תוניסי, המאפשר לו לצאת את תוניס מרצונו החופשי. אשר ליהודי תוניס קיים סידור המאפשר לכל אחד מהם לקבל אשרת נניסה לצרפת, ומשם הם רשאים כמובן להמשיך ארצה, אם רצונם בכך.

4. ידוע ליהודי תוניס כי הנשיא החדש, בן עלי, הצהיר כי גם תחת שלטונו יובטח חופש מלא ליהודי תוניס, ונושא זה אף נדון בפגישה דיסקרטית, שהתקיימה במחצית השנייה של נובמבר 1987 בין הנשיא בן עלי לבין הרב מדר, רבם הראשי של יהודי תוניס.

3941. הכרה ביישובי הגולן ביישובי קו העימות
חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את ראש הממשלה ביום כ"ה
בכסליו התשמ"ח (16 בדצמבר 1987):
כ"ה בנובמבר 1986 השיב סגן השר רוני מילוא על
שאלתה בעליפה של מס' 208, כי ההצעה לכלול את יישובי
רמת-הגולן ברשימת יישובי קו העימות (הזכאים לפטור של
10% ממס הכנסה) נכדת על-ידי הגורמים הנוגעים בדבר ועם
סיום הבדיקה תובא ההצעה לדיון בממשלה. סגן השר הכטיח
להעביר את פנייתו לזירות הדיון בממשלה ולקבלת החלטות
בנדון. עד היום לא הוכרו יישובי הגולן כיישובי קו העימות.

ברצוני לשאול:

1. אם התקיים דיון, מהן מסקנותיו?
2. אם לא — מדוע, והאם יתקיים דיון בנושא בהקדם?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

ביום 15 בפברואר החליטה הממשלה לצרף את יישובי
רמת-הגולן — בהתאם לרשימה שצורפה להחלטה הכוללת
את כל היישובים — לרשימת יישובי קו העימות, וזאת לצורך
טיפול על-ידי ועדת השרים וועדת המנכ"לים לנושא זה.

משרדי הממשלה נוהגים לפי החלטה זו ואין הפרדה
בטיפול הממשלתי בין יישובי רמת-הגולן לבין יישובי קו
העימות בגליל, אם כי ניתנת עדיפות לטיפול במרכיבי
הביטחון, כגון מיגון, מקלט ושירותי בריאות של יישובי הקו
בצפון.

ועדת השרים לנושא קו העימות תדון בהחלטת תקנות מס
הכנסה — המעניקות זיכוי של 10% במס הכנסה ליישובי קו
העימות — על יישובי רמת-הגולן. כאשר יוגשו מסקנות
ועדת-ששינסקי, ובמסגרת קביעת המדיניות הכללית לגבי
הנחות במס, יוחלט כמובן גם אשר ליישובי רמת-הגולן.

היו"ר מ' כהן אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד סגן השר, לפני שבוע אישרה ועדת הכספים הארכה
נוספת של פטורים וזכאויות ליישובי קו העימות בגליל, וזאת
עד שוועדת-ששינסקי תקבע גם לגביהם החלטות אחרות. האם
אינך חושב שיישובי רמת-הגולן, העומדים בעצם מול הגדולה
בארצות האויב, זכאים לקבל אותם פטורים עוד לפני
שוועדת-ששינסקי תסיק את מסקנותיה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, מדיניות משרד האוצר היא להשתדל
ולמנוע יישום כל כללים חדשים עד לקבלת מסקנות
ועדת-ששינסקי. אני מעביר את דעתה של חברת הכנסת
סולודר, שאני כמובן מכבד אותה מאוד, למשרד האוצר ולשר
האוצר כדי שישקלו את הדבר. אם כי לאור ניסיוני בעניינים
אחרים אינני נוטה לחשוב שיש לכך סיכוי גדול, אבל ננסה.

עדנה סולודר (המערך):

אולי תעשה מאמץ בנדון.

3998. נסיעת שר הביטחון בשבת

חבר הכנסת י' יוסף שאל את ראש הממשלה ביום " בטבת
התשמ"ח (31 בדצמבר 1987):

נוכח נסיעתו של שר הביטחון ממלונן בניו-יורק לנמל
התעופה לה-גארדריה תוך חילול שבת, ברצוני לשאול:

האם יש כללים מחייבים בעניין זה לגבי שרי הממשלה
ופקידים בכירים המצויים בשליחות רשמית בחו"ל?

שומרון ועזה ובגדרתם כאזרחי ישראל בשלב הזה, כי גם
תוכנית האוטונומיה, שהיא הבסיס להסכם הקואליציוני
הנוכחי, אינה מדברת על החלת ריבונות בשלב זה, ולכן לא
מדובר כאן על סכנה. כפי שהיא מתוארת בשאלתה של חבר
הכנסת בן-אליעזר. עם זה, בכובא העת נצטרך להתמודד עם
הסוגיה הזאת, שהיא בהחלט סוגיה חשובה ובעלת משקל רב
מאוד.

3866. עמדת ישראל כלפי מלחמת אירן-עירק

חבר הכנסת ח' רמון שאל את ראש הממשלה ביום י' בכסליו
התשמ"ח (1 בדצמבר 1987):

לאחרונה פורסמו בעיתונות פרסומים סותרים בנוגע
לחתימת ישראל בצדדים הלוחמים במלחמת אירן-עירק.

ברצוני לשאול:

מהי עמדת ישראל ביחס למלחמה זו?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

עמדת ישראל היא אחת, והיא משותפת לכל דוברי
הממשלה: ישראל אינה מעורבת במלחמה זו והיא אינה תומכת
בצד מן הצדדים.

היו"ר מ' כהן אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, התפרסם בעיתונות
שעירק פנתה — בדרכים עקיפות, כמובן — לממשלת ישראל
בקשה שהממשלה תאשר הנחת צינור נפט ליד עקבה, ונאמר
שראש הממשלה מר שמיר סירב לאפשר הנחת הצינור. האם
סירוב זה משתלב בתשובה שמסרת כעת, או האם אנחנו
ממשיכים להתעלם מהשינויים המתרחשים באזור, כפי שאנחנו
מתעלמים מכל דבר אחר?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, לעצמי, אני לא יכול להשיב על שאלה
זו, מפני שאין בידי אינפורמציה על עניין זה. אני מוכן בהחלט
לבדוק את הנושא — — —

חיים רמון (המערך):

אם ראש הממשלה היה מואיל לבוא פעם אחת לכנסת —
היה מי שיענה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אני מוכן בהחלט לבדוק את הנושא ולהשיב לחבר הכנסת
רמון על שאלה זו. בשלב זה אין בידי לעשות זאת.

3940. הסחבת בטיפול בעקורי אקריה ובירעם

חבר הכנסת ש' וייס שאל את ראש הממשלה ביום כ"ה בכסליו
התשמ"ח (16 בדצמבר 1987):

אחרי תקופה שניתנה בה תשומת לב רבה לעניינים של
עקורי אקריה ובירעם מתקבל עתה הרושם, כי אין התקדמות
ממשית לגבי החזרתם.

ברצוני לשאול:

1. מהו תיאור המצב מצד הממשלה?

2. מה מעכב את החזרת החושבים-לשעבר לכפריהם?

חשובת סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נושא זה מצריך עיון רציני נוסף של הממשלה.

הכנסת שבח וייס, גם על נושאים אחרים. לכן תיטיב הממשלה לעשות, לדעת, אם הנושא הזה ייבדק ביסודיות וההחלטה שתיופול, בסופו של דבר, תתקבל לאחר שיקול-דעת יסודי, רציני ומעמיק.

יאיר צבן (מפ"ם):

העבר, לפחות, את דבריו של חבר הכנסת שבח וייס לראש הממשלה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה לסגן השר רוני מילוא.

אבקש משר המשרה להשיב על שאלות של חברי הכנסת.

3095. פרישת שוטרים מהמשרה

חברת הכנסת א' סרטיני שאלה את שר המשרה ביום כ"ב באדר התשמ"ז (23 במרס 1987):

המפכ"ל הודיע השבוע, כי רק בחודש פברואר פרשו מן המשרה כ-150 שוטרים, וכי להערכתו משרת ישראל לא תוכל לכלום גל פרישות זה, בשל חוסר היכולת להתחרות בהצעות הכספיות של שוק העבודה האזרחי.

הריני מבקשת לשאול:

1. מה בדעת המשרה לעשות כדי לנסות לבלום פרישות אלה?

2. כיצד נערכת המשרה כדי להתמודד עם משימותיה נוכח תופעה זאת?

שר המשרה ח' בר-לב:

1—2. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתחילת שנת 1987 פקד את משרת ישראל משכר שגרם להתפטריות רבות בקרב שוטרים בד"א — בעלי דרגות אחרות. בעיה זו טופלה בחלקה לגבי בעלי הדרגות האחרות במשכורות חודש פברואר 1987 ובמשכורות אפריל 1987, וזיכתה את אנשי המשרה — בעיקר בדרגות סמל ראשון, רב-סמל ורב-סמל בכיר בתפקידים הייעודיים של שיטור, חקירות, בילוש ומודיעין — בתוספות שכר מיוחדות ובתוספות שכר שנגזרו מן ההשוואה לצה"ל. חיקוי שכר אלה הורידו את שיעור ההתפטריות בערך ב-20% — 30%.

עם זאת, מן הראוי לציין כי עדיין לא חל השינוי המיוחל בכל מגזרי התפקידים, ומשרד המשרה ממשיך בטיפול ובהשלמות בנושאי שכר, בעיקר לגבי הקצונה הייעודית בדרגות פקד ורב-פקד.

3696. יריות בחתונות הגערות בקרב האוכלוסייה הערבית

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר המשרה ביום כ' בחשוון התשמ"ח (12 בנובמבר 1987):

מנהג נפוץ בקרב האוכלוסייה הערבית הוא להזמין יורים לחתונות ככפרים, ופורסם שאף נגרמו פגיעות כתוצאה מכך.

ברצוני לשאול:

1. האם התופעה מוכרת לך?

2. אם כן, איך פועלת המשרה כדי לבלום תופעות אלו?

3. באיזה נשק משתמשים לצרכים אלה ומהם מקורותיו?

תשובת שר המשרה ח' בר-לב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אין כללים רשמיים בעניין זה, אך במשך השנים הובן כי על חברי הממשלה ועובדי מדינה הנוסעים בשליחות להשתדל ככל הניתן להימנע מחילול שבת בעת שליחותם.

שבח וייס (המערך):

האם אוכל לשמוע את התשובה על השאלתא שלי?

היו"ר מ' כהן אבידב:

הואיל ואתה נמצא תמיד באולם, אחרוג מן הנהג. לא אקפא אותך. אני מבקש, אדוני סגן השר, אם אפשר, להשיב על שאלתא מס' 3940 של חבר הכנסת שבח וייס, שהועברה קודם לכן לפרוטוקול, זאת באופן יוצא מן הכלל. חבר הכנסת שבח וייס היה קודם לכן באולם. חיפשתי אותו ולא מצאתי.

בני שליטא (הליכוד):

נהג כך גם עם חברי המפלגה שלך.

היו"ר מ' כהן אבידב:

מלח לי, אני עושה מה שאני חושב לנכון, לפי ראות עיני. אין לזה כל קשר למפלגות.

3940. הסחבת בטיפול בעקורי איקירת ובירעם

חבר הכנסת ש' וייס שאל את ראש הממשלה ביום כ"ה בכסליו התשמ"ח (16 בדצמבר 1987):

אחרי תקופה שניתנה בה תשומת לב רכה לעניינם של עקורי איקירת ובירעם מתקבל עתה הרושם, כי אין התקדמות ממשית לגבי החזרתם.

ברצוני לשאול:

1. מהו תיאור המצב מצד הממשלה?

2. מה מעכב את החזרת התושבים-לשעבר לכפריהם?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
(קורא את התשובה, ראה עמ' 1218).

היו"ר מ' כהן אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אדוני סגן השר, אני שואל: למה? — ואני אסביר מדוע אני שואל. הנושא הזה אכן עלה בתדירות רבה והיתה כוונה בממשלה לטפל בעניין טיפול כלתי שגרתי. הדבר בא לידי ביטוי גם בהצהרות של השר משה ארנס, שאתה נכנסת, במובן מסוים, לנעליו בתחום הזה. יש רגישות, והייתי אומר הסכמה ציבורית רחבה, שמשוהו חייב להיעשות כאן. לפי דעתי, זה אפילו מתוך לורית בין שתי המפלגות. אני באמת שואל: למה לא נעשה זאת בקדנציה הזו?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, כפי שכבר ציינתי בחשובתי הקודמת, חבר הכנסת שבח וייס, הבעיה הזו היא מורכבת מאוד ומסובכת. הראיה לכך היא אולי מה שהעיר קודם לכן חבר הכנסת אלעזר גרנות, שכבר 40 שנה מתחבטים ומחלבים בנושא הזה ופתרון חרי-משמעי עדיין לא נמצא. אף שכבר היו דעות כאלה או כאלה, בעד ונגד — — —

אלעזר גרנות (מפ"ם):

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אני חושב שלא צריך להיתפס בנושא זה להגזמות, כי הבעיה היא באמת מורכבת. יש לה השלכות, כפי שידוע חבר

הארצי כיסוף נתפסו כעת שגנבו ארבעה תחיימקלים מסוג "עוזי" 500 כדורים. בחקירה הודו בגנבה וטענו, כי גנבו לצורכי מכירה.

ברצוני לשאול:

1. הידועים לו הדברים דלעיל, והנכונים הם?
2. אם כן, האם עובדים המועסקים במטה הארצי, או בכל מחלקת משטרה שיש בו נשק, נבדקים לפני כן בדיקה ביטחונית?
3. אם כן, האם נבדקו פועלים אלה בדיקה כזאת?
4. מה בדעת השר לעשות כדי שמקרים כגון אלה לא יישנו?

תשובת שר המשטרה ח' ברילב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)
1 — 3. התשובה חיובית.

4. אמצעי המיגון והאבטחה במתקן משטרה זה תוגברו בצורה משמעותית מאז האירועים, ונקטו צעדים נוספים למניעת הישנות מקרה דומה בעתיד.

3850. תופעת הביגמיה בקרב ערביי ישראל
חבר הכנסת ז' עטשי שאל את שר המשטרה ביום ד' בכסליו התשמ"ח (25 בנובמבר 1987):
חוק העונשין, התשל"ז—1977, מגדיר את הביגמיה כעבירה פלילית. לאחרונה אנו עדים להתפרצות מחודשת של תופעת הביגמיה בקרב שבטים בדואים ובקרב ערביי ישראל.

ברצוני לשאול:

1. מהו מספר התיקים שנחקרו בגין עבירת הביגמיה בכל שנה כמשך עשר השנים האחרונות?
2. מהי החלוקה בתיקים הג'ל לפי הדת: מוסלמים, נוצרים, יהודים ודורשים?

3. מהו מספר תיקי החקירה שהסתיימו בטיפול בבתי-משפט?

4. האם יש מדיניות לקולא בעניין הביגמיה בקרב המוסלמים בישראל?

5. מהו מספר תיקי החקירה מהג'ל שנסגרו בגין העדר עניין לציבור?

תשובת שר המשטרה ח' ברילב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 1 — 2. בשנת 1978 נפתחו 10 תיקים, מהם 7 למוסלמים ו-3 ליהודים; בשנת 1979 נפתחו 22 תיקים, מהם 15 למוסלמים ו-7 ליהודים; בשנת 1980 נפתחו 30 תיקים, מהם 26 למוסלמים ו-4 ליהודים; בשנת 1981 נפתחו 14 תיקים, כולם למוסלמים; בשנת 1982 נפתחו 20 תיקים, מהם 19 למוסלמים ו-1 לנוצרי; בשנת 1983 נפתחו 16 תיקים, מהם 13 למוסלמים, 2 ליהודים, ו-1 לדרוזי; בשנת 1984 נפתחו 42 תיקים, מהם 39 למוסלמים ו-3 ליהודים; בשנת 1985 נפתחו 22 תיקים, מהם 20 למוסלמים ו-2 ליהודים; בשנת 1986 נפתחו 34 תיקים, מהם 33 למוסלמים ו-1 ליהודי; בשנת 1987, בחודשים ינואר-אוקטובר, נפתחו 55 תיקים, מהם 53 למוסלמים ו-2 ליהודים.

3. 63 תיקים הגיעו לערכאה משפטית, וניתן בהם גזר-דין.

2. אין באפשרות המשטרה למנוע תופעה זו לחלוטין. כיוון שהמשטרה אינה יכולה לדעת מראש מתי והיכן מתקיימות חתונות או שמחות בכפרים ערביים. המשטרה פותחת בחקירה כאשר המקרה מובא לידיעתה. החקירה המשטרתית, כאשר היא נפתחת, מתייחסת לכל ההיבטים הפליליים הקשורים באירוע, כמו למשל: א. מקור הנשק; ב. נזקים גופניים או אחרים הנגרמים מן היריות; ג. האם נעשה שימוש בלתי חוקי בנשק.

3. מחקרת המשטרה של מקרים שהובאו לידיעתה מתברר, כי השימוש נעשה כאקדחים המוחזקים על-ידי בעליהם ברשיון.

3702. דרישות המשטרה לגבי רישוי למגרשי כדורגל

חבר הכנסת ב' שליטא שאל את שר המשטרה ביום כ' בחשוון התשמ"ח (12 בנובמבר 1987):

המשטרה מעמידה בפני קבוצות הכדורגל שורה של דרישות, שכולן כרוכות בעלויות כבדות. לא במקרה נפסלים מגרשים רבים, משום שאין בידי הקבוצות הכוח לעמוד בעלויות ובתביעות.

ברצוני לשאול:

1. האם המשטרה מביאה בחשבון שהכדורגל כשלעצמו מכון את המרץ והצרירות לאפיקים חיוביים?
2. האם מובא בחשבון שקבוצות הליגה הנמוכה הן חסרות אמצעים והכנסות?

שר המשטרה ח' ברילב:
1. התשובה חיובית.

2. התשובה שלילית. שיקולי המשטרה הם שיקולים של ביטחון הציבור, ומשטרת ישראל משתדלת שתנאיה יהיו סבירים.

היו"ר מ' כהן אבידב:
רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת בני שליטא, בבקשה.

בני שליטא (הליכוד):

ארוני שר המשטרה, אי-אפשר שכל מוסד או כל מערכת יעשו שבת לעצמם. בדרישותיכם אתם חושבים רק על עצמכם ועל יכולתכם לפקח ולבצע את המשימות בקלות, והעלויות הכלכליות הן "יוק", לא קיימות. אני מציע שבכל מערכת כזאת, כאשר בודקים נושא של מגרשי כדורגל, יהיה בשטח גם כלכלן שיקבע מה היא עלות הדברים. קבוצות בליגות נמוכות, המשוללות הכנסות, אינן יכולות לעמוד בדרישות. תראה כמה מגרשים נפסלים.

שר המשטרה ח' ברילב:

אני מסכים עם הפתיח של דברי חבר הכנסת בני שליטא, שלא כל רשות יכולה לעשות שבת לעצמה. משטרת ישראל אינה רשות מקומית, היא רשות ארצית. ועל כן, לא כל רשות מקומית, גדולה קטנה, תקבע לעצמה כללים איך לנהל אירועים שבהם ישתתף ציבור גדול. יש משטרה ארצית והיא קובעת את הכללים, כאשר לגודל ענינה טובת הציבור ושמירת הסדר הציבורי. זהו הנוהל, זהו החוק, והרשויות המקומיות יואילו בטובן לקיים את התנאים המינימליים הנדרשים כחוק.

3791. גנבת נשק ממטה המשטרה ביפו

חבר הכנסת ד' דיני שאל את שר המשטרה ביום כ"ו בחשוון התשמ"ח (19 בנובמבר 1987):
ביום שני, 9 בנובמבר 1987, פרסמו העיתונים ידיעה, לפיה שני תושבים מעזה, שהועסקו כצבעים בבניין המטה

4. התשובה שלילית.

5. 22 תיקים נסגרו מחוסר עניין לציבור.

3851. התרבות תחנות לא-חוקיות של טלוויזיה בכבלים
חבר הכנסת אוריאל לין שאל את שר המשטרה ביום ד' בכסליו
התשמ"ח (25 בנובמבר 1987):
לאחרונה רבים הפרסומים בעיתונות על כך שעקב שביתת
הטלוויזיה והרדיו מתרבות תחנות הטלוויזיה בכבלים,
הפועלות מחוץ למסגרת החוק.
על-פי כמה פרסומים, מדובר גם בהפעלת אמצעי לחץ
ואיום על אזרחים להירשם כמנויים.

ברצוני לשאול:

1. על-פי הערכת המשטרה, כמה תחנות לא-חוקיות של
טלוויזיה בכבלים פועלות היום בישראל?
2. בכמה גדל מספרן של תחנות אלה במרוצת שנת 1987?
3. האם זה נכון שבעלי התחנות מפעילים לחץ ואיומים
כלפי אזרחים כדי לשכנעם להירשם כמנויים לתחנה?
4. האם קיבלה המשטרה תלונות מאזרחים? אם כן, כמה
(בשנת 1987) ומה הייתה דרך טיפול המשטרה בתלונות אלה?
5. האם להערכת כבודו תופעה זו יש בה כדי להצביע על
התחזקות העבריינות המאורגנת בחברה הישראלית?
6. מה היו הפעולות אשר עשתה המשטרה במרוצת שנת
1987 כדי לסגור את תחנות הטלוויזיה הלא-חוקיות?
7. האם מתכוונת המשטרה לחזק את פעילותה בתחום זה
בעתיד?

תשובת שר המשטרה ח' בר-לב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. 414 תחנות טלוויזיה בכבלים.

2. מהשוואת נתון היקף התחנות בשנת 1987 לעומת שנת
1986 עולה כי חל גידול של כ-450% במספר התחנות הפועלות
בתחומי "הקו הירוק", אשר מרביתן פועלות במרכז המדינה.
3. יש מידע בידי משטרת ישראל על לחץ שמפעילים בעלי
התחנות על אזרחים, אך הערכת המשטרה היא כי תופעה זו
שולית ביותר.

4. בשנת 1985 נפתחו 32 תיקים, בשנת 1986 נפתחו 304
תיקים ובעשרת החדשים של שנת 1987 נפתחו 182 תיקים.
מן הראוי לציין כי 22% מכלל התלונות הוגשו על-ידי
אזרחים, השאר הוא תוצאה פעולה יזומה של המשטרה.

5. התשובה שלילית.

6. בחדשים ינואר-אוקטובר בשנת 1987 נפתחו 182
תיקים, מעבר לכך, נעשות פעולות משטרתיות נוספות, רובן
מודיעיניות, לאיתור תחנות. הפעולה לתפיסת העבריינים,
לחקירתם ולהבאתם לדין, נעשית בשיתוף עם משרד התקשורת
וחברת "בזק".

7. נושא זה של תחנות טלוויזיה בכבלים נמצא כתחום
האחריות של משרד התקשורת וחברת "בזק", להם גם הידע
המקצועי והמומחיות לאבחן את העניין ולטפל בו. המשטרה
ככלל פועלת רק בתיאום עמם, הם מטפלים בציוד והמשטרה
מלווה אותם. בהמשך, החקירה והתביעה נעשים על-ידי

המשטרה. היוזמה לחיזוק הפעילות בתחום זה צריכה להיות
אצל האחראים לנושא במשרד התקשורת וחברת "בזק",
כאשר המשטרה מגישה ותגיש את הסיוע ככל שהדבר יידרש.

3852. האשמות נגד ראש עיריית פתח-תקווה דב תבורי
חבר הכנסת מ' בהנא שאל את שר המשטרה ביום ד' בכסליו
התשמ"ח (25 בנובמבר 1987):
תושב פתח-תקווה, מר עצמון רוזנברג, התלונן במשטרה
שבמהלך משפט שהוא קיים נגד ראש עיריית פתח-תקווה, מר
דב תבורי, ניסה מר תבורי, באמצעות כמה שליחים, כיניהם מר
נ"מ (שמו המלא מופיע במקור), לשרל אותו באמצעים פסולים
לסגור את התיק.

המשטרה העמידה בראש החקירה את רב פקד סטורל,
ממחלק ההונאות ביפו, ששלח את עצמון רוזנברג עם מכשיר
הקלטה סמרי לפגישה עם שליחי ראש העירייה.

ברצוני לשאול:

1. באיזה שלב נמצאת החקירה, והאם יועמד מישורו לדין?
2. האם נחקר מישורו נוסף בפרשה?
3. מה קרה לקלטות שהקליט מר עצמון רוזנברג עבור
המשטרה?
- תשובת שר המשטרה ח' בר-לב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)
1. לא נפתחה חקירה משטרתית גלויה בפרשה ולכן אין
מקום לשאלה מי יועמד לדין.
2. התשובה שלילית.

3. הקלטת הוחזרה לבעליה, כי-תוכנה לא העלה ממצאים
שיצדיקו פתיחה בחקירה גלויה.

3853. מעצר שווא ופגיעה באזרח חף מפשע

חבר הכנסת י"ז אמיר שאל את שר המשטרה ביום ד' בכסליו
התשמ"ח (25 בנובמבר 1987):
בתאריך 7 בספטמבר 1987 עצרה משטרת דימונה תלמיד
תיכון על חשד כביכול שגנב אופני מיני-טוסטוס מאזרחים
בדימונה. נער זה נעצר והועבר למשטרת באר-שבע כשידיו
ורגליו כבולות באזיקים. אביו שלח אלי העתק תלונה שהעביר
אליך ובו הוא מתלונן על כל מה שעבר על בנו, שנמצא בסוף
חף מכל פשע.

ברצוני לשאול:

1. האם מעצרו של הנער מבית-הספר התיכון בדימונה היה
הכרחי?
2. מדוע לא מסרה משטרת באר-שבע לאב מידע נכון על
מעצרו של בנו בבית-המעצר בבאר-שבע?
3. מדוע היה צורך לכבול את ידיו ורגליו של הנער
באזיקים?
4. האם משטרת דימונה התגצלה בפני הנער ואביו?
5. כיצד יפעל כבוד השר על-מנת שמקרים אלה של פזיונות
ופגיעה בזכות האזרח לא יישנו?
6. אילו הנחיות מנחה המטה הארצי של משטרת ישראל
את תחנות המשטרה ברחבי המדינה שחפים מפשע לא ייפגעו,
אם אכן יש צורך לנקוט מעצרים לשם בדיקת נכונות החשדות?

השוטרים בכל פעם שנכנסו להר הבית, ולפעול בצורה פרובוקטיבית כדי להתסיס את המוסלמים בהר הבית.

2. משטרת ישראל פועלת לפי מדיניות שהותוותה לצורך שמירת הסדר וכיטחון הציבור. המקרה המתואר בשאלתא אינו משקף נאמנה את האירוע עצמו, היות שכבר ציינתי מדובר בבחורים פרובוקטיבים ופרובוקטיביים.

3855. חשד להונאת הציבור במסערת "מי ומי"

חבר הכנסת מ' כהנא שאל את שר המשטרה ביום ד' בכסליו התשמ"ח (25 בנובמבר 1987):

נודע לי מקצין משטרה, שאחרי שהתלוננו בעלי מסערת "מי ומי" על גניבת כסף מהקופה ועל חשד באחד הפרעלים, התקינה המשטרה מצלמה נסתרת שצילמה את הפועלים משתינים לתוך החומס.

בעל המסערה דרש מייד להפסיק את החקירה, כדי שלא תהיה שערוזיה שתגרום לסגירת המסערה.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן — האם העבירה המשטרה את הממצאים למשרד הבריאות?

3. מדוע לא המשיכה המשטרה בחקירה על הונאת הציבור, לאחר שביטל בעל המסערה את תלונתו?

תשובת שר המשטרה ח' בר-לב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משטרת ישראל לא טיפלה כאירוע זה.

3884. אבטחת מלטשות יהלומים

חבר הכנסת א' נחמיאס שאל את שר המשטרה ביום י' בכסליו התשמ"ח (1 בדצמבר 1987):

בשאלתא מס' 3519 מ-22 ביולי 1987 העליתי את הנושא של אבטחת מלטשות.

ברצוני לשאול:

אילו צעדים נקט משרדך כדי להבטיח את יישום כללי הביטחון במלטשות יהלומים?

תשובת שר המשטרה ח' בר-לב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשטרה נקטה את הצעדים האלה ליישום אמצעי המיגון וכללי הביטחון במלטשות:

א. העברת תנאים שעל-פיהם נתבקשו בעלי המלטשות לבצע את המיגון הדרוש;

ב. נערכו פגישות עם קצין הביטחון של מכון היהלומים, אשר הונחה כיצד לפעול לאכיפת תנאי המשטרה;

ג. כן קיימה המשטרה פגישה עם מנכ"ל מכון היהלומים ויו"ר ועדת האבטחה ונדונו בה תנאי המשטרה והדרכים לאכיפתם;

ד. יחידות המשטרה פועלות בשטח באמצעות קציני ורכיזי רישור עסקים ומבקרות במלטשות יהלומים. במהלך ביקוריהן מדריכים את בעלי המלטשות בנושא המיגון ובדוקים את חקירות האמצעים;

ה. המשטרה עשתה תחקירי אירוע במלטשות יהלומים שנפרצו או נשרדו כמטרה לעמוד על שטח ביצוע הפריצה או

שר המשטרה ח' בר-לב:

1. מעצרו של הנער נעשה על סמך מידע. המעצר נעשה בצורה דיסקרטית, תוך שיחה עם מנהל בית-הספר וחיאום מועד המעצר עמו בתום שעות הלימודים. כבילתו של הנער באזיקים לא היתה הכרחית. על כך הביעה המשטרה את התנצלותה וניתנה הערה לשוטרים. גם אני כתבתי מכתב התנצלות למשפחה.

2. משטרת באר-שבע לא ידעה על מעצרו של הנער, כיוון שהנער הובא לבית-המעצר המרחבי על-ידי משטרת דימונה. הודעה על מעצרו נמסרה לאחותו של הנער, כיוון שהאב שהה באותו יום בשירות מילואים.

4. התשובה חיובית.

5. בכל מקרה שבו מתגלית חריגה על-ידי איש משטרה ננקטים כל הצעדים המתחייבים מכך.

6. קיימות הנחיות ברורות ביחידות המשטרה בכל הנוגע למעצר חשוד ולכבילתו, ובמיוחד כשמדובר בקטין.

היו"ר מ' כהן אבידן:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אמיר.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אני מנצל את ההזדמנות הזו לא רק כדי לשאול שאלה נוספת אלא גם כדי להודות לשר באופן מיוחד על כך שהוא אישית שלח מכתב התנצלות למשפחה. אני מעריך מאוד את העובדה שהמשטרה יודעת גם להתנצל ולא רק לחקור.

השאלה הנוספת היא: מדוע עבר זמן כה רב, מעבר לקבוע בחקון, עד שקיבלתי תשובה על השאלות שלי.

שר המשטרה ח' בר-לב:

שתי החקירות נמשכו זמן רב יחסית. החקירה הראשונה של התלונה נעשתה בדרג מקומי כדימונה. האב לא הסתפק בממצאים ולכן נערכה חקירה על-ידי היחידה הארצית לחקירות תלונות הציבור, והדבר ארך זמן.

3854. קשיים בכניסה להר הבית

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר המשטרה ביום ד' בכסליו התשמ"ח (25 בנובמבר 1987):

בשבת, 7 בנובמבר 1987, רצו שני בחורים להיכנס להר הבית. אליהם הצטרפו שלושה בחורים נוספים. הקצין המופקד על הכניסה להר הבית הערים על הבחורים קשיים ושלושת הבחורים שהצטרפו אליהם ויתרו על הרעיון להיכנס להר הבית.

על-פי דבריו של אחד הצעירים, הקצין שעמד בכניסה נהג בהם בגסות רוח, איים עליהם וגידף אותם וטען שהוא מאשר רק לשלושה יהודים לבקר על הר הבית בעת אחת.

ברצוני לשאול:

1. מי נתן הוראה מגבילה כזו לקצין האחראי?

2. אם העדות דלעיל נכונה — מדוע נעזמים קשיים בכניסה להר הבית אפילו כשהביקור מתקיים על-פי הנהלים הקיימים?

תשובת שר המשטרה ח' בר-לב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משטרת ישראל אחראית לשערי הכניסה להר הבית והיא זו המגבילה את עלייתם של אנשים המוכרים לה כבעייתיים. הבחורים נשאו השאלתא ניסו להצרים על

8. האם ידוע לשר, כי כאשר הובל הרב מאיר פרוש על-ידי השוטרים למעצר, הוא הוכה פעמיים או שלוש בראשו במכשיר קשר על-ידי הקצין צ"ע, וכן בכל גופו על-ידי שוטרים נוספים, עד שנוקק לטיפול רפואי ובו אוכחגו שטפי דם, בצקות וחוס גבוה?

9. מרדע נעשה נגדו שימוש בכוח ומרדע הכו אותו אף-על-פי שהוא הודיע לקצין ולשוטרים, כי הוא מוכן ללכת למעצר רגלית וכלא התנגדות?

10. מרדע היה צורך להוביל את הרב מאיר פרוש, חבר מועצת העירייה, ברחובות ירושלים למעצר, כששני שוטרים חמושים באלות מונפות הולכים מימינו ומשמאלו? האם חששו שיברח?

11. האם האירוע כולו נחקר על-ידי המשטרה, ומה הן המסקנות מחקירה זו?

שר המשטרה ח' ברילב:

1. המעצר נבע עקב התפרעות והתקהלות בלתי-חוקית.
2. לא ניתנה הוראה לעצור את הרב פרוש, אלא לעצור את אלה שהפירו את החוק.
3. התשובה שלילית.

4. מאיר פרוש התנגד למעצר, ולכן היה צורך להשתמש בכוח סביר כדי לעצרו. כדי לברר ביסודיות את הטענה בדבר שימוש בכוח בלתי חוקי חוקרת עתה החוליה הארצית את הטענה וחקירתה עדיין לא הסתיימה.

5. חברי המועצה לא הוכו, ואיש לא נתן הוראה להכות איש.

6. קצין משטרה הורה להעלות את העצורים לרכב דומם בלי נהג לצורך ביצוע המעצר, וזיהוים על-ידי השוטרים העוצר ורישומם.

7. לא היתה כל כוונה לאלץ שומרי שבת לחלל שבת. ההובלה לבית-המעצר היתה ברגל.

8 — 9. טענות אלה עדיין נמצאות בכיור.

10. לא הונפו אלות.

11. כאמור, האירוע עדיין נחקר וחקירתו טרם הגיע לסיומה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מנחם פרוש.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אדוני השר, אני מתפלא עליך מאוד מאוד, כי אני מכיר את הגינותך ומתפלא שהנחת שיוכיח אותך שולל. אתה עולה על במת הכנסת ומוסר אינפורמציה, שאני בטוח שאתה ידוע שאין היא נכונה.

שר המשטרה ח' ברילב:

מה השאלה?

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

איך אתה נותן, שיגרמו לך שאתה תעלה על הבמה ותגיד דבר שהוא לא אמת? הכו את חברי מועצת העיר. אמרו להם שהם עצורים.

היו"ר מ' כהן אבידב:

שאלתך נשאלה.

השור, ללמוד את המקרים, להפיק לקחים ולהסיק מסקנות ולהמליץ על דרכים למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד.

מלכר צעדים אלה, שנוקטו על-ידי המשטרה, נפתחו תיקים נגד מי שהפירו את תנאי המשטרה והם הובאו לדין.

3885. פגיעה במפגינים למען שמירת השבת

חבר הכנסת ש' בן-שלמה שאל את שר המשטרה ביום י' בכסליו התשמ"ח (1 בדצמבר 1987):

נוכח אירועי השבת, כ"ט כחשוון התשמ"ח (21 בנובמבר 1987), בירושלים, ונוכח העדריות על הכאתם של שניים מחברי מועצת העיר, ברצוני לשאול:

1. האם אכן הוכו הרבנים נסים זאב ומאיר פרוש — ואם כן, מרדע?

2. האם נתבקש הרב מאיר פרוש לעלות לרכב משטרי בשבת — ואם כן, מרדע?

3. האם נוכח האירועים מוכן כבודו להורות למשטרה להימנע מפגיעה במפגינים?

שר המשטרה ח' ברילב:

1. הרב נסים זאב לא הוכה, ואילו נגד הרב מאיר פרוש, שהתנגד למעצר, היה צורך להשתמש בכוח סביר כדי לעצור אותו.

2. התשובה חיובית. עלייתו היתה לרכב דומם לצורך ביצוע המעצר, וזיהוים על-ידי השוטרים העוצר ורישומם. לא היתה כל כוונה להסיעו בשבת לבית-המעצר, אלא להובילו ברגל.

3. לא היתה כל פגיעה במפגינים. האנשים שנעצרו באירוע נשאו השאילתא היו בבחינת מפירי חוק וסדר.

3925. פגיעה במפגינים למען שמירת השבת

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שר המשטרה ביום י"ח בכסליו התשמ"ח (9 בדצמבר 1987):

חבר מועצת עיריית ירושלים, הרב מאיר פרוש, נעצר הוכה על-ידי קצין ושוטרים בליל שבת, כ"ח כחשוון התשמ"ח (29 בנובמבר 1987), יחד עם חברי מועצת עירייה אחרים, לאחר שהשתתפו במשמרת מחאה נגד חילולי שבת בקולנוע "אורנע". משמרת זו מתקיימת זה חודשיים ויותר, מדי ליל שבת, בכמה מקומות. כן ניסו להעלותו לניידת בכוח כדי להסיעו לבית-המעצר.

ברצוני לשאול:

1. מרדע נעצר הרב מאיר פרוש, אף שמשמרת המחאה מתקיימת זה חודשיים מדי ליל שבת?

2. מי נתן את ההוראה לעצור את הרב פרוש?

3. האם היתה החלטה מוקדמת של משטרת ירושלים לעצרו?

4. האם ידוע לשר, כי הרב מאיר פרוש וחברי המועצה הרב נסים זאב ודוד כרגמן הוכו גם הם על-ידי השוטרים?

5. מי נתן את ההוראה להכות את חברי המועצה, ומרדע?

6. האם ידוע לשר, כי הקצין צ"ע (שמו המלא מופיע במקור) הורה להעלות את הרב מאיר פרוש בכוח לניידת למעצר?

7. מרדע נעשה הניסיון לאלץ שומר תורה ומצוות לחלל שבת, אף שאפשר ללכת רגלית למעצר, כפי שאכן נעשה אחר-כך?

סגן שר האוצר ישיב על שאלתא של חבר הכנסת יאיר צבן.

3904. גמלאי שירות המדינה הממשיכים לעבוד חבר הכנסת י' צבן שאל את שר האוצר ביום י"ח בכסליו התשמ"ח (9 בדצמבר 1987):
ביום 23 בנובמבר 1987 השיב סגן השר עדיאל אמוראי על שאלתא, שהגשתי ב"22 בינואר 1987, תשובה שגויה. הנני מבקש אפוא לשוב ולשאל באותו עניין ביתר פירוט, ולקבל תשובה בהקדם, כנדרש בחקון:

1. כמה גמלאים משירות המדינה הם בגילים שעד גיל 60 וכמה מהם ממשיכים לעבוד ולקבל שכר מקופה ציבורית?
2. כמה גמלאים משירות המדינה הם בגילים 60—64 וכמה מהם ממשיכים לעבוד ולקבל שכר מקופה ציבורית?
3. כמה גמלאים משירות המדינה משתייכים לקבוצת הגיל 65 ומעלה, וכמה מהם ממשיכים לעבוד ולקבל שכר מקופה ציבורית?
4. אשר לגמלאים משירות המדינה בגילים שעד 64, הממשיכים לעבוד ולקבל שכר מקופה ציבורית ובגין זה אמורים — גם לאחר התיקון בחוק — לנכות שליש מגמלתם, האם נשקל לחשב ניכור זה לפי ההכנסה השנתית, כפי שנהוג במס הכנסה?

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

1. א. חשבות גמלאות — 1,377 גמלאים, שאין בכללם שאירים, נולדו אחרי נובמבר 1927 ומתוכם משתכרים 396 גמלאים מקופה ציבורית.
- ב. גמלאי צה"ל/קבע אשר מקבלים משכורת מקופה ציבורית — 448 גמלאים נולדו אחרי נובמבר 1927.
- ג. גמלאי משטרת ישראל — 3,844 גמלאים, בכללם שאירים, נולדו אחרי נובמבר 1927, ומתוכם 198 גמלאים, שאין בכללם שאירים, משתכרים מקופה ציבורית.
2. א. חשבות גמלאות — 5,902 גמלאים, שאין בכללם שאירים, נולדו אחרי נובמבר 1922 ולפני דצמבר 1927, ומתוכם משתכרים 329 גמלאים מקופה ציבורית.
- ב. גמלאי צה"ל/קבע אשר מקבלים משכורת מקופה ציבורית — 281 גמלאים נולדו אחרי נובמבר 1922 ולפני דצמבר 1927.
- ג. גמלאי משטרת ישראל — 1,656 גמלאים, ובכללם שאירים, נולדו אחרי נובמבר 1922 ולפני דצמבר 1927 ומתוכם 132 גמלאים, שאין בכללם שאירים, משתכרים מקופה ציבורית.
3. א. חשבות גמלאות — 17,642 גמלאים, שאין בכללם שאירים, נולדו לפני דצמבר 1922 ומתוכם משתכרים 1,713 גמלאים מקופה ציבורית.
- ב. גמלאי צה"ל/קבע אשר מקבלים משכורת מקופה ציבורית — 96 גמלאים נולדו לפני דצמבר 1922.
- ג. גמלאי משטרת ישראל — 1,605 גמלאים, ובכללם שאירים, נולדו לפני דצמבר 1922 ומתוכם 46 גמלאים, שאין בכללם שאירים, משתכרים מקופה ציבורית.
4. התשובה על שאלה זו אינה שונה מחשובתי לחבר הכנסת יאיר צבן על שאלתא מס' 2810 מיום 23 בנובמבר 1987.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

לא פיללתי שאתה תעלה על הכמה ותגיד את הדברים האלה.

שר המשטרה ח' בר-לב:

מה שאמרתי הוא מה שדווח לי. כפי שאמרתי, נתקבלה תלונה. התלונה נבדקה, ואני אביא את תוצאות הבדיקה לכנסת. אני אביא אותן אליך, חבר הכנסת פרוש, וגם לציבור, ונדע מה היה ומה לא היה — אם הכו או לא הכו, מי התפרע, את מי הכריחו לנסוע בשבת. הכול יהיה ברור, קצת סבלנות.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אני רוצה להודות לשר המשטרה על עירנות המשטרה היום בעניין מעטפת הנפץ שקיבלתי. כל הכבוד למשטרה. אשנה מן המקור ואומר: אין עבירה מכבה מצודה.

3928. פעילות נקם בערבים

חברת הכנסת א' סרטיני שאלה את שר המשטרה ביום י"ח בכסליו התשמ"ח (9 בדצמבר 1987):

מידעות שהגיעו אלי קיימת התארגנות של חושבי קריית ארבע, שמטרתה פעילות נקם בערבים בשטחים.

הוקמו שתי ועדות: האחת — ועדת פעולה, והשנייה — ועדה לאיסוף כספים ולסיוע משפטי לעוברים על החוק. שתי הוועדות פעילות.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועה לך התארגנות זו?
2. אילו צעדים נעשים למניעת פעולות נקם?
3. האם זוהי התחדשות של פעולות בנוסח המחתרת היהודית?

שר המשטרה ח' בר-לב:

למשטרת ישראל לא ידוע על התארגנות מן הסוג המתואר בשאלתא. כיום, אם יש בידך מידע כלשהו על פעילות או התארגנות למטרות בלתי חוקית, מוצע למסור אותו למשטרת ישראל.

3960. טיפול המשטרה בתלונתו של הרב מאיר פרוש

חבר הכנסת ש' בן-שלמה שאל את שר המשטרה ביום כ"ה בכסליו התשמ"ח (16 בדצמבר 1987):

חבר מועצת עיריית ירושלים, הרב מאיר פרוש, התלונן במשטרה נגד שוטרים שהכו אורחים חפים מפשע, לדעתו. לטענתו, בעקבות תלונתו, הוכה הוא עצמו בידי שוטרים באחת ההפגנות בירושלים.

ברצוני לשאול:

1. האם נבדקה תלונתו של הרב מאיר פרוש?
2. אם כן — האם נמצאו השוטרים, שהכו אורחים חפים מפשע?
3. האם הוכה הרב מאיר פרוש עצמו בעקבות תלונתו?
4. האם נבדק המקרה שבו הוכו, לרביהם, הרב מאיר פרוש והרב נסים זאב, ואם כן — מה היתה תוצאת חקירה זו?

שר המשטרה ח' בר-לב:

התלונה עדיין נבדקת, ולכן אין עדיין מסקנות.

הו"ר מ' כהן אביד:

תודה לשר המשטרה.

יאר צבן שהתשובה שגויה מעיקרה. הוא עצמו אומר שהתשובה שניתנה נוגעת לחלק ניכר מציבור הגמלאים. מה שאמרתיו אז הוא שהשינויים הנ"ל יפתרו בצורה משמעותית את בעיית הגמלאים שהם בגיל גבוה יחסית. זה מה שאמרתיו אז.

יאר צבן (מפ"ם):

אבל ההתחשבות היא לפי הכנסה שנתית.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

אחזור על מה שאמרתיו אז — בעצם התשובה לא נקראה, היא נמסרה לפרוטוקול, אם זיכרוני אינו מטעה אותי. אמרתי שבעבר לא היה ניתן לעדכן טכנית את הניכוי בגין הכנסתו הנוספת של הגמלאי, וכיום, עם קבלת הצעת החוק של חבר הכנסת יאר צבן שעברה בקריאה טרומית ונתמכה על-ידי האוצר, ולפיה עובדי מדינה מעל גיל 65 יהיו זכאים להשתכר מן הקופה הציבורית בלא הגבלה בהפחתה מהקצבה — בטל הצורך להתחשבן לפי הכנסה שנתית במקום הכנסה חודשית, והשינויים הללו יפתרו בצורה משמעותית את בעיית הגמלאים בגיל גבוה יחסית. המספרים שנתתי מעידים שרוב ציבור הגמלאים הם בקטגוריה זאת.

הי"ר מ' כהן אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יאר צבן.

יאר צבן (מפ"ם):

אדוני סגן השר, חזרתי שוב על שאלה ששאלתי וקיבלתי עליה תשובה ב-23 בנובמבר, כאמור, משום שהתשובה היתה שגויה בעיקרה. היא הניחה שעם קבלת החוק שיזמתי בכנסת תיפתר הבעיה, אבל העניין הוא שהיא נפתרת רק לגבי חלק מן הגמלאים. אותם גמלאים שבעקבות התיקון בחוק לא יוכלו מגמלתם, גם אם הם משתכרים מקופה ציבורית — לגביהם אין בעיה של חישוב שנתי או חודשי. אבל לחלק מן הגמלאים, למרות התיקון בחוק, ימשיכו לנכות מהגמלה שלישי או שני שלישים, ואז נשאר השאלה בעיה: מדוע לא יהיה החישוב שנתי כמו במס הכנסה? כי קורה לעתים, בייחוד בחודשים שבהם מקבלים דמי הבטחה ותופשות, כאשר מחשבים את כל הסכומים יחד — שהמשכורת היא בשיעור כזה המחייב את הניכוי.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

אדוני היושב-ראש, אינני מסכים להגדרה של חבר הכנסת

ד. הצעה לסדר-היום

הצורך לקבוע מדיניות ברורה לפעולות הממשלה לעידוד ההבנה היהודית-הערבית בישראל

ולחזוק המתונים

והשלום עם הרוכ הערבי — הוועד הערבי העליון יזם מאורעות דמים שהכשילו את היוזמות החיוביות האלה. היה זה ב-1921, היה זה ב-1929, היה זה בשנים 1936 — 1938 ועד לאותה מלחמה בשנת 1948, שססמתה היתה זריקת היהודים לים כדי שלא חקום מדינת ישראל, אפילו לא בגבולות החלוקה של 1947.

הוכרזה עלינו מלחמת השמדה ואנו הפכנו אותה למלחמת שחרור, מלחמת ההצלה הלאומית, מלחמת הקוממיות. מלחמת העצמאות, רק עם רודף שלום כעמנו לא יצא מצאנו ומיזמתו הוא למלחמת שחרור אלא מתוך חוסר ברירה.

היישוב העברי הקטן הקרוב במלחמה הזאת למעלה מ-6,000 קורבנות מטובי בניו. לא היתה משפחה בארץ שלא הקריבה בן מבניה. למרות זאת, עם סיום הקרבות, כשנשארו בארץ 140 — 150 אלף ערבים, החלטנו לסלוח, אם כי לא לשכוח.

ואף שמייד לאחר החתימה על הסכמי שביתת הנשק, שהיו צריכים להיות שלב לקראת התקרבות לשלום, הכריזו מדינות ערב כי הסיכוי השני הוא יבוא — מדינת ישראל החליטה לאפשר ל-30 פליטים לשוב לארץ, במסגרת איחוד משפחות.

אדוני היושב-ראש, שום עם לא עשה זאת לפנינו. שום עם, שהותקף על-ידי שכניו במגמה להשמידו, לא יצא לפעולה כה חיובית של הבנה וסליחה עם תוקפיו כפי שעשינו אנו. מצאנו את היישובים הערביים כפיגורם ובעוניים, בלא כבישי גישה, בלא מפעלי מים, עם חקלאות פרימיטיבית, עם רשת חינוך של תקופת החושך, בלא חשמל ובלא מרפאות, יישוב שהיה מסוכסך בתוך עצמו ומפוצל בין החמולות היריבות. ואנו מתוך דבקות במטרה להביא לקום האלה שקודם לכן יצאו נגדנו למלחמה, החלטנו לפתוח בפעולת קדמה ענפה. הבאנו אור לכיחם ובחוצות יישוביהם, אור של קדמה ופיתוח. בשום ארץ מארצות ערב לא זכה עם לקדמה כזאת.

הי"ר מ' כהן אבידב:

תודה לסגן שר האוצר.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצעות לסדר-היום. רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון לין להגיש הצעה לסדר-היום מס' 6728: הצורך לקבוע מדיניות ברורה לפעולות הממשלה לעידוד ההבנה היהודית-הערבית בישראל ולחזוק המתונים.

אמנון לין (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אירועי "יום השלום", שהפך ל"יום האלימות הערבית", זעזעו רבים בארצנו, שהקדישו את שנותיהם לפעולה למען הבנה יהודית-ערבית. לפתע, אני אישית חשתי כאוות איכר הרואה לנגד עיניו כיצר קמתו נשדפה, חלקתו בוערת, שדו נחרב וכיתו נהרס, בלא ספק, יום האלימות הזה יירשם בתולדות מדינת ישראל כיום של פרשת דרכים ביחסים שבין ערביי ישראל לבין מדינת ישראל, יום חשבון הנפש. ודווקא מתוך כך, רצוי שנסקור כאן כמה ציוני דרך ופרקים בתולדות המפגש היהודי-הערבי, עד הגיענו לאותה פרשת דרכים.

חברי הכנסת, עוד בתקופה שקדמה לייסוד המדינה, היישוב היהודי הקטן בארץ-ישראל עשה מאמצים עליונים ומאדור לא שנותיים למען מציאת דרכים להסדר הבנה ושלום עם הרוכ הערבי ועם המדינות השכנות. שני קווים מאפיינים אותה תקופה: הראשון, כל הפעולות שנעשו במישור הזה נעשו על-ידי יחומות יהודיות ולא על-ידי יוזמות ערביות. השני, המנהיגות הערבית, בראשות הוועד הערבי העליון, עשתה הכול על-מנת להכשיל את היוזמות החיוביות האלה.

מאות ואולי אלפי ערבים שהשתלכו כיוזמות היהודיות האלה שילמו בחייהם. הם נרצחו על-ידי שליחי הוועד הערבי העליון, כשאשמתם היחידה של אותם ערבים מתוים היתה שהם רצו למצוא דרכים לשלום ולהבנה בין שני העמים. בכל פעם שראה היישוב העברי סיכוי להתקדם במהלכי ההבנה

הישראלי הוא בין קיצונים פחות לקיצונים יותר, כאשר מראש כוור, שהקיצונים יותר הם אלה הסוחפים והם אלה הנותנים את הטון.

אדוני היושב-ראש, בשנת 1968, מיד עם סיום מלחמת ששת הימים, פרסמתי חוברת, שבה קראתי לקבוע מדיניות ברורה, שיסודותיה הם המשכת פעולות הפיתוח והקדמה בקרב הערבים, ופתרון בעיות יסוד המעסיקות את הציבור הערבי הישראלי. באותה עת גם קראתי לחמק בנאמני הפעולה להבנה יהודית-ערבית, כאלה המעוניינים לפעול עמנו למען עתיד משותף לנו ולערבים במדינה משותפת, בישראל, ולתת להם גיבוי במאבקם מול החוגים הקיצוניים.

ב-1980 פרסמתי חוברת נוספת, שהוגשה לממשלה ולועדת חרץ וכיטחון ועסקה באותה גישה ובאותה תוכנית.

אדוני היושב-ראש, אני חייב לקבוע כאן, מעל הבמה המכובדת הזאת, כי "יום השלוש" שהפך ל"יום האלימות" לא הפתיע אותי. זה לא כבר התרעתי מעל הבמה הזאת ומעל במות אחרות וגם בכתובים, כי אנו מצויים בעיצומו של תהליך, שעלול להוביל את ערביי ישראל למשבר חמור בינם ובין מדינת ישראל; משבר, שאפשר רק לראות כיצד הוא מתחיל ומתפתח, אולם לעולם אין לדעת את ממדיו ואח תוצאותיו.

כשהוקמה ממשלת האחדות הלאומית ציפיתי והאמנתי, שלכל הפחות נוכל להגיע במישור הזה של הפעולה במגזר הערבי לאיזה קונסנזוס שהוא ולהתלכד סביב עמדה משותפת ומדיניות ברורה, שתעמוד מעל לכל חילוקי הדעות בין מפלגות הקואליציה.

משהוקמה הממשלה היה עליה להנהיג את מדינת ישראל כולה, לרבות ערביי ישראל. אם יתברר שקם ועד ארצי בקרב ערביי ישראל, הנשלט על-ידי גורמים קיצוניים — יהיה על הממשלה לקרוא לוועד הזה לסדר או לפזור.

מיכאל איתן (הליכוד):

(מוחא כפיים)

הי"ר מ' כהן אבידב:

לא. אני מבקש, חבר הכנסת איתן.

אמנון לין (המערך):

אם אין הממשלה ממלאת את החובה הזאת, אין היא ממלאת את חובותיה. אני משוכנע שעדיין לא מאוחר.

אמירה סרטי (מפ"ם):

— — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

הי"ר מ' כהן אבידב:

סליחה, כבר הערתי שאין מוחאים כאן כפיים.

אמנון לין (המערך):

חבר הכנסת, אני משוכנע שעדיין לא מאוחר. קיימת עדיין אפשרות למנוע את המשבר הממשמש ובא, שכולנו מעוניינים למנוע אותו, על-ידי פעולה מתואמת ומשולבת של כל שלוחות הממשלה והמפלגות המשתתפות בקואליציה.

אני מציע לכם את המדיניות שיש לנקוט, ואני פונה כעניין זה אל הממשלה. יש להעמיד לנגד עינינו אתגר גדול לכולנו. אדוני סגן השר במשרד ראש הממשלה: למנוע את המשבר בין ערביי ישראל למדינת ישראל על-ידי עידוד החוגים המתונים ומתן גיבוי למאבקם מול החוגים הקיצוניים, המזוהים לחלוטין

האם נשכח שכשעשינו זאת היינו אנו עצמנו שקועים בקליטת מיליון עולים שלנו? עם שלם קלט את עצמו. יישוב עברי קטן, שהקים את מדינתו בדם, תוך התגוננות מול אויבים שכפו עליו מלחמה, נשאר בלא חעשייה, בלא מקורות, בלא כסף ובלא פרנסה למיליון עולים; נשאר בלא שיכון ובלא שום תשתית ממלכתית. היה עלינו לבנות הכול מהתחלה, ובאותה עת — להקים צבא חזק כדי להיות מוכנים לקדם פני הסיכוי הנשק. נסיכבות כאלה לא התנסה שום עם לפנינו. למרות זאת החלטנו לא להזניח את הפעולה לקידום ולפיתוח היישובים הערבים בארצנו.

חברי הכנסת, כבר בתחילת הדרך היו גורמים בציבור הערבי שהסיתו את ערביי ישראל נגד המדינה ונגד הפעולה החיובית שנעשתה על-ידינו בקרבם. אולם היה ציבור גדול של ערבים שהודה עם הפעולה הזאת — בהסתדרות, במפלגות ובחוגים רבים שפעלו לקירוב בין שני העמים. הוקמה אגודה ערבית-יהודית שהפגיזה את עקרונות התודעה הערבית הישראלית, והיו חוגים אחרים שראו לנגד עיניהם אתגר גדול לפעול עמנו יחד למען ההבנה בין שני העמים. אולם, האמת היא שלאחר מלחמת ששת הימים, שנכפתה עלינו ב-1967, השתנו הנסיבות בארצנו וכאזור כולו. המפגש של ערביי ישראל עם אחיהם כשטחים; הופעת אש"ף כגורם שהעולם כולו מכיר בו; הדינמיקה של מלחמת ארגוני החבלה, ופעולה מסיבית של לוחמה פסיכולוגית המנהלה על-ידי מחלקות מיוחדות באש"ף נגד מדינת ישראל — כל אלה עוררו גלים חדשים ומסוכנים בקרב ערביי ישראל.

חברי הכנסת, ב-40 שנות קיום המדינה קם דור צעיר של ערבים שלא ידע את ניסיונות העבר ואכזבותיו. צעירים אלה לא ידעו את ססמאות הרמיה, שהלהיבו את ערביי ארץ-ישראל והובילו למאורעות דמים בעבר. צעירים אלה לא חזו בעיניהם לא את ההבטחות, לא את הציפיות וגם לא את האכזבות המרות מאותן ססמאות ותוצאותיהן.

היום קל מאוד להסית צעירים כאלה להרפתקה מסוכנת נגד המדינה, כפי שבעבר היה קל מאוד לוועד הערבי העליון לגרום את ערביי ארץ-ישראל למלחמת השמדה נגד היישוב היהודי הקטן.

חברי הכנסת, בראותי את גלי ההתלהבות, העוינות והשנאה שאפיינו את יום האלימות המצער, אני מוצא את עצמי שואל: האם אומנם נגזר על הציבור הערבי בארץ-ישראל, שכל דור תוקם מנהיגות חדשה, שתוליך אותו להרפתקה חדשה? האם בכל דור יקום ועד ערבי עליון אחר, שיוכיל אותו לאסון חדש? אילו רק הצלחתי להחדיר לתודעת רבים ברחוב הערבי, כי דור שאיננו לומד משגיאות קודמיו, חוטא כלפי הכאים אחריו.

אומנם מצויים עדיין חוגים של פעילים אחראים בהסתדרות ובמפלגות השונות, המאמינים בעתיד היחסים בין יהודים לערבים בישראל, אולם עלי לקבוע כצער, כי מפאת העדר מדיניות ברורה בשנים האחרונות הפקדו ועזבו חוגים אלה של נאמני ההבנה היהודית-הערבית. אני גאה בנאמנים אלה, שבתנאים כאלה עדיין מגלים אומץ להתייצב עם ההסתדרות ועם המפלגות השונות ולהמשיך לפעול בדיקות למילוי המשימה הזו ולקירוב ההבנה בין יהודים לערבים. ואולם, אין שום מאבק גלוי בציבור הערבי הישראלי בין מתונים, השואפים להמשיך את יחסי ההבנה בין שני העמים במדינתנו המשותפת, לבין הקיצונים, המזוהים לחלוטין עם אייבי ישראל. המאבק היחידי המתנהל בציבור הערבי

לדעתי, הרוב ברחוב הערבי בישראל שואף לחיים משותפים ולדו-קיום בשלום בין אזרחי ישראל כולם, יהודים וערבים. מדובר כאן בתופעות קשות מאוד, מכאיבות מאוד, אבל הן אינן משקפות את רוב ציבור ערביי ישראל כפי שאנחנו מכירים אותו.

אני גם רוצה להדגיש שלדעתי עלינו להשקיע מאמץ גדול ולעשות כל מה שניתן מעתה ואילך כדי להביא למצב שהחיים המשותפים של יהודים וערבים בארץ הזאת, הדו-קיום הפנימי בין כל אזרחי מדינת ישראל יתחזק, שהחיים האלה יחד יהיו חיים של הבנה הדדית ורצון טוב מצד כל אזרחי ישראל, אשר ימלאו את כל חובותיהם וייהנו מכל זכויותיהם.

כבר בתקציב המדינה החדש מוצע שינוי משמעותי בהשקעות במגזר הערבי בישראל מבחינת הצרכים הבסיסיים של תשתיות, של תעשייה ושל כיתות לימוד. ייתוספו לפחות 70 כיתות לימוד חדשות במגזר הערבי, על-פי הצעת התקציב, וזה לא מעט בתקציב החינוך — — —

זיידן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):
זה מתוך 1,500 כיתות חסרות.

מיכאל איתן (הליכוד):
אבל זה 20% מכלל התוספת הניתנת.

עבדאללה דראושה (המערך):
— — — 22%

מיכאל איתן (הליכוד):
זה 20% מכלל הכיתות.

חיים רמון (המערך):
חבר הכנסת איתן, זה לא בסדר?

זיידן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):
המערך עצמו תוכנן שוויון לאחר תיקון בחוק הגליל שיכלול את ערביי הגליל. המערך עשה לובי חזק מאוד.

קריאות:
— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
החוק היה גזעני וגם חברים שלך הצביעו בעדו.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, אני מוכרח להגיד שחשבתי עליך הרבה דברים, אבל גיליתי אצלך תכונה חדשה — אתה כל כך ליברלי.

הי"ר מ' כהן אבידב:
חברי הכנסת, סיימנו.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
רצוני להדגיש ש-70 כיתות הלימוד שאני מדבר עליהן אינן כוללות כיתות לימוד במגזר הדרוזי. הן לא נכללות במסגרת אותן 70 כיתות שעליהן דיברתי, כי יש החלטה ממשלתית מיוחדת העוסקת במכלול הבעיות של המגזר הדרוזי בישראל.

אני גם שותף לדעה — — —

עבדאללה דראושה (המערך):
אדוני סגן השר, תוכנית החומש של שר החינוך מרבית על הקמת 250 כיתות בכל שנה. במשך חמש שנים — 1,250 כיתות. אדוני סגן השר, הממונה על הסקטור הערבי, מודע לא לפתור את הבעיה הזאת אחת ולתמיד?

עם ארבי ישראל. אני קורא לממשלה, לפתוח בפעולה ענפה ובתנופה גדולה שעיקרי יסודותיה הם אלה:

1. פתרון בעיות המעסיקות את הציבור הערבי בישראל בכל נושא שאינו מנוגד לאינטרסים החיוניים של מדינת ישראל, והרשימה היא ארוכה.

2. מינוי נאמנים, המוכנים לפעול עמנו יחד ובכל משרדי הממשלה לקראת מהלך של שלום. אחת הסיבות לכך שאני וחבר הכנסת מגן הצענו הצעת תיקון חוק, שיאפשר מינוי סגני שרים שאינם חברי כנסת, היתה בין היתר משום שאני מאמין שעליידי כך נגיע למצב שבו יתמנו ברוכ משרדי הממשלה ערבים, ואלה יעזרו לנו לנהל את מדיניות המשרדים בנוגע למגזר הערבי.

3. מינוי ערבים לתפקידים בכירים בכל מפעלי חברת העובדים במשק.

4. שילוב ערביי ישראל הנאמנים לרעיון ההבנה ולמהלכי השלום שלנו עם ארצות ערב בכל מהלכי השלום של ישראל בארצות ערב.

5. העדפת הנאמנים בכל המשרות במערכת החינוך, החל במנהלי בתי-ספר, משרות הפיקוח, וכלה בתפקידים זוטרים יותר ברשת החינוך.

6. בדיקה מחודשת של נושאי החינוך לשם הדגשת יעדי השילוב של ערביי ישראל בחיי המדינה ובמהלכי השלום שלה.

7. מתן גיבוי ועידוד כלכלי וחברתי לכל המתגייסים לשירות בכוחות הביטחון שלנו, בצבא ובמשטרה. חברי הכנסת, אלה הם אחינו, והם שווים לנו ככול.

8. חידוש הופעת עיתון בשפה הערבית. הקמת מערכת המורכבת אך ורק מאנשים המזוהים עם החוגים הנאמנים למאבקי השלום שלנו והמתנגדים לאויבי ישראל.

9. תוקם מועצה מייעצת ליד משרד ראש הממשלה, שתהיה מורכבת מיהודים ומערבים, ואך ורק מאותם אנשים המשתייכים לגורמים ברחוב הערבי המוכנים לשתף עמנו פעולה במהלכי השלום של מדינת ישראל.

10. נפתח בפעולת הסברה ענפה בקרב הצעירים הערבים והיהודים, כדי למנוע את ההידרדרות לקיצוניות ברחוב הערבי וברחוב היהודי, וכדי למנוע את המשבר הממשמש ובא בין ערביי ישראל למדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, נחזיר לתודעת הצעירים היהודים והערבים את העקרונות של השיתוף והעתיד המשותף בארץ משותפת, במדינת ישראל. תודה רבה.

הי"ר מ' כהן אבידב:
תודה לחבר הכנסת אמנון לין. ישיב על ההצעה סגן השר רוני מילוא, בבקשה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין ספק שהאירועים שחבר הכנסת אמנון לין מדבר עליהם, אירועי "יום השלום", שאירועי משקעים ועוררו בקרב רבים בישראל מחשבות על היחסים בין יהודים לערבים בארץ-ישראל ובמדינת ישראל.

ראשית, אני רוצה לומר שכדאי שלא נטעה ונבהיר לעצמנו, שאין מדובר בפעולות קיצוניות של ציבור שהוא רוב ברחוב הערבי.

אני חייב לומר שבדבריו של חבר הכנסת אמנון לין, גם מבחינת תיאור המצב, גם מבחינת סקירת העבר וגם מבחינת התפיסה לגבי העתיד, יש לא מעט נקודות שאני חושב שניתן בהחלט ורצוי לאמץ אותן כהשקעה לטווח רחוק בבניית מערכת היחסים בין יהודים לבין ערבים במדינת ישראל.

יש בעיה בנושא ואני שותף לדעתו של חבר הכנסת לין. מי שינסה להתעלם מכך שיש פה בעיה מיוחדת במינה, שאולי לא קיימת במקום אחר בעולם, של אזרחים במדינת ישראל שמדינתם נמצאת בקונפונטציה עם אויבים השייכים ללאום הערבי — יש פה בעיה מסוימת שאי-אפשר להתעלם ממנה.

מיכאל איתן (הליכוד):
בבירות אין להם בעיה. יחסי מצרים ולוב — זה בסדר. יחסי עירק וסוריה — זה בסדר. פה יש להם בעיה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אני לא חושב שכדאי לנו להתעלם מהבעיה. לו היינו מתעלמים ממנה היינו צריכים, למשל, להחיל את חוק גיוס חובה גם על ערביי ישראל. אנחנו לא מחילים את החוק מפני שאנחנו לא מתעלמים מבעיה שקיימת.

עם זאת, לאיש באולם הזה אין מחלוקת על כך, שאזרחי מדינת ישראל חייבים למלא את חובותיהם במלואן כלפי מדינת ישראל, כלפי מדינתם, הנאמנות שלהם למדינתם, היא מדינת ישראל, אינה יכולה להיות מוטלת בספק, כפי שאמר חבר הכנסת לין.

לא יעלה על הדעת שיהיו אזרחים במדינת ישראל שיטלו לעצמם את הזכויות שהם מוכנים לקבל ואת החובות שהם מוכנים לקבל על עצמם. יש חובות מלאות כפי שיש זכויות מלאות לכל אזרח במדינת ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (המערך):

היו"ר מ' כהן אבידב:
חבר הכנסת דראושה, הייתי סובלני כלפיך ונתתי לך לרבר כמה שרצית. סגן שר צריך להשיב ולסיים את דבריו, חבל על הזמן. אני מבקש ממך. הערתי לך פעם אחת ואני מבקש לא להפריע.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אינני רוצה להתייחס היום לאירועי "יום השלום" ולא לאירועים שהיו ערב "יום השלום" וגם לא לאירועים שהיו אחריו ברחוב הערבי. יום השלום במרכאות כפולות, כמוכן. טעות הייתה לעשות את השביתה. אפשר היה לצפות מראש שהיא עלולה להידרדר. גם בקרב ראשי — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתם חלמתם על הידרדרות. השביתה התנהלה בכבוד ובסדר מופתי וכל מה שהיה — אתם ניפחתם.

מיכאל איתן (הליכוד):
"איטבת אלי-הוד" — זה סדר מופתי?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא היה דבר כזה מעולם. איפה שמעת דבר כזה?

עבד-אלוהב דראושה (המערך):
אדוני הישבי-ראש, זה ביטוי שלא נאמר — — —

היו"ר מ' כהן אבידב:
איזה ביטוי?

מאיר שטרית (הליכוד):
גם בסקטור היהודי חסרות מאות כיתות.

עבד-אלוהב דראושה (המערך):
אני בעד פתיחת כיתות.

מיכאל איתן (הליכוד):
זו תוספת של 20% מכלל הכיתות. זה בהחלט סביר, אולי יותר מדי.

עבד-אלוהב דראושה (המערך):

היו"ר מ' כהן אבידב:
חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מבקש שתפסיקו.

מיכאל איתן (הליכוד):
תפסיקו לבכות.

חיים רמון (המערך):
— — — אל תהיה מאושר.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר מ' כהן אבידב:
חבר הכנסת איתן, אני לא אתן לך רשות להצעה אחרת. אני מבקש להפסיק.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
חבר הכנסת דראושה, אותן 70 כיתות לימוד שאני מדבר כהן, הן כבחינת תוספת על התכנון השוטף של משרד החינוך. זו תוספת מיוחדת שהדגשתי אותה כדי להבליט מאמץ מיוחד שנעשה בתקציב הנוכחי כדי להוסיף כיתות לימוד, מעבר לתוכנית הרגילה. אין לי ספק שכאשר יוגש התקציב לכנסת יהיה על כך דיון, תפורט במלואה התוכנית של משרד החינוך להוספת כיתות לימוד במגזר הלא-יהודי, ומבחינה זו אני חושב שאנחנו בהחלט עולים על דרך חיובית מאוד של פתרון הבעיה. מפני שהמצב היום הוא בלתי מחקבל על הדעת. לא מקובלת עלי העובדה שיש הרבה מאוד כיתות לימוד במחסנים, בחנויות שכורות, במקומות מסוג זה. לא מקובל עלי שהיום, במדינת ישראל בשנת 1988, לא נעשה מאמץ גדול כדי להתגבר על הבעיה.

אני יודע שיש בעיות מסוג זה גם במגזרים אחרים. זה לא משנה את העובדה שאנחנו צריכים לרכז מאמץ גדול כדי לפתור בעיות.

היו"ר מ' כהן אבידב:
אדוני סגן השר, גם זמנך קצוב לעשר דקות. אם תיכנס לזיכוכו עם כל חבר — — —

שר התחבורה ח' קופר:

היו"ר מ' כהן אבידב:
זה לא אותו דבר. על-פי התקנון מוקצבות לו עשר דקות. גם כשהשר משיב על הצעה לסדר-היום מוקצבות לו עשר דקות בדיוק כמו לחבר הכנסת. אני מבקש, או שתשיב לחבר הכנסת דראושה או שתשיב לחבר הכנסת אמנון לין, אחד מהשניים.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אני מקבל את הערתו של הישבי-ראש.

עבד-אללהב דראושה (המערך):
איטבח אליהוד.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתם המצאתם את זה.

עבד-אללהב דראושה (המערך):
אף אחד לא השתמש ולא משתמש בביטוי כזה.

היז'ר מ' כהן אבידב:
חבר הכנסת דראושה, כמה פעמים אני צריך לפנות אליך,
כמה פעמים? כמה פעמים אני צריך לפנות אליך בבקשה שלא
להפריע?

עבד-אללהב דראושה (המערך):
חשוב מאוד שזה יאמר כאן.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
חבר הכנסת דראושה, אני רוצה לומר לך כהודמנות זו:
אינני מצפה מחבר הכנסת תופיק טובי שינהג באובייקטיביות
ובהגינות בנושא זה, אבל ממך אני כן מצפה זאת. לא ייתכן
שיאמר כאן עליידי חבר הכנסת טובי, שלא היתה הפרת סדר
—

דב שילנסקי (הליכוד):
למה מדראושה אתה כן מצפה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
— — — הכול היה תקין, הכול היה בסדר. ואדי-ערה לא
נחסם לשלוש שעות, ולא הכביש הראשי שמחבר את חדרה
לעפולה. ואתה, כמקום לבוא ולומר: זה לא מדויק, זה לא נכון
— אתה עוד מחרה מחזיק אחריו.

דב שילנסקי (הליכוד):
רוני, מדראושה הציוני אתה דורש?

עבד-אללהב דראושה (המערך):
הציבור הערבי הוא נגד האלימות שהופעלה ונגד הפרת
חוק, כי אנחנו רוצים לשמור על הסדר ועל הביטחון הפנימי.
אנחנו בעד זה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אני שמח שאתה אומר את זה.

דב שילנסקי (הליכוד):
כשאנחנו שומעים את כל ההצהרות של דראושה, רואים
שהוא חבר במפלגה ציונית.

היז'ר מ' כהן אבידב:
חבר הכנסת שילנסקי, רק נכנסת לאולם.

עבד-אללהב דראושה (המערך):
— — —

דב שילנסקי (הליכוד):
רואים שהוא ציוני.

עבד-אללהב דראושה (המערך):
לא, אני לא כזה ולא אחיה כזה. אני ערבי גאה.

חיים רמון (המערך):
— — —

היז'ר מ' כהן אבידב:
רק הרגע נכנסת לאולם וכבר אתה מפרע.

אמירה סרטני (מפ"ם):
— — —

דב שילנסקי (הליכוד):
נתתי מחמאה לדראושה, אמרתי שהוא חבר מפלגה
ציונית.

עבד-אללהב דראושה (המערך):
הוא מסית עכשיו.

היז'ר מ' כהן אבידב:
חבר הכנסת דראושה, אני קורא אותך לסדר בפעם
הראשונה. אין לי כריזה.

עבד-אללהב דראושה (המערך):
הוא מסית עכשיו.

דב שילנסקי (הליכוד):
אני אומר שאתה חבר מפלגה ציונית. זו הסתה? נתתי לך
מחמאה.

עבד-אללהב דראושה (המערך):
אני ערבי גאה — — —

יסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אנחנו מסתפקים בזה שאמל נסרלדין הוא דרוזי ציוני.
בזה אנחנו מסתפקים.

דב שילנסקי (הליכוד):
נכון.

היז'ר מ' כהן אבידב:
בוקר טוב. חבר הכנסת יסי שריד, לא היית באולם. אתה
נכנס וכבר מתחיל עם קריאות ביניים?

יסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הבנתי את הנושא מייד. יש לי תפיסה מהירה. בכלל את
שילנסקי קל להבין.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אם אנחנו רוצים באמת
ובתמים ללכת לקראת עתיד שיש בו דו-קיום אמיתי, של הבנה
וחיים משותפים בין יהודים לערבים בארץ הזאת — ואני רוצה
לומר שדווקא בית-מרדכי הפוליטי, דווקא תורתו של זאב
ז'בוטינסקי, שדיבר על כך שבארץ הזאת יחיו "בן ערב, בן נצרת
ובני", יהודים, ערבים, מוסלמים ונוצרים — — —

אלעזר גרנות (מפ"ם):
איפה אתם ואיפה ז'בוטינסקי.

חיים רמון (המערך):
איפה אתם ואיפה ז'בוטינסקי.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
דווקא תורה זו מחייבת את כולנו, לפחות את אלה
התומכים בדרכו — — —

חיים רמון (המערך):
היום לא היה ז'בוטינסקי נבחר אצלכם כשביעייה
השלישית.

מיכאל איתן (הליכוד):
ובאילו שביעייה היה נבחר אצלכם ברל כצנלסון?

חיים רמון (המערך):
אפילו ל"פאנל" הוא לא היה נכנס.

יסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אפילו בגין כבר לא היה נבחר אצלם.

ושל המיעוט הערבי במדינת ישראל כאזרחים מלאים ושותפים מלאים בחייה. אם נעשה, כולנו, את המאמץ הזה, אני חושב שאפשר בהחלט להגיע ליעד של כולנו — חי' שיחוף והבנה בין כל אזרחי מדינת ישראל ללא הכדל עדה, גזע ודת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש הצעה אחרת.

יידן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):

אחרי סיום כזה צריך לתת לך מעמד של שר ממש.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הצעה אחרת.

היו"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת אמנון לין, אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

אמנון לין (המערך):

כן.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה. הצעה אחרת לחבר הכנסת מיכאל איתן.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הקנוניה שנעשית עכשיו — — —

היו"ר מ' כהן אבידב:

אני מצטער מאוד, חבר הכנסת תופיק טובי. חבר הכנסת איתן קדם לך. מה אני יכול לעשות? מי אמר "פרוטקציה"?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זו קנוניה שלמה — — —

היו"ר מ' כהן אבידב:

אני מבקש: מי אמר "פרוטקציה"? יש פה אנשים שיעידו מי ביקש קודם. ביקשתי מחבר הכנסת איתן לוותר, והוא לא רצה לוותר לך.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מודיע שהיושב-ראש הנוכחי הוא יושב-ראש הוגן והוא לא עושה שום אפליות.

היו"ר מ' כהן אבידב:

שמעתי כאילו משהו אמר "פרוטקציה".

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אין לי שום טענה אליך. יש לי טענה אל המשולש הזה — — —

היו"ר מ' כהן אבידב:

אני מצטער, קדם לך מיכאל איתן. ביקשתי בכתב לוותר לך והוא לא רצה. זו זכותו. זהו, נקודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

יש שתי דרכים לטפל בסרטן. דרך אחת — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אמרו את זה לפניך בפיקוד הצפון.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ועכשיו הוא מוכר המבורגר, מחהר.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש שתי דרכים לטפל בסרטן. דרך אחת — — —

מאיר שטרית (הליכוד):

ובן-גוריון, כאילו שביעייה היה נבחר היום?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

חובתנו לחפש את הדרך של דו-קיום וחיים משותפים.

היו"ר מ' כהן אבידב:

חברי הכנסת, אני מבקש מכם פעם נוספת.

קריאה:

— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שמעתי ששרון קונה לו דירה ברובע המוסלמי.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

עכשיו בג'באליה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת רן כהן.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהנושא שמדובר בו, הנושא שהעלה כאן חבר הכנסת אמנון לין, הוא נושא חשוב מאוד, ויש לו השלכות חשובות ביותר על עתידה של מדינת ישראל ועתיד החיים המשותפים של יהודים — — —

עבד-אללה דראושה (המערך):

אתה יודע שהמדיניות הזאת — — —

היו"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת דראושה, אני לא מסכים, אני כאמת לא מסכים.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אמנון לין הוא מומחה לערבים.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

רבותי, פעם אחת אני נותן מחמאה לחבר מפלגת העבודה, ואתם מפריעים לי? הרי זה לא קורה לעתים כל כך קרובות.

חיים רמון (המערך):

זה מה שמדאיג אותנו, חבר הכנסת מילוא.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מצא לין את מילוא.

מיכאל איתן (הליכוד):

רק נותנים מחמאה ללין ואתם עושים בו לינץ'.

מאיר שטרית (הליכוד):

אמנון, תחזור הביתה.

דן תיכון (הליכוד):

הרגת אותו לגמרי.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אני רוצה להציע, אדוני היושב-ראש, שאנחנו נקיים בסוגיה חשובה זו דיון יסודי וממצה כוועדה של הכנסת. אפשר לקיים את הדיון בוועדת החוץ והביטחון. שם אפשר אולי לדון ברצינות בכל הנוגע לעתיד היחסים בין יהודים לערבים במדינת ישראל. אני חושב, ואני אומר זאת במלוא גילוי הלב: זוהי אחת השאלות החשובות ביותר מבחינת עתידה של מדינת ישראל. מדובר על שאלה קיומית לגבינו, לעתיד חיינו כאן, ואנחנו צריכים לחפש את כל הדרכים כדי למצוא את הדרך לחיים משותפים, כדי למצוא את הדרך לדו-קיום של הרוב היהודי

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
סרטן בבית אצלך.

עבד-אללהב דראושה (המערך):

סרטן יכול לבוא בראש של חלק מהאנשים — — —

היו"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת תופיק טובי, אלה לא מלים שצריכות להיאמר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

איך הוא מדבר על סרטן?

היו"ר מ' כהן אבידב:

הוא לא אמר כלום על דרך הטיפול בסרטן. ולא צריך להגיד — אצלו בבית.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מדובר פה על העם הערבי הפלשתיני. איך הוא מעז לדבר על סרטן?

היו"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת תופיק טובי, אני מסרב לשמוע זאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת תופיק טובי, כמה דרכי טיפול בסרטן אתה מכיר? אני מכיר לשמוע אם אתה מכיר יותר או פחות. אשמח לשמוע אחר כך.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זו הרצאה מדיצינית.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הוא מתכוון לכיבוש, מה אתה רוצה?

מיכאל איתן (הליכוד):

יש שחי דרכים לטפל בסרטן: דרך אחת היא לבוא ולומר: בעצם לא קרה כלום. זה לא סרטן, זאת לא מחלה. אולי זה סתם חום, אולי אלה כאבים חולפים, צריך להסתכל על החלק הכריא של הגוף, למה להסתכל על החלק הבעייתי שלו? צריך לתת כדורי הרגעה, צריך להתפלל, צריך לקוות לכל מיני דברים. כינתים אפשר לבלות כשעשועים וכשממות, לחשוב על דברים אחרים. ויש דרך אחרת: לעקור, לסלק את החלק שהוא קטן עתה אבל הוא עלול לסכן ולהרוס את הגוף כולו.

שבח רייס (המערך):

אתה יודע מי דיבר כך?

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במדינת ישראל יש, לצערי הרב, אלפי "אזרחים פורמליים". יש להם מכנה משותף לאומי — הם ערבים, אלפים מהם, ולא מאות, אינם מכירים במדינה, אינם הולכים להצביע בבחירות מחוץ אידיאולוגיה של אי-הכרה במדינה; הם מאורגנים בארגונים בעלי אידיאולוגיה הקוראת להתרבת המדינה — והם סרטן בגוף המדינה הזאת, סרטן המאיים להרחיב את השפעתו ולחסל את הגוף כולו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה פאשיסט חסר תקנה.

אלעזר גרטה (מ"מ):

— — —

עבד-אללהב דראושה (המערך):

— — —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תתכייש לך. אתה הסרטן שנמצא וחי בגופה של המדינה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חוזר ואומר את מה שאמרתי. אני דיברתי על אלפים, אני מדבר על כולם. יש אלפים כאלה. לא אמרתי שכל אזרחי ישראל הערבים הם כאלה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אם יש מי שהורס את המדינה, הרי אלה אתה וחברך ומי שהוא כמוך.

מיכאל איתן (הליכוד):

ולכן, ובוה אני מסיים, כאשר אנחנו דנים בצורך לקבוע מדיניות ברורה לפעולות הממשלה לעידוד ההכנה היהודית-הערבית בישראל, צריך כמפורש להביא לכך, שתוך כדי עידוד החלקים הכריאים בגוף ייעקרו ממנו, במקביל, החלקים הפסולים שבו.

עבד-אללהב דראושה (המערך):

איך אתה מצו — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

כאשר משרד החינוך מחליט להקצות 120 כיתות נוספות למגור הערבי, הוא צריך לעשות, ובמפורש, על-מנת שהכיתות האלה ישרתו את ציבור האזרחים הנאמנים למדינת ישראל ולא יביאו בסופו של דבר לכך שילדים בני 14 — 15 יזרקו, בזכות החינוך שמשרד החינוך נותן, לא רק אבנים אלא גם בקבוקי תבערה. וכך צריך לנהוג לא רק בתחומים שמשרד החינוך מופקד עליהם אלא בכל תחומי החיים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה לא הצעת לעקור את הכהניסטים, שהם גזענים חשוכים.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה. אנו ניגשים להצבעה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זוהי הצעה בלא תוס' לכך. מה הוא הציע? הוא לא הציע שום דבר.

היו"ר מ' כהן אבידב:

הוא הציע להסיר את הנושא מסדר-היום של הכנסת. זו היתה הצעתו.

שבח רייס (המערך):

הוא לא הציע.

היו"ר מ' כהן אבידב:

הוא הציע זאת בתחילת דבריו. הוא הציע שלא לכלול את הנושא בסדר-היום.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון, ירים ידו. מי בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום?

רן תיכון (הליכוד):

הנושא צריך לעבור לוועדת הפנים.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכנסת, והיא תקבע.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אני מבקש מחברי הכנסת להצביע. אני מבקש למנות את הקולות.

שביקשו פה להעביר את הנושא לוועדת הפנים. לכן, לפי הנוהל, מעבירים אותו לוועדת הכנסת והיא תקבע איו ועדה תדון בו.

היו"ר מ' כהן אבידב:
סליחה, לא ביקשו.

דן תיכון (הליכוד):
אני ביקשתי.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גם אני ביקשתי. כשהציע סגן השר רוני מילוא להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון, אני אמרתי שזה לא עניין לוועדת החוץ אלא לוועדת הפנים.

היו"ר מ' כהן אבידב:
אם כך, נעביר את הנושא לוועדת הכנסת, כדי שהיא תחליט. בכך סימנו את הדין בנושא הזה.

ה. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון — מקום קלפי), התשמ"ח — 1987* (הצעת חבר הכנסת ד' שילנסקי)

אולי אפשר לאמץ פתרון שלפיו בכל אזור קלפי שיש בו הקלפי הנקראת "990", ובה מצביעים חסרי הכתובת המדויקת באותו אזור קלפי, תוכשר הקלפי הזאת גם לגישת רכב ועגלות נכים. כך יוכל כל נכה למצות את זכות הבחירה שלו בקלפי זו, או על-ידי העברתו בפנקס הבוחרים או בהצבעה במעטפה כפולה במתכונת של הצבעת חיילים.

צריך למצוא פתרון. הבעיה אמיתית, המחשבה נכונה, ואני מציע לאמץ פתרון יישומי ולא לנסות לפתור זאת בדרך לא-מעשית.

נרמה לי שבועדה תמצא הדרך להזמין גם את העוסקים בכך כדי למצוא את הפתרון המעשי לבעיה.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא ניכנס כאן לפרטים, נקווה למצוא פתרון בוועדה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אדוני השר, אתה מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים?

שר התחבורה ח' קורפו:

כן, לוועדת הפנים.

היו"ר מ' כהן אבידב:

ובכן, רבותי, מי בעד העברת הצעת החוק לוועדת הפנים להכנתה לקריאה ראשונה? מי נגד?

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — רוב

נגד — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות

לכנסת (תיקון — מקום קלפי), התשמ"ח —

1987, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות

הסביבה נתקבלה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדת החוץ והביטחון — רוב

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת

החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

ברוב קולות הוחלט להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

צירלי כישון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חבר הכנסת מיכאל איתן, סרטן, איך הצבעת? סרטן —

—

דב שילנסקי (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, אני מבקש סליחה. אני רוצה להעיר

היו"ר מ' כהן אבידב:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק חקצ"ג:

הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון — מקום קלפי), התשמ"ח — 1987, בבקשה, חבר הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני אדבר באמצעות המיקרופון ולא מעל הבמה. כי אינני מתכוון להאריך בדברי. אסתפק במשפט אחד: מאחר שנעשה סידור שגם לאסירים תהיה זכות הצבעה, ואני מברך על כך, הגיע הזמן שגם לנכים תהיה זכות הצבעה.

הצעתי אומרת, שיעשו בקלפיות סידורים מתאימים לגישה של נכים, כדי שגם הם יוכלו להצביע.

והי כל ההצעה. תודה רבה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה. אני מבקש מהשר קורפו להשיב.

שבח וייס (המערך):

עד עכשיו לא היו סידורים לנכים?

דב שילנסקי (הליכוד):

לא. לא בכל המקומות. חייב להיות בכל קלפי מתקן מתאים, כדי שנכים יוכלו להגיע.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעתו של חבר הכנסת שילנסקי מציגה בעיה ולא פתרון. יש 4,700 קלפיות לבחירות לכנסת ר-3,500 קלפיות לבחירות לעריות. אם תתקיימנה הבחירות במועד אחד, צריך להכשיר 8,200 קלפיות כדי שתהינה בהן כניסות ושיפועים מתאימים לגישה של נכים עם עגלותיהם.

הבעיה קיימת, וצריך באמת לחשוב כיצד לתת להם לממש את זכות הבחירה שלהם.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה העוסקת בתחום זה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להבין, האם העברת ההצעה לוועדת הפנים משמעותה קבלת דברי השר, או שעדיין יש אפשרות —

דב שילנסקי (הליכוד):

הכול פתוח.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הכול פתוח?

היו"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת רן כהן, ההחלטה היא להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים, והיא תדון ותחליט ותעשה כל מה שתראה — לא במליאה.

1. הצעה לסדר-היום

חלוקת כספים בחצורהגלילית כמענקים למוסדות תורה

להיות. אני מבקש שתאפשר זאת הפעם. אני מודיע לך, אדוני סגן שר האוצר, שאני הבעתי את דעתי, סירבתי, לא רציתי.

דן תיכון (הליכוד):

עדי, אל תלך. אתה צריך את החוק הזה, אל תלך.

סגן שר האוצר ע' אמורי:

אני הולך. אני קיבלתי הודעה אחת, ואם משנים אותה — אני הולך.

דן תיכון (הליכוד):

עדי, אתה משוגע? אל תלך.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אני מבקש, מה המלה הזאת?

שבח רייס (המערך):

אני מוכן להתנדב ולעזור. לא אכפת לי לדבר יותר מאוחר, אדוני היושב-ראש, אם זה תלוי בי.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושב-ראש, באותה מידה שסגן השר אמוראי קיבל הודעה, גם אני קיבלתי הודעה, שכל הנושאים שאני משיב עליהם יהיו הראשונים.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אדוני השר, אני מודיע לך, שאני לא מסכים לדרך הזאת, ואני אביע את דעתי בישיבת הנשיאות. חייב להיות סדר. אני טוען שחוקים של המדינה חייבים לעלות בראש ובראשונה. זה יום של המדינה, ולא הצעות לסדר-היום. זוהי דעתי, וכך אומר גם התקנון. לא יכול להיות שתעלה הצעה לסדר-היום, לאחר מכן חוק, לאחר מכן הצעה לסדר-היום ושוב חוק. לא ייתכן כדבר הזה, ויש לקבוע זאת אחת ולתמיד.

ערינה סולודר (המערך):

אדוני היושב-ראש, אפשר לדעת מה יהיה הנושא שיעלה אחרי ההצעה של חבר הכנסת שבח רייס?

היו"ר מ' כהן אבידב:

אני צריך לחפש עכשיו, זו התוצאה של השיטה הזאת.

ובכן, אחרי ההצעה של חבר הכנסת שבח רייס, צריך לבוא חוק הבנקאות, ואחר כך שוב הצעות לסדר-היום.

שר התחבורה ח' קורפו:

האם לא צריך לבוא הסעיף של מניעת פגיעה אקולוגית כפתח-תקווה?

היו"ר מ' כהן אבידב:

לא, הוא הוריד את ההצעה הזאת.

שבח רייס (המערך):

הוא איננו, אדוני, אני לא רואה אותו.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אנו עוברים לסעיף הבא. הצעה לסדר-היום מס' 6614: חלוקת כספים בחצורהגלילית כמענקים למוסדות תורה. בבקשה, חבר הכנסת שבח רייס.

סגן שר האוצר ע' אמורי:

אדוני היושב-ראש, — — —

היו"ר מ' כהן אבידב:

אני יודע, כך ביקשו. יסתדרו השרים ביניהם, לא אני אסדר זאת. אני לא יכול להיות כאן שוטר תנועה בין השרים.

אדוני סגן השר, אתה לא היית, ואני נתבקשתי במיוחד והכנסתי את הסעיפים האלה. רבותי, אני חוזר ואומר: איננו יכולים לשמש שוטר תנועה ביניכם, בין שרי הממשלה. אני אומר את זה גלויות. אני מסכים אתך, אבל כך נתבקשתי.

סגן שר האוצר ע' אמורי:

לא שאלו אותי אם אני מסכים.

דן תיכון (הליכוד):

יש פה גם חברי כנסת, וגם הם רוצים לדעת מה סדר-היום.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אני מסכים אתך, אדוני סגן שר האוצר.

סגן שר האוצר ע' אמורי:

אדוני היושב-ראש, אתה אומר שאתה לא פוסק בין שרי ממשלה. היושב-ראש קבע שאני אהיה השני בסדר הדיון הזה. אני נמצא כאן, ולא שאלו את פי אם אני מוכן לוותר על סדר הישיבה. כיוון שלא נשאלתי, ונאמר לי במזכירות הכנסת שאני הבא בתור — מה זאת אומרת שוטר תנועה בין שרי הממשלה? אולי בין שר אחד בממשלה לבין היושב-ראש, לא בין שרי הממשלה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אני מודיע לך שאני התנגדתי לכך, וזה לא בין שר לבין היושב-ראש. אני מבקש ממך לחזור כך. אני אמרתי שזה לא צדק וזו לא דרך.

סגן שר האוצר ע' אמורי:

ומי קבע את זה?

היו"ר מ' כהן אבידב:

ביקשו מהמזכירות לעשות זאת.

סגן שר האוצר ע' אמורי:

טליחה, המזכירות הודיעה לי שאני השני בסדר-היום.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אבל זה כבר קרה. אני אביע את דעתי בישיבת הנשיאות הבאה, ואבקש שלהבא לא יקרו דברים כאלה. זה לא יכול

כאן אני רוצה להפנות הצעה למפלגות הדתיות בארץ, ובעיקר למפלגות החרדיות למיניהן ולגוניהן. לאגודה ולפועל-אגודה: בעבר נהגע הציבור שלכם מלהכנס לסידור הממלכתי הפורמלי, שיש בו גם הבטחה של חינוך לכל הילדים במדינת ישראל, עם הסטנדרטים המדויקים ועל-פי קביעות מדויקות עד כמה שאפשר, ובצדו קיימת כמוכן ביקורת של מבקר המדינה. יש גם קביעת סטנדרטים שלא תאפשר אפליה בין, נאמר, חב"ד לבין מי שאינם מחב"ד וכיוצא באלה. אני חושב שעשיתם שגיאה קשה מאוד, שגיאה כפולה, ועדה האחד הוא, שלא זכיתם במקרים רבים למימון שאתם ומוסדותיכם, אם הם עומדים באמות המידה של החינוך האלמנטרי, ראויים להם. בשנים האחרונות זכיתם ליותר מימון במסגרת הכוח הקואליציוני שצברתם, אבל גרמחתם גם לביקורת של אנשים רבים, אנשים כמנני, למשל, שאין להם אינטרס לגנות אתכם בשל דתיותכם, או חרדיותכם, אבל יש להם רצון לגרום לכם שכל סוגי המימון במדינת ישראל יהיו מוסדרים בצורה עקרונית, ברמה של חוק התקציב, על-פי קריטריונים בודקים פחות או יותר ועל-ידי כך גם באופן אחיד מבחינת החוק. יש לכם אפשרות, דווקא משום שנכנסתם למעורבות שלטונית ויתרתם, בייחוד ש"ס, על המסורת ארוכת השנים של האגודה, שפה ושם נקטעה, אבל על-פי הרוב נחקימה, שלא להשתתף בממשלות ישראל, ואחם כותן סל העניינים: קבלו על עצמכם את ריגא רמלכותא ריגא לאורך כל הדרך, בלי כל הסיוורים האלה.

אני יודע שחבר הכנסת שמעון כ"ש שלמה הזכיר כאן כשכבדו שעבר — כנראה, לצורך איזון — את הנושא הזה. העובדה שההצעה הזאת מובאת היום אינה נובעת מרצון לברוח מהאיזון, אלא מסיבות אחרות, ובעיקר מבקשתו של שר שנתקיימה כאן. המקרים שאתה הבאת לדוגמה, הבאים לתורן כאילו מקרים אחרים, אינם על-פי אותו סידור, כי הם בכל זאת מוסדרים בוועדת הכספים של הכנסת, ועדת הכספים של הכנסת היא מוסד פרלמנטרי, היא מוסד חשוב ביותר בחיים הפרלמנטריים שלנו לקביעת ענייני תקצוב, מימון, הקצאות וכיוצא באלה. לכן אני אומר: אין הדברים האלה, יש הבדל עצום אם עניין כלשהו מוסדר ברמה של ועדה פרלמנטרית, בדיון שאיננו חסוי, או שהוא מוסדר בדרך אחרת, ביישובים קטנים, רחוקים ואחרים, שבהם אפשרויות התפלול מגוונות לאין שיעור.

האמן לי שאינני אומר זאת מתוך איזון שמחת קנטור. הייתי עד לסידורים כאלה, והיה לי קשה מאוד להכריע שלא לטובתם, כי במקרים שאני זוכר — בישיבה מסוימת בקריית-חיים וכן הלאה, עוד לפני בוא ש"ס לפני בוא "אל המעיין", אבל זה בעצם אותו עניין — ידעתי שיש שם חסר ומתחנכים שם אנשים הראויים לחינוך, וכל הזמן תבעתי: בואו נגיע לאיזה סידור ממלכתי של העניינים האלה; אבל לא, זה בלתי אפשרי, כי היו לכם עניינים פנימיים — בעצם עוד לא "לכם", זה במסגרת הארגונית הקודמת שבה הייתם, תתגברו על העניין הזה, תלכו לקראת סידור תקין. איש אינו מעלה על דעתו שילדים דתיים או חרדיים אינם ראויים לחינוך מסודר.

גם לנו ויכוח בתחומים אחרים, קשים, בתחום היקף השירות שאתם צריכים לשרת. אני אומר "אתם", אבל אני מתכוון לאותו חלק שאינו משרת בצבא, ואני יודע שיש חלק שמשרת. אבל, בנושא אלמנטרי של חינוך, על זה יש ויכוח? הוויכוח והביקורת הקשה הם נגד התפלול, נגד המיניפולציות, נגד הטריקים שזה מאפשר, נגד הלחצים שזה עלול ליצור, נגד המדיניות הצפופה של "פנים אל פנים", שגם אם היא מקבלת

דן תיכון (הליכוד):
אבל הוא הלך. האם ההצעה תעלה?

היוריר מ' כהן אבידב:
אם הוא לא יהיה, לא נעלה את זה. מה אני יכול לעשות?

עדנה סולודר (המערך):

— — —

היוריר מ' כהן אבידב:

חברת הכנסת עדנה סולודר, אני מודיע לך שזאת לא שיטה, זה לא סדר. אני אעלה זאת בישיבת הנשיאות הבאה, אבל, רבותי, נגמור את הוויכוח בינינו.

בבקשה, חבר הכנסת שבת וייס.

שבת וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא שאני מעלה היום — וזאת אני חייב לומר בראש דברי — הוא נושא שחבר הכנסת הרב מנחם הכהן ז"ס את העלאתו, אלא שמטעמים אישיים נבצר ממנו להיות כאן, ואני מייצג אותו. מוכן שאלולא הודהיתי עם עצם ההצעה לא הייתי מוכן לקבל על עצמי את השליחות הזאת.

כאשר התחילו להתפרסם ידיעות שונות בדבר קרן "אל המעיין" — אותה קרן המתקיימת בהרבה רשויות מקומיות בישראל, ומגמתה לסייע לחינוך, להשתלמויות ולטיפוח ערכי דת בקרב אנשים בגילים שונים, ובעיקר בקרב אנשים צעירים: אותה קרן שמייחסים אותה, בצדק, לתנועת ש"ס — קיבלנו מידע מהישוב חצור-הגלילית, כי לפחות בחמישה מקרים קטן יותר לאין שיעור המימון השוטף לחינוך המשלים בבתי-ספר קיימים מן המימון המוקצה לישיבות שונות מקרן זו ומקרנות אחרות. כאמור, האינפורמציה נמסרה על-ידי ועדי הורים באותם בתי-ספר. אני, כמוכן, לא עשיתי שום תחקיר בלשי כדי לוודא האם אלה פני הדברים, אבל במקרה זה אני מביא את הדברים בשם אומרם ובשם המדווחים עליהם.

נמסר לי, כי יש מערכת יחסים הדדית, הפועלת כאינטנסיביות, בין המועצה המקומית לבין קרן זו וקרנות נוספות, והיא גורמת לכך שההחלטות ונפלות במדיניות של "פנים אל פנים", במסגרת מסכת היחסים הערנית והמורכבת בין רשויות השלטון — במקרה זה משרד הפנים — לבין המועצה המקומית, ובגין אותם יחסים מיוחדים, יש נדבנות יתירה מצד המועצה המקומית ביצירת הסידור החוקי שייתן אפשרות של השפעה של הקרן הזאת.

נמסרה לנו גם אינפורמציה בדבר אידיוקים במספרים המדווחים של תלמידי ישיבות, ואינני רוצה להשתמש בה, משום שיש כאן האשמה חריפה ביותר. למעשה יש פה האשמה כמרמה. עד כאן ההאשמות הן בתחום של סידורים מיניפולטיביים, מתפללים, שהם פולקלור די נפרץ ברוח הרשויות המקומיות.

את העניין השלישי אינני מביא משום שהוא טעון כירור כרמה משטרתית. לכן אינני רוצה להביא אותו כאן.

סידורים אלה מתקיימים בעיריות רבות בישראל, אדוני השר. סידורים אלה התקיימו הרבה מאוד שנים לפני שהגיעה ש"ס למפה הפוליטית של ישראל. אני עצמי הייתי חבר בעיריית חיפה תקופה ממושכת למדי לפני כניסתי לכנסת, והייתי עד לסוג כזה של הסדרות. אני יודע שחלק מהסדרות אלה באות לפתור בעיות-אמת, בעיות של מצוקות מסוימות במסגרת חינוך, שאינם נמצאים ברישות הפורמלי של מדינת ישראל.

שאדוני צודק, אבל מיום שאני בכנסת אני יודע שבסיעות קטנות רבות מאוד מישור רץ ומזמין הצעה דחופה לסדר-היום

דן תיכון (הליכוד):
עוזר.

שבח וייס (המערך):

עוזר של חבר כנסת, שאפילו אינו בארץ. אין לי שום התנגדות לחזור ולנהוג לפי התקנות כעניין זה, ועם זאת פעלתי לפי המסורת שהתגבשה בשנים האחרונות בכנסת.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אני לא שמתי לב. לו ידעתי, אולי לא הייתי נותן לך.

דן תיכון (הליכוד):
איך אתה יכול לדעת?

היו"ר מ' כהן אבידב:

יכולנו לדעת, אבל לא שמנו לב.

שר התחבורה ח' קורפו:

חבר הכנסת שבח וייס, יש היגיון רב במסורת עתיקת היום, ולא כזו שנתחדשה בכנסת הנוכחית. לו עשינו זאת כסיעות, אפשר היה להקצות זאת במסכות כמו הצעות רגילות לסדר-היום.

שבח וייס (המערך):

זה רעיון טוב ביותר.

שר התחבורה ח' קורפו:

בסדר, אבל אין אנו נוהגים כן.

לגופו של עניין, על-פי הסכמה מהשברע שעבר הוחלט, ששני המציעים באותו נושא — גם חבר הכנסת שמעון כ"ש-שלמה, אשר העלה נושא דומה בדבר העברות כספים לבית-כרל וענה על-ידי שר החינוך והתרבות, וגם חבר הכנסת מנחם הכהן או מחליפו, שהעלו הצעות בקשר להעברות כספים כחצור — יסתפקו בדברי התשובה של השרים.

על כן, אני מבקש מחבר הכנסת שבח וייס להסתפק בדברי השר.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה לשר קורפו.

אני שואל את חבר הכנסת שבח וייס, אם הוא מסכים להסתפק בדברי השר?

שבח וייס (המערך):

אני מסכים בהחלט.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה.

בסופו של דבר אישור פורמלי, בפרוצדורה שלה היא אינה תקנית.

בעניין זה אני מבקש לקרוא לממשלה ולקרוא לכס, מתוך רצון, כשותפים לממשלה, להיכנס לסידור תקין יותר, או תקין לגמרי, ובמסגרתו ייבדק גם באיזו מידה יש טעם לדברים האלה, היכן כן, היכן לא וכן הלאה. תודה רבה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס. אני מזמין את השר קורפו להשיב על ההצעה לסדר-היום.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שבועיים השיבותי על שאלתא בעל-פה בנושא זה וצינתי שמשרד הפנים לא העביר ואיננו מעביר ממקורותיו, לא באופן ישיר ולא באופן עקיף, סכומי כסף כלשהם לתנועה כלשהי, גם לא לתנועת "אל המעיין". משרד הפנים מתקצב רשויות מקומיות בלבד. כל חקציק או סכום שרשויות מקומיות מעבירות לגופים הפועלים בתחומן הם דרך התקציק ובהחלט מועצתן ובהחלטת ועדת התמיכות שליד מועצת הרשות המקומית.

העברת כספים למסדות דת שונים, כגון ישיבות, תלמודי תורה וכוללים, נעשית דרך הרשויות המקומיות, גופים כאלה צריכים להוכיח קיום מסודות, ועד והנהלה מסודרים. הם צריכים להופיע בפני ועדת התמיכות של המועצה או העירייה ולנהל דוחות כספיים מסודרים על-ידי רואי-חשבון. הדבר תקף לכל מוסד, בין שהוא מוסד דתי כגון ישיבה ובין שהוא אגודות ספורט נתמכות, כגון: "הפועל", "מכבי", "בית-ר", "אליצור", מועדוני נער או מועדונים למבוגרים.

על-פי בקשת חבר הכנסת מנחם הכהן אני מכיא כאן את הפירוט של חלוקת הסכומים, שאושרו בחקציק הרגיל של המועצה המקומית חצור-הגלילית על-פי אותה מתכונת שצינתי קודם לכן. 180,000 שקל למתנגס; 60,000 שקל לקבוצות הספורט "הפועל", "מכבי" ו"בית-ר". בישיבת המועצה מ-7 בדצמבר 1978 אושרו גם הסכומים הבאים: 18,000 שקל לגן-ילדים "אורחות חיים", 10,000 שקל לבית-הספר "שדה-אורות הגליל"; 40,000 שקל למסדות "קריית-גור"; 10,000 שקל ל"אור החיים"; 35,000 שקל ל"מרכז החינוך" המקומי; 15,000 שקל ל"אל המעיין".

אני רוצה להבהיר למצעי, שהוא דרך אגב פרלמנטר מנוסה, כי הצעות דחופות לסדר-היום לא ניתנות להעברה. הן אינן מוקנות לסיעות. זאת זכות לגיטימית של המבקש. הן אינן נספרות, והכנסת לא נהגה להעביר את הזכות הזאת מחבר כנסת אחד לאחר.

שבח וייס (המערך):

ברשות היושב-ראש, אני מכיר במסורת הזאת, ואני חושב

ז. שאלות ותשובות

כ-2,500 נפש. לכפר אין מזבלה לזריקת האשפה. מינהל מקרקעי ישראל לא הקצה מקום מוסדר לריכוז האשפה, ולחושבים אין אדמה שתוכל לשמש כמזבלה ציבורית. מצב זה גורם להצטברות האשפה ברחובות הכפר, חו מהווה מפגע תברואי וציבורי.

חושבי הכפר פנו אל שרת הבריאות, כדי שתעזור להם בפחרון הבעיה על-ידי הקצאת מקום מוסדר לזריקת האשפה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת, אנחנו ניגשים לסעיף הבא: שאלות ותשובות. שרת הבריאות תשיב על שאלות, בבקשה.

3656. מזבלה ציבורית בכפר מוסמוס

חבר הכנסת ת' טובי שאל את שרת הבריאות כיום כי בחשוון התשמ"ח (12 בנובמבר 1987):

חושבי הכפר מוסמוס שבקרבת אוס-אל-פחם מונים כיום

3661. חשד להונאות בקופת-חולים "מכבי"

חבר הכנסת ר' כהן שאל את שרת הבריאות כיום כ' בחשוון התשמ"ח (12 בנובמבר 1987):
בעקבות פרשת החשדות להונאות בקופת-חולים "מכבי",
ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לשרה, שהתלונות הועברו כבר בחודשים יולי-אוגוסט 1986 לרוקחת המחוזית של משרד הבריאות (שהיא אחותו של יזהר כהן — אחד החשודים בפרשה), אך לא הועברו לבדיקה?

2. מהם סדרי בדיקת התלונות במשרד הבריאות, והאם הם באמת מבטיחים שכל תלונה תיבדק לעומקה?

3. האם ידוע לשרה, כי מר יזהר כהן המוכר למעלה קיבל לרשותו את אספקת החומרים למספר הגדול ביותר של נרקומנים בשוק, והאם אין הדבר מעורר חשד סביר שמקור ההקצאה טעון בדיקה?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמולינו:

1. ב' 31 במאי 1986 וב' 18 ביוני 1986 העבירה קופת-חולים "מכבי" ללשכת הבריאות בתל-אביב תלונות על כתי-מרקחת. תלונות אלה טופלו בתאום ובידיעת קופת-חולים "מכבי". בנושא הרוקח יזהר כהן לא הועברו ללשכת הבריאות — לא בחודשים יולי-אוגוסט 1986 ולא בכל מועד אחר — כל תלונות שהן.

2. לפי הנהוג הקיים בלשכה, כל התלונות נרשמות, ממיינות ומעבירות על-פי העניין לטיפולן של רשויות שונות. אשר לממצאי התלונות, המטופלות ישירות על-ידי מחלקת הרוקחות בלשכת תל-אביב — בדרך קבע מתקיימת התייעצות ומבוקשת חוות-הדעת של אחד מהגורמים האלה: הרופא המחוזי, מנהל אגף הרוקחות במשרד הבריאות, הלשכה המשפטית של המשרד.

3. הנושא נתון לחקירת המשטרה, ואנו מנועים מלטפל בו עתה.

הי"ד מ' כהן אבידב:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ר' כהן, בבקשה.

ר' כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

גברתי שרת הבריאות, האם לא עולה מהמקרה המעצב הזה, שצריך לנסות ולדאוג לכך, שלא תהיה מידה של קרבה או עניין כפול וסותר בין אותם אנשים הממונים במשרד על רוקחים או על רשויות אחרות לבין הרוקחים עצמם, כדי שלא ייווצר מצב כמו זה שנוצר במקרה הזה?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמולינו:

אדוני היושב-ראש, אינני סבורה שיש לפסול אדם מלמלא תפקיד זה או זה, אם יש לקרובו בית-מרקחת, או אם יש לו קרוב משפחה שהוא רופא ויש לו קליניקה, וכיוצא באלה מקרים. לו פעלנו כפי שמציע חבר הכנסת ר' כהן, היה עלינו ללכת ולבדוק את כל שמות בעלי בתי-מרקחת, ולפסול אותו אדם, שיש לו קרבה זו או זו לבעל בית-מרקחת זה או זה — לאן נגיע אם נעשה זאת? לא זו החשבה. אני מצטערת. אנחנו לא יכולים ללכת בדרך זו, שהיא פסולה בעיני וגם אינה תואמת את החוק. יש מכרזים במדינת ישראל.

ר' כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא זו היתה השאלה.

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמולינו:

יש תקשי"ר, אשר לפיו פועלים למעשה כאשר מבקשים לקבל עובדים, וזאת הדרך ואין בלתה, כמו שלמתי

ברצוני לשאול:

1. האם קיבלה השרה את פניית תושבי הכפר להקמת מזבלה ציבורית?

2. מה יש בדעת שרת הבריאות לעשות מתוך חובת שמירת בריאות, כדי להבטיח הקצאת מקום, שימש מזבלה ציבורית לכפר?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמולינו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אני מאשרת שקיבלתי את פניית תושבי הכפר מוסמוס.

2. מציאת מיקום והקצאת מגרש שימש כמזבלה הן לתושבי כפר מוסמוס והן לכל יישובי ואדי-ערה היא בתחום אחריותו הבלעדית של מינהל מקרקעי ישראל, שהוא כידוע בעל הקרקעות במדינה. זה זמן רב מנסה לשכת הבריאות הנפתית בחורה להשיג מגרש ממינהל מקרקעי ישראל, אשר ישמש כמזבלה ויפתור את בעיות זריקת האשפה ביישוב. עד היום לא נשאו מאמצים אלה פרי, ואנו מקוים שהמינהל ייעתר לבקשתנו, ולו במציאת מגרש זמני לפתרון הבעיה. לדאבוני, אין משרד הבריאות בעל קרקעות, ולכן אין באפשרותנו להקצות מקום למזבלה ציבורית בכפר.

3659. ההיבט החוקי של ההפריה המלאכותית

חבר הכנסת א' ורדיגור שאל את שרת הבריאות כיום כ' בחשוון התשמ"ח (12 בנובמבר 1987):

הפרופסור עמוס שפירא מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב אמר, כי מבחינה משפטית פרץ לחלוטין כל נושא ההפריה המלאכותית בישראל, והפעילות בנושא זה נשענת על הסדר חקיקתי מיושן ובלתי מספק, שתוקיו ומוטל בספק.

לדבריו, לא הוכנה במדינת ישראל כל תשתית משפטית, המתאימה להתקדמות הרבה שחלה בשנים האחרונות בתחום ההפריה המלאכותית, ולפי המצב הקיים כיום מבחינה משפטית, ייתכנו חמישה הורים לילד שנולד בהפריית מבחנה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לכבודה על חוות דעתו של הפרופסור שפירא?

2. האם נערך משרדה לכך, והאם הוא כורך את המצב, אשר עלול לגרום לבעיות הלכתיות ומוסריות קשות ומסוכנות, שלא תהיה להן תקנה לדורות?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמולינו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. קראנו בעיתונות את חוות דעתו של הפרופסור שפירא.

2. משרד הבריאות ער לבעיות השונות, העולות לנבוע מנושא זה. בארצות-הברית יש מדינות, שנושאי ההפריה המלאכותית וההפריה החוץ-גופית הוסדרו בהם בחקיקה ראשית, ובכמה מהן נקבע שבהגיע הבן או הבת לגיל מסוים, יש לגלות בפניו/ה את ההורה הביולוגי שתרם את הזרע או הביצית. על-ידי כך אכן נוצר מצב מסוכן, שלנולדת יש יותר משני הורים. בישראל נמנענו מלטפל בנושא בדרך זו, וקבענו שישמרו מלוא הסודיות והאנונימיות לצמיתות. כך ביקשנו למנוע את היווצרותם של סיכונים משפטיים בעתיד. מאחר שלא נקבעה חובה חוקית לגלות לנולדת את דבר התוהמה של הזרע או הביצית, ואת הדרך שבה נכנסה האם להיריון, יכולה הנולדת לחיות את כל חייה בלא כל סיכון משפטי.

אותם ככל מחיר, אבל הדבר אינו בדינו והכדור נמצא אצל שר האוצר.

היורד מ' כהן אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק ארצי.

יצחק ארצי (המעריך):

גברתי שרת הבראות, אבקש לדעת מהו הסכום הדרוש לחקצים קופת-חולים ומהו הסכום הדרוש למערכת בתי-החולים הממשלתיים כדי לממן את ההסדר הזה?

שרת הבראות ש' ארבל-אלמוזלינו:

חבר הכנסת ארצי, אם אמרתי שהצטברו 37,000 ממתינים — ויש להניח שמאז שסיכמנו את המספרים חלו שינויים — זה ככל המערכת, גם בקופת-חולים וגם במערכת הממשלתית. הרי גם אם נפחית 5,000 — 6,000 ממתינים שמצאו סידור בינתיים, יישארו עוד 30 — 32 אלף ניתוחים, בהם קלים וכינוניים. חלוי מה המחיר שצריך לשלם לצוות המנתחים כדי שיבצעו את הניתוחים לאחר שעות העבודה. יש הערכה שזה צריך לעלות לכל המערכת — קופת-חולים יחד עם בתי-החולים הממשלתיים — 40 — 45 מיליון שקל. אני חושבת שזהו סכום מתקבל על הדעת. אם אנחנו נקצר את התורים הללו — לא נחסל אותם, כי אין לי ספק שבינתיים ניתוספו תורים חדשים — הרי נעשה דבר חשוב מאוד למען אותם חולים הממתינים לניתוח. בכך שנקטין את סכסלם. אנחנו גם ניתן תשובה לרופאים — זו יכולה להיות תשובה גם לרופאים הנודדים מכתי-החולים הציבורי לבתי-חולים פרטיים — כי הם יכולים לעבוד בבתי-החולים ולקבל תוספת הכנסה על עבודה נוספת שהם יבצעו. סידורים כאלה טובים לכל הדעות, הם גם מבטיחים ניצול המתקנים הקיימים בבתי-החולים, והרי כל כך מבקרים את המערכת על שאינה משתמשת בהם לטובת החולים. כך שזה יכול לענות על הכול.

3664. מוזה מעישון

חבר הכנסת או' לין שאל את שרת הבראות ביום כ' בחשוון התשמ"ח (12 בנובמבר 1987):
בעיתון "גרוסלם פוסט" פורסם, כי על-פי הערכת משרד הבראות מתים בישראל מדי שנה 4,000 איש עקב עישון.

ברצוני לשאול:

1. האומנם זוהי הערכת משרד הבראות?
2. על מה מתבססת ההערכה ש-4,000 איש מתים מדי שנה עקב עישון?
3. נוכח הערכת משרד הבראות על שיעור זה של קורבנות עקב דפוס התנהגות מוגדר מה הן היוזמות שנקט המשרד בשנה האחרונה למניעת התופעה?
4. אילו צעדים מתכוון משרדך לנקוט מהיום ואילך כדי לצמצם את תופעת העישון?
5. האם מה שנעשה על-ידי משרד הבראות עד היום, ומה שמתכוון המשרד לעשות בעתיד, אכן תואם את חומרת הבעיה לפי דעת כבודך?

תשובת שרת הבראות ש' ארבל-אלמוזלינו:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. ההערכה המדויקת של משרד הבראות היא של 4,200 מקרי תמותה בטרם עת לשנה, הנובעים ישירות מעישון.
2. ההערכה מתבססת על פרסומים רשמיים של שיעורי תמותה ממחלות הקשורות בעישון, כמו סרטן ריאה ומחלות

מדרך כיטור של שר האוצר בחודשים האחרונים — אין בלתה.

3663. המתנה לניתוחים

חבר הכנסת י' ארצי שאל את שרת הבראות ביום כ' בחשוון התשמ"ח (12 בנובמבר 1987):
ב-26 באוקטובר 1987 הודיע דובר מוסמך מטעם קופת-חולים בעיתון "דבר", שכי-21,000 חולים ממתינים לניתוח.

ברצוני לשאול:

1. מה הם סוגי הניתוחים שממתינים להם, ומהו מספר הניתוחים מכל סוג?
 2. מהו משך ההמתנה?
 3. האם אין ההמתנה כרוכה בסכנות, כתוצאה מהרעת מצבו של החולה?
 4. האם נוקטת קופת-חולים אמצעים להפעלת משמרת שנייה, שחקטין את מספר הממתינים? ומדוע אין הדבר מתבצע?
- שרת הבראות ש' ארבל-אלמוזלינו:**
1. לפי נתונים שבידינו סך כל הממתינים לכל סוגי הניתוחים בכל מערכת הבראות — קופת-חולים, ממשלה ובתי-חולים ציבוריים — הוא כ-37,000 ממתינים. רוב הממתינים ממתינים לניתוחים בראים: פרוסטטה, בקע, טחורים, שקדים ופוליפים, קטרקט.
 2. משך ההמתנה נע מחודש אחד ל-24 חודשים.
 3. בהחלט כן, ונוסף על כך כרוכה ההמתנה בפגיעה משמעותית באיכות החיים של החולה כתוצאה מדחייה בריצת הניתוח.
 4. לאחרונה מיניתי צוות משותף למשרדי ולקופת-חולים הכללית, אשר מתפקידו לגבש המלצות מפורטות לפתרון הבעיה. הצוות הזה סיים את עבודתו, ולצערי הרב חתמה קופת-החולים הכללית על ההסכם בטרם גיבש הצוות סופית את מסקנותיו, שאכן הוגשו לגורם הנוגע בדבר במשרד האוצר. משום כך, נשארו מסקנות הצוות מונחות בצד, וההסכם בין רופאי קופת-חולים לבין הקופה נחתם בלא התחשבות בהן. כפי שידוע לנו, שר האוצר הודיע לקופה, והעתק מהודעתו זו העביר גם אלי כשרת הבראות ואל מוזכיר ההסתדרות, ישראל קיסר, אשר לא מכיר בהסכם הזה ורואה בו הסכם בטל ומבוטל.

אני רוצה להוסיף ולומר, שהתרעתי וחזרתי והודעתי גם מעל במה נכבדה זו, גם כממשלה, גם בדיננים שקיימו עם האוצר ובפגישות עם שר האוצר, שחיבת להיות התייחסות זהה לרופאי קופת-חולים הכללית ולרופאי המדינה. לא ייתכן ליישם הסכם כלשהו בנושא של קיצור תורים ושל עבודה נוספת אחר-הצהריים במגזר אחד בלבד של מערכת הבראות. ההסדר, כזה או כזה, צריך לחול על המערכת הציבורית ככללותה, ובתוכה רופאי המדינה.

אני רוצה להוסיף ולומר שקיבלנו העתק מהודעה על סכסוך עבודה של רופאי המדינה שנשלח לאוצר ולממונה על יחסי העבודה, הודעה על כך שהם הכריזו על סכסוך עבודה הם ישבתו וישביתו את המערכת, אם לא יחול עליהם הסכם הרופאים עם קופת-חולים. אני רוצה לקוות, ואנחנו לוחצים בכיוון זה, שייפתח משאומן עם רופאי המדינה. אם הדבר הזה לא ייעשה, ובהקדם, צפויים ועוזעים שהיינו רוצים למנוע

אני רוצה להוסיף ולומר שקיבלנו העתק מהודעה על סכסוך עבודה של רופאי המדינה שנשלח לאוצר ולממונה על יחסי העבודה, הודעה על כך שהם הכריזו על סכסוך עבודה הם ישבתו וישביתו את המערכת, אם לא יחול עליהם הסכם הרופאים עם קופת-חולים. אני רוצה לקוות, ואנחנו לוחצים בכיוון זה, שייפתח משאומן עם רופאי המדינה. אם הדבר הזה לא ייעשה, ובהקדם, צפויים ועוזעים שהיינו רוצים למנוע

3—4. משרדנו הכין תקנות שיאסרו על פרצות שנמצאו נושאות נגיפי המחלה לעסוק בזנות. תקנות אלה אמורות להחפרסם בימים אלה.

3765. תגורות בטיחות לילדים

חבר הכנסת אוריאל לין שאל את שרת הבריאות ביום כ"ז בחשוון התשמ"ח (19 בנובמבר 1987):
בעיתון "גירסול פוסט" פורסמה כתבה, שלפיה שימוש נכון בחגורות בטיחות על-ידי ילדים יכול להציל את חייהם של 90% מאלה המצויים ברכב בזמן תאונה ולהפחית את מספר הפצועים קשה ב-60%.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונים נתונים אלה? אם לא — בכמה אחוזים, להערכת משרדך, פוחת סיכויים של ילדים המצויים ברכב בזמן תאונה למות או להיפגע קשה, אם ישתמשו בהתקני ריסון מתאימים?

2. נוכח נתונים אלה, אילו פעולות נוקט משרדך או מתכוון לנקוט כדי להנהיג התקני ריסון לילדים היושבים ברכב?

3. מה לדעת משרדך תהיה התרומה של שימוש חובה כללי בחגורות בטיחות כמושב הקדמי ובמושב האחורי להפחתת מספר הנפגעים?

4. האם לדעת משרדך יתרום מהלך זה להפחתת העומס על בתי-החולים בישראל?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמוזלינו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנתונים הם לפי אומדנים שנבקעו בחוץ-לארץ, בעיקר בארצות-הברית, ואי-אפשר לומר שהם תקפים באותה מידה בארץ.

לפי נתונים ממשרד התחבורה, הצמצום במספר הפגיעות יכול להיות כשיעור של 40% הרוגים ו-25% פצועים קשה, זאת בתנאי שאכן הילדים מרוסנים כהלכה, בכלל זה במושב האחורי.

2. משרדנו נענה, לפי כשנה וחצי, לפנייה מטעם משרד התחבורה ליטול חלק בהדרכה ובהסברה לשימוש בהתקני ריסון לילדים.

במסגרת פעולה משותפת של משרדנו עם המינהל לבטיחות בדרכים, הופק חומר הסברה והדרכה משותף — דפדפות, כרזות ותכנון תשדיר שירות של המינהל לבטיחות בדרכים. חומר זה הופץ ומופץ באופן שוטף בכל התחנות לבריאות המשפחה של משרד הבריאות ושל העיריות הגדולות — ירושלים ותל-אביב — ומשמש בסיס להדרכת הורים בנושא זה. הדרכות מברועות גם בכמה מחלקות ליולדות בבתי-חולים. כמו כן, החומר הופץ בכל מעונות היום בארץ ולכל המפקחות על גני-הילדים במשרד החינוך והתרבות.

נערכו ימי עיון עירוניים בנושא הג"ל ומתוכננים ימי עיון כאלה על בסיס אזורי, בשיתוף קופת-חולים, להדרכת צוותים רפואיים ופרה-רפואיים. כן נערך מסע הסברה נרחב בעיתונים לקהל הרחב.

3. לפי הניסיון בחוץ-לארץ, צפויה ירידה משמעותית במספר ההרוגים והפצועים. מאומן שהתקבל ממשרד התחבורה, צפיה הפחתה במספר ההרוגים השנתי בכ-15%; ובמספר הפצועים השנתי — בכ-800. מספרים אלו מתייחסים לכלל האוכלוסייה ולא לילדים בלבד.

לב איסכמיות, פרסומים שבהם ריכזו נתונים שפרסם משרד הבריאות של ארצות-הברית בדצמבר 1986, על בסיס 50,000 מחקרים כרחבי העולם.

הנתונים הותאמו לאחוז המעשנים בישראל ולגורמי סיבות המוות בארץ לפי דוח רישום סרטן ונתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

3. משרד הבריאות נאלץ להתמודד עם מחסור משוע בתקציבים למטרה זאת. במקומות אחרים בעולם הוטלו היטלים על מוצרי טבק למימון הלחימה בעישון, ופורסמו חוקים ותקנות האוסרים פרסומת לסיגריות.

4—5. ירידה באחוז המעשנים מ-42% ל-32% ב-15 השנים האחרונות, והשוואה למדינות המערביות מעמידה אותנו במקום מכובד מאוד.

אני סבורה כי יש לגבש מדיניות לאומית, שתעמיד את הלחימה בעישון במקום ראשון במעלה בסדר העדיפויות, בהיותו גורם התמותה מספר אחד במדינה הניתן למניעה. מדיניות זו צריכה, לדעת המשרד, להקיף את המגזרים השונים במשק ובכללם חינוך, תעשייה, אוצר ועוד. משרד הבריאות סבור כי יש להטיל היטל מיוחד על הסיגריות, אשר הכנסותיו יוקדשו למלחמה בעישון ולטיפול בקורבנותיו, ובמיוחד במחלות לב וסרטן. יש לדאוג לכך כי תשדירים בנושא חשוב זה יסודו בלא תשלום.

כרגע נדונה בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת הצעת המשרד להרחבת ההגבלות על העישון במקומות עבודה ובמקומות ציבוריים. לתקנות אלה חשיבות בריאותית וחינוכית כאחד. כמובן, לשם השגת המטרה נדרוש שיתוף פעולה חקיקתי מצד הכנסת.

3764. מניעת הפצת מחלת האיידס

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שרת הבריאות ביום כ"ז בחשוון התשמ"ח (19 בנובמבר 1987):

נמסר לי על כמה נשים, העוסקות בזנות ונגועות במחלת האיידס. זהותן של נשים אלה ידועה למרכזים, שהן עשו בהם את בדיקות הדם לזיהוי נגיפי האיידס. נשים אלה ממשיכות בעבודתן ומשמשות בכך גורם המפיץ את מחלת האיידס.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימות תקנות למניעת הפצת מחלות מדבקות?

2. האם נחשב האיידס כאחת המחלות הללו?

3. אם כן — אילו צעדים נוקט משרד הבריאות, כדי לאסור על נשים אלה לעסוק בזנות?

4. אם אין המשרד נוקט צעדים — מה יש בדעת כבוד השרה לעשות?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמוזלינו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן, בעניין זה יש הוראות מפורטות בפקודת בריאות העם 1940.

2. כן, מחלת חסמונת הכשל החיסוני הנרכש (איידס) נכללה ברשימת המחלות המדבקות לפי פקודת בריאות העם עוד בשנת 1983.

ביום 5 בנובמבר שנה זו פורסמה הכרזתי על מחלה זו כמחלה מרבית מסוכנת. לפי סעיף 20 לפקודת בריאות העם 1940, הכרזה זו מאפשרת לנו להתקין תקנות בנושא זה.

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמולוני:

הכסף של קרנות המחקר איננו כסף העומד לרשות בתי-החולים. זהו כסף המשמש בקרן על-ידי אותם כללים והנחיות שהזכרתי, והוא אינו יכול לעמוד לרשות בתי-החולים לצרכיו שלו. זה לא כסף הנכלל בתקציב בתי-החולים — לא בהוצאותיו וגם לא בהכנסותיו. מנהל מחלקה, המנתח חולה זה או זה ולאחר מכן מבקש ממנו תרומה לקרן המחקר — האן מופנה לקרן המחקר. יוצא אפוא שתלפזמים ההוצאות הן על חשבון בתי-החולים אבל התרומה הולכת לקרן המחקר. דבר שבמרוצת הזמן מביא לידי כך שההוצאות של בתי-החולים הן גדולות יותר מאשר ההכנסות שהיו צריכות להיות בפרעל.

זהו שנושא שאנחנו חייבים לתת עלי את הדעת. אם ננהיג, ואנחנו רוצים להנהיג, קיצוד התורמים על-ידי הפעלת משמרת אחרי-הצהריים ועל-ידי הפעלת המחנקים — אולי זה יכול להביא גם לצמצום התופעה הזאת המתרחשת בבתי-החולים.

אינני יכולה לענות לך היום תשובה חד-משמעית. הכול נרשם, הכול כרת וכדין, בהחלט. כפי שאמרתי, זה נתון גם לביקורת מבקר המדינה. ייתכן שצריך להנהיג סידורים אחרים, אבל זו לא סוגיה שאני יכולה להתחייב אליה עכשיו. היא צריכה להיות נדונה באופן עקרוני — האם הכסף הזה שנלקח כתרומה מהחולה צריך ללכת לקרן מחקר או להיכנס לתקציב בתי-החולים כדי שישמש בתקציבו השוטף.

3767. סידורי עזרה ראשונה בצפון ים-המלח

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שרת הבריאות ביום כ"ז כחשוון התשמ"ח (19 בנובמבר 1987):

כ"3 בנובמבר 1987 נפטר מהתקף לב מ"ד (שמו המלא מופיע במקור) מחיפה, שהתארת במלך "גליזוור" בצפון ים-המלח. ליד הנפטר היה אומנם רופא, אך האמבולנס שהוצע הגיע רק כעבור 45 דקות.

כ"5 יולי 1987 השבת על שאלתא שלי בעניין סידורי מגן-דוד-אדום ועזרה ראשונה בצפון ים-המלח. לדברך, התקיימו בירורים, אך עדיין היה חסר מקור תקציבי. הבנתי מראש המועצה האזורית, שלאחרונה הוא הציע דרך למימון ראשוני של שירות עזרה ראשונה.

ברצוני לשאול:

1. מה הן הסיבות לאיחור האמבולנס במקרה הזה?
2. מה התקדם בנושא שירותי מגן-דוד-אדום לאזור, והאם סוכמה הצעה תקציבית המקובלת על כל הגורמים ליעול ושיפור השירות להצלת חיי אדם?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמולוני:

1. האמבולנס באזור בתי-המלך מופעל, לפי שעה, כאחריית המועצה האזורית "חמר". אנו נבקש מראש המועצה לערוך בירור עם נהג האמבולנס העובר אצלו.

2. עניין התקציב משוער ל־300,000 ש"ח לשנה ומתנהל משא-ומתן למציאת מקורות.

כפי שעניתי על שאלתא קודמת של חברת הכנסת סולודר, שאלתא מספר 2499 בנושא זה, הריני חוזרת ומדגישה כי הצעות למקור תקציבי נדונו ונדחתו עד היום. לצערנו, התוכנית של ראש המועצה האזורית "חמר" אינה קבילה על בעלי בתי-המלך, והמשא-ומתן אהם נמשך. בעוד ומן-תחתיים פגישה נוספת בראשותו של ראש המועצה האזורית כדי לסכם את הנושא. כאמור, נעשים מאמצים לפתור את הבעיה, אך העניין אינו תלוי רק בנו.

4. לפי מידע שהגיע מאנגליה בנושא זה, בעקבות החלת חוק חובת הגירה תגורות בטיחות, התברר שמספר האשפוזים כתוצאה מתאונות דרכים ירד ב־15% ומשך שהייה הממוצעת בבתי-חולים כגלל תאונות דרכים ירד ב־20%. נתונים אלו כוללים מבוטחים וילדים כאחד. אין ביכולתנו להמציא מספרים מדויקים על היקף האשפוזים אצלנו.

3766. קרנות למחקר בבתי-החולים

חבר הכנסת י' ארצי שאל את שרת הבריאות ביום כ"ז כחשוון התשמ"ח (19 בנובמבר 1987):

פורסם בעיתונות על מחלוקת בין מינהל קופת-חולים לבין רופאים ואורתופדיים בצפון. המבקשים תרומות לקרן מחקרים, כדי לממן את הניתוחים ורכישת תותבות.

ברצוני לשאול:

1. באילו בתי-חולים קיימות קרנות למחקר?
2. מה הם הסכומים שהצטברו בקרנות אלה?
3. לאילו מטרת הוצאו הכספים?
4. מי מפקח על פעולות הקרנות?
5. מה הן הנחיות משרד הבריאות בנוון?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמולוני:

1. לקרן מחקרים רפואיים ופיתוח תשתית שעלייד משרד הבריאות — עמותה רשומה כחוק — יש סניפים בבתי-החולים האלה: "אסף הרופא", "וולפסון", "רמב"ם" ו"המרכז הרפואי על-שם שיכא". על-ידי בתי-החולים העירוניים-הממשלתיים בתל-אביב ובתי-חולים "דוטשילד" בחיפה פועלות קרנות המנוהלות באופן עצמאי.

2. פירוט היתרות ליום 31 בדצמבר 1986. זאת אינפורמציה שקיבלנו מבתי-החולים ומקרנות המחקר: "אסף הרופא" — 536,000 שקלים; "וולפסון" — 206,000 שקלים; "רמב"ם" — 2,687,000 שקלים; "שיכא" — 2,360,000 שקלים.

3. הכספים הוצאו למחקרים רפואיים, לפיתוח תשתית למחקר, לבנייה, לרכישת ציוד וכו'.

4. הדוחות הכספיים מבוקרים על-ידי רואה-חשבון ומוגשים לנציבות מס ההכנסה ולמשרד מבקר המדינה. העמותה נתונה לביקורת שוטפת של מבקר המדינה.

5. לעמותה יש תקנון המחייב את הסניפים. יושב-ראש העמותה הוא המנהל הכללי או מי שהוסמך על-ידי.

הנהלה המרכזית של הקרן מנחה את בתי-החולים, שבהם יש קרנות, בנושאים מרכזיים כמו מימון כיניים, רכישת ציוד, החלטות כנ"ל הן בבחינת נהלים והוראות מחייבים.

הי"ד מ' כהן אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק ארצי.

יצחק ארצי (המעורר):

גברתי שרת הבריאות, האם הסדר זה אינו יכול לשמש יסוד להסדר של שר"פ — שירות רפואה פרטי — בבתי-החולים הממשלתיים? דהיינו, שהפעולה של הקרן תתרחב והקרן תוכל לממן גם ניתוחים בבתי-חולים ממשלתיים, כדי לעזור להנהיג הסדר שאפשר להנהיגו בבתי-חולים של קופת-חולים, כפי שאמרת קודם לכן, אבל קשה להנהיגו מטעמים תקציביים בבתי-החולים הממשלתיים?

2. האם שוקל משרד התערוכות אצל שלטונות המכס, כדי לחייב בהצהרה ייבוא פריטים כאלו, כדי שתתאפשר בדיקתם?
תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמוליו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ייבוא מזון מסחרי נמצא בפיקוח ממוסד וקפדני על-ידי שירות המזון הארצי של משרד הבריאות. דגים לבנים אינם כלולים במזונות המיובאים.

המשרד פעל וממשיך לפעול במתן הסברה נרחבת לציבור בכל כלי התקשורת, למניעת יבוא אישי אשר לא נמצא בפיקוח.

2. אפשרות זו נבדקה, וכבר פנינו לשלטונות המכס בנדון.

3833. שחרור חולים מבתי-חולים בשבת
חבר הכנסת מ' פרש שאל את שרת הבריאות ביום ד' בכסליו התשמ"ח (25 בנובמבר 1987):
נמסר לי כי לאחרונה אירעו מקרים, שבהם אולצו חולים דתיים לעזוב בתי-חולים בשבתות, זאת בניגוד להוראות משרד בנחשא זה.

כרצוני לשאול:

1. האם ידועים למשרד המקרים האלה?
2. האם יורה המשרד למנהלי בתי-החולים שלא לשחרר בעתיד חולים דתיים בשבת?
3. האם יש בדעתך למנוע מקרים דומים בעתיד? אם כן — כיצד?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמוליו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא ידועים לנו מקרים, שבהם אולצו חולים דתיים לעזוב בתי-חולים בשבתות. מפאת חוסר פרטים מזהים של היולדת, נבצר מאתנו לברר עם הנהלת בית-החולים "תל-השומר" את המקרה שצוין כשבועון "יום השישי".

אומנם פנינו לשבועון הזה, אך עד כה לא הצלחנו לקבל את הנתונים המבוקשים.

2. משרד הבריאות הורה הוראה חד-משמעית לבתי-החולים, שאין לשחרר בשבת או חג חולים, אשר מטעמי דת אינם יכולים לחזור לביתם בשבת ובחג.

3. משרד הבריאות מוציא כעת חוזר נוסף, שבו נתבקשו בתי-החולים לוודא, כי הנוגעים בדבר ינהגו על-פי ההוראות.

3876. זיהום האוויר בתל-אביב

חבר הכנסת או' לין שאל את שרת הבריאות ביום י' בכסליו התשמ"ח (1 בדצמבר 1987):

בעיתון "ג'רוסלס פוסט" פורסם לאחרונה, כי תושבי העיר תל-אביב צפויים לנשום אוויר טוב יותר עקב פעולות של משרד הבריאות לצמצום זיהום האוויר על-ידי חברת החשמל.

כרצוני לשאול:

1. האם אכן חייב משרד את חברת החשמל להתקין מתחנת הכוח רידינג מתקן למדידת זיהום האוויר? אם כן — מה היא עלות המתקן, מה ייעודו, ומתי יותקן?

2. האם התקנת מתקן זה אכן תגרום לצמצום זיהום האוויר בתל-אביב וכיצד?

3. מהם סוגי המזהמים הנפלטות מתחנת הכוח רידינג אל האוויר שנושמים תושבי העיר תל-אביב?

3830. תשדיר למניעת עישון

חבר הכנסת ב' שליט שאל את שרת הבריאות ביום ד' בכסליו התשמ"ח (25 בנובמבר 1987):

בתקופה קצרה הופיע תשדיר מטעם משרד הבריאות, המעמיד את מי שאינם מעשנים כנגד המעשנים.

כרצוני לשאול:

1. מי אחראי לטקסטים של הפרסום מטעם משרדך?
2. האם עד עתה עזרו הפרסומים לצמצום העישון?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמוליו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תשדירי השירות בנושא עישון, שמכנה האגודה למניעת עישון, מתואמים עם היחידה לחינוך לבריאות בשירותי בריאות הציבור של המשרד. למעשה, ממעט משרד הבריאות לשדור תשדירים כשמו בשל העדר תקציב.

2. תשדירי השירות אכן השפיעו על צמצום העישון, זאת על-פי סקרי דעת קהל שנערכו על-ידי מכוני מחקר שונים. יתר על כן, בסקר אחרון שנערך ביולי-אוגוסט השנה נקבע, כי 83% מקרב המעשנים ר-94% מכלל הלא-מעשנים תומכים בהגבלת עישון במקומות ציבוריים.

3831. סכנת הרעלה מדגים

חבר הכנסת מ' רייס שאל את שרת הבריאות ביום ד' בכסליו התשמ"ח (25 בנובמבר 1987):

בימים אלו פורסם, כי בשכונות מגורים באזור השרון קיימת סכנה מוחשית להרעלות קשות משיווק דגי ים על-ידי סוחרים ערבים מעזה. הדגים ניצודים באמצעות חומרי הרבה ורימוני-יד.

כרצוני לשאול:

1. האם ידוע לכבוד השרה על-אודות הנושא הנדון?
2. אם כן — האם מפקח משרדך ובודק את טיב הדגים המשווקים?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמוליו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין לנו מידע המוביח, כי הדיג בעזה נעשה בעזרת רימוני-יד וחומרי הרבה.

2. הפיקוח על שיווק דגים וטיבם מבוצע בכל הארץ על-ידי 100 רופאים וטרינריים ברשויות המקומיות בתוקף סמכותם לפי פקודת בריאות הציבור (מזון) (נוסח חדש) (בדיקות דגים), קובץ תקנות 4254, ובפיקוח מקצועי והנחיות של המחלקה הווטרנרית במשרד הבריאות.

3832. בוטולים מדגים מיובאים

חבר הכנסת א' שאקי שאל את שרת הבריאות ביום ד' בכסליו התשמ"ח (25 בנובמבר 1987):

זה עתה פורסם המקרה השלישי בישראל של הרעלה מבוטולין לאחר אכילת דג לבן, שהביא מישוהו מברוקלין שבניו-יורק.

בהתחשב בסכנה החמורה, שגורמת אכילת מערן דגים זה, כרצוני לשאול:

1. מה יש בדעת משרדך לעשות, כדי למנוע הבאתם או ייבואם של דגים לבנים כאלה או דומיהם, שאכילתם כרוכה בסכנה?

4. באיזו מידה פוגעים מזהמים אלה בבריאות הציבור, מה אופי התופעות, ואילו אזורי מגורים נפגעים במיוחד?

5. האם יש למשרד תוכניות נוספות לצמצום זיהום האוויר בישראל? אם כן — מה הן תוכניות אלה?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלנו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לפני כחודשיים הותקן המכשיר למדידת זיהום אוויר הוחל במדידות באופן רציף, ייעורו של מכשיר זה הוא לפקח על רמת הפליטה של גזים אלה ולהקטין למינימום האפשרי. עלות המחקר היא כ-25,000 דולר.

2. התקנת המכשיר תחייב את המפעיל לעקוב ביתר שומת לב אחרי תהליך השריפה ולהקטין ככל האפשר את כמות תחמוצת החנקן הנפלטת לאוויר. תחמוצות החנקן הן גזים מזהמי אוויר, אשר בריכוזים גבוהים משפיעים בצורה שלילית על בריאות האוכלוסייה החשופה אליהן.

3-4. סוגי מזהמי האוויר העיקריים, הנפלטים מתחנת הכוח רדינג הם: תחמוצות גופרית, תחמוצות חנקן, חומר חלקיקי וחדרת תחמוצת הפחמן. מזהמים אלה משפיעים על בריאות הציבור ופוגעים בה, אם ריכוזיהם עוברים את התקנים הסביבתיים שנקבעו להם. הן תחמוצות הגופרית והן תחמוצות החנקן גורמות לנידודים בדרכי הנשימה ובעיניים ולקשיים מיוחדים לאלה הסובלים מבעיות בדרכי הנשימה. החלקיקים הנפלטים גורמים למטרדים אסתטיים וכן להפתחת הראות.

לפעמים סופחים החלקיקים גזים ומים והופכים לחלקיקים חומציים, אשר גורמים בעיקר נזק לרכוש, תופעה זאת אופיינית לאזורים הקרובים לארובה, שהיא מקור פליטתם של החלקיקים. הפליטה של החלקיקים החומציים פוגעת בעיקר ברכוש, כגון: בניינים ומשטחים מתכתיים במכוניות, מטוסים וכו'.

בשנים האחרונות אין בדרך כלל חריגה מתקני איכות האוויר באזור תל-אביב, אם כי יש צורך במעקב מתמיד אחרי פעילות תחנת הכוח והקפדה אחרי מילוי דרישות המשרד.

5. משרדנו פועל תמיד כדי לצמצם את זיהום האוויר בישראל. מלבד הפיקוח על תחנת הכוח, אנו פועלים לצמצום יתר של מקורות זיהום האויר, כגון הורדת רמת זיהום הנפלט מכלי רכב, הורדת זיהום האוויר ממקורות תעשייתיים וכדומה.

כמו כן עורך משרדנו סקרים אפידמיולוגיים, המיועדים לעקוב אחרי השפעות בריאותיות של מזהמי אוויר על האוכלוסייה באזורים בעלי רמת זיהום גבוהה בהשוואה לבריאות האוכלוסייה באזורים בעלי רמת זיהום נמוכה. הממצאים של סקרים אלה משמשים כבסיס להפניית דרישות שונות למקורות הזיהום ולפעולה נגדם.

אורה נמיר (המערך):

האם אוכל לשמוע את התשובה על השאלתא שלי?

היו"ר מ' כהן אבידב:

היות שחרגתי קודם לכן מן הכלל, ואמרו לי שאני עושה פרוטקציה לחיפה, אעשה פרוטקציה גם לתל-אביב.

גברתי שרת הבריאות, האם את מוכנה להשיב על שאלתא מס' 3764 של חברת הכנסת אורה נמיר, שהועברה קודם לפרוטוקול?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלנו:
כן בהחלט, ברצון.

(קוראת את התשובה על שאלתא מס' 3764, ראה עמוד 1238).

היו"ר מ' כהן אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המערך):

שאלתי קצרה: מאתר שהזנות נחשבת בלתי חוקית, ואנחנו יודעים שחלק לא מבוטל מהתפשטות הנגיפים מקורו בנשים העוסקות בזנות וכן בקוסטנילים העוסקים בזנות — כיצד יפעיל משרד הבריאות את התקנות האלה?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלנו:

ראשית, אין חוק הקובע שהזנות אסורה. מי כמון יודע זאת. כשאנחנו קובעים שמחלת האיידס מסוכנת, נותנת לנו קביעה זאת את הסמכות ואת הזכות להכריח את מי שעוסק בזנות לעשות בדיקות רפואיות. אנחנו נעשה את כל הסיידורים לכך, וכיום יש לנו שבעה מרכזים בבתי-החולים השונים שאפשר להיבדק בהם. גם היום בא חלק מאלה שעוסקים בזנות להיבדק. הסודיות מובטחת. לא מפרסמים שמות, ואפשר להסתפק רק במספרי תעודת זהות. חלק מהזונות בא לבדיקה, ואנחנו רוצים להקיף בבדיקותינו כמעט את כולן.

ככל הנוגע לבדיקות, נוכל להיעזר גם במטרה. ברור, שנצטרך לעשות פעולה לא שגרתית כדי להניע את האנשים האלה לבוא ולהיבדק.

אם מתגלים נוגדנים אצל מי שעוסק בזנות, מתעוררת בעיה איך לאכוף עליו שלא להמשיך ולעסוק בעיסוק שלו כדי שלא יעביר לאחרים את הנוגדנים וידיכ אותם במחלה.

וזהי אחת הסוגיות המשפטיות, שנדונה עכשיו במדינות שונות בעולם. אני חושבת שהנושא נדון היום בבית-משפט בארצות-הברית. הדיון שם עדיין לא הסתיים.

על-פי פקודת בריאות העם נוכל לאסור, לבודד ולעשות הסגר, אבל לא נוכל לטפל במחלה הזאת. אין לנו דרכי טיפול. הבידוד או ההסגר לא יועילו בהעדר טיפול. את הטיפול הזה צריך ללוות טיפול סוציאלי-חברתי. על העובדים הסוציאליים למלא תפקיד חשוב, תפקיד ממדרגה ראשונה, כדי לשכנע את מי שעוסקים בזנות לחדול מעיסוק זה.

הצד המשפטי הוא אפוא בעייתי, ועוד נראה כיצד להתמודד איתו.

היו"ר ח' גרסמן:

תודה רבה לשרת הבריאות על תשובותיה.

ח. הצעת חוק פיצויים לנפגעי חיסון, התשמ"ח — 1987*

(הצעת חבר הכנסת ח' רמון)

מקום לחשוב על חקיקת חוק בארץ לפי מודל החוק האנגלי. נראה שכאשר מתבצע חיסון המוני, שהצורך בכללותו נהנה ממנו, יש לדאוג לפיצוי האחרון הקטן יחסית של נפגעים, לרבות המקרים המסופקים, שלפי דיני הראיות הרגילים אינם יכולים להצביע על קשר סיבתי ברור בין הזריקה לתופעות החולניות. במסגרת חוק כזה, שמגמתו סוציאלית, ניתן לנקוט אמת-מידה ליברלית הרבה יותר מאשר במסגרת חביעת נזיקין רגילה.

במצב זה שבו לא משרד הבריאות ולא רשויות אחרות לוקחים עליהם באופן טבעי את האחריות, עלולים הורים להירתע, כמובן, מלחסן את ילדיהם, והתוצאה עלולה להיות חמורה. אני מכיר מספר לא קטן של משפחות, אשר החליטו שלא לחסן את ילדיהם בחיסון המשולש, יש לי תינוקות בכית, ואני קצת קרוב לעניינים האלה. ההורים פשוט אומרים: הסיכון של אחד לאלף, שיקרה לנו משהו ושום רשות לא תפצה אותנו על כך, הוא גדול, ואנחנו איננו מוכנים לחסן את הילדים.

החוק כפי שהוצע מטרותיו: 1. ליצור כלי חוקי להכרה באחריות הציבורית לגבי נפגעים אלה; 2. ליצור מנגנון דיון יעיל ומהיר בתביעות משפחות הנפגעים; 3. לאפשר פיצוי לנפגעים.

במסגרת החוק תוקם ועדת מומחים לנפגעי חיסון, ובראשה יעמוד שופט והיא תורכב מרופאים מומחים ומנציגי משרד הבריאות ומשרד המשפטים. ועדה זו תהא מעין שיפוטית, והיא תתמחה בתביעות אלה. תפקידה יהיה: 1. להכיר בפגיעה ובדרגתה; 2. לקצוב פיצויים לנפגע.

על-מנת שלא להטיל את העול על קופת המדינה, ודאי שלא על הקופה הדלה והמקוצצת של משרד הבריאות, אינני מציע שהכסף יכוא מקופת המדינה. לצורך מימון הפיצויים תוקם "קרן פיצויים לנפגעי חיסון" והיא חמוגה על-ידי יצרני החיסונים — אחת מהמחזור השנתי, והמשתמשים — חשלוס סמלי כמעט בעת החיסון. הקרן תאפשר פיצוי מיידי לנפגעים בהתאם לפסיקת הוועדה.

אני חושב שאין חשש שיהיה מבוול של תביעות עקב מספרם הקטן של הנפגעים כל שנה. אני מאמין שהחוק הזה יפתור את אחת הבעיות החברתיות הקשות, המאפיינות רפואה מודרנית.

אני רוצה לסיים בכך, שחוק דומה קיים כיום באנגליה, בארצות-הברית, באוסטרליה ובמדינות מערביות נוספות. החוק, כפי שהבאתי אותו, כנוי לפי המודל האנגלי והמודל האמריקני. גם הם לא הטילו את העול על קופת המדינה אלא על שני הגורמים המרכזיים המעוניינים בכך, יצרני התרופות ויצרני החיסונים מצד אחד, והמשתמשים מן הצד השני.

אני אודה לכנסת ואודה לשרה אם יסכימו להעביר את הצעת החוק הזאת לוועדה להכנתה לקריאה ראשונה. אני מבקש להעבירה לוועדת העבודה והרווחה. תודה.

הי"ד ח' גרוסמן:

תודה, גברתי שרת הבריאות, בבקשה.

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמולוני:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכדה, בעיית החיסון המשולש חוזרת על עצמה במספר רב יחסית של תובענות.

הי"ד ח' גרוסמן:

אנחנו עוברים להצעת חוק תר"ד: הצעת חוק פיצויים לנפגעי חיסון, התשמ"ח — 1987, מאת חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה.

חיים רמון (המעריך):

גברתי היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש הצעת חוק בקריאה טרומית, חוק פיצויים לנפגעי חיסון, התשמ"ח — 1987. חוק זה בא לענות על בעיה קיימת שהולכת וגוברת — הפיצוי למי שנפגעים כתוצאה מחיסון המוני איננו מוסדר בחוק.

לעומת זאת, החיסונים בארץ ניתנים על-פי חוק, חוק בריאות העם, ועל-פי תהליך חיסונים של משרד הבריאות. לכיסוי החיסוני הטוב יש חשיבות רבה — ואינני רוצה להרחיב על כך — למניעת מחלות מדבקות ומגפות מסוכנות. אם כן, זהו אינטרס ציבורי בעל חשיבות עליונה. הוא נעשה למען טובת הכלל, ולכן יש לקבוע אחריות ציבורית לנזק שנגרם בגינו לפרטים.

פגיעה בגין חיסון, בעיקר בגין החיסון המשולש, היא בדרך כלל קשה ביותר — מוות, פיגור שכלי עמוק, נכות של 100%, חירשות, אילמות וכדומה. פעמים לא מעטות נפגעים גם ההורים. יש היום כ-25 מקרים שבהם נפגעו הורים מהחיסון המשולש. הטיפול בילד כזה גורם למשפחה למשבר כלכלי קשה בנוסף על המשבר האישי, כמובן.

מדי שנה נפגע אחד קטן ביותר של ילדים מהחיסון שנחת להם — 1 — 3 תינוקות מכל 1,000.

כיום המצב הוא שילדים ומבוגרים, הסובלים נזק גופני, נכות או כל פגיעה בריאותית אחרת כתוצאה מהחיסון, נאלצים להביא את עניינם לבתי-משפט כתביעת נזיקין. בדרך כלל מתעוררת כתביעת אלה בעיה קשה בקביעת הקשר הסיבתי בין החיסון והפגיעה בשל חוסר ההתמחות של בתי-המשפט בתביעות אלה, ובשל העדר כלי חוקי להחלת אחריות המדינה לפגיעה.

הבעיה היא בעיקר בנוגע לאותו אחד סטטיסטי קבוע של נפגעים, שלא נפגע כתוצאה מרשלנות רפואית, מאשמת היצרן או מאשמתו של גוף אחר. אני רוצה להסביר: בכל אוכלוסייה של תינוקות יש מספר מסוים של תינוקות אשר רגישים לחיסון הזה. אי אפשר לגלות את רגישותם לפני קבלת החיסון. אף אחד איננו אשם — לא יצרן התרופה, לא הרופא שהזריק — ואף-על-פי-כן יש לנו נפגע. אפשר להשוות זאת לתאונת דרכים שבה נפגע מישהו באופן מקרי, אף שלא היתה רשלנות מצד כלשהו.

תביעות מסוג זה תלויות ועומדות זה שנים רבות בבתי-משפט. הן כרוכות בהליך משפטי ארוך ויקר, ומובן שאין הן נותנות פתרון למשפחה הנפגעת. רוב התביעות נדחות או שאינן מגיעות כלל לשלב שבו ניתן פסק-דין.

באחד המקרים הבוודים שהגיעו לשלב שבו ניתן פסק-דין, ציין השופט דין בחיפה, ואני מצטט: "הריני ממליץ בפני המחוקק — הוא ממליץ בפנינו — לשקול אם נוכח הקשיים העומדים בפני התובעים בהוכחת תביעות מסוג זה אין

* נספחות.

הצדדים כדי לנהל משפט מורכב, יקר וממושך. הכרוך בחקירות ממושכות וסבוכות של מומחים. הטלת עומס זה על "האזרח הקטן" נראית בלתי מוצדקת בעיני בחי"המשפט בהתחשב בנסיבות שבהן נפגעו הילדים: ד. ההכרה באנגליה בדבר הצורך לפשט את ההליכים, להוציאם ממסגרתם של דיני הרשלנות הכלליים ולקבוע פרוצדורה פשוטה יחסית בפני טריבונל שיכהנו בו גם מומחים — הוא יקבע את הזכות לפיצוי בלא כל צורך להוכיח רשלנות של המדינה ועל בסיס האפשרות לקיומו של קשר סיבתי בלבד.

חקיקתו של חוק ספציפי, או שינוי הדין הקיים, כמו הוספתו של פרק מיוחד בחוק הביטוח הלאומי בדבר גמלה לנפגעי חיסונים, עשויים לשחרר במידה רבה את הלחץ הרב לקבלת פיצויים במסגרת דיני הנזיקין, על כל חסרונותיו האמורים, ולהביא למסגרת ברורה, פשוטה ומבוקרת.

להלן נתונים סטטיסטיים:

1. הוחל לתת את החיסון המשולש ב־1957.
2. נתונים על מספר זריקות חיסון שניתנו מאז 1963, השנה שבה הוחל באיסוף הנתונים: 1963 — 1976 — זריקות בודדות — 3.150 מיליונים; 1977 — 1986 — זריקות בודדות — קרב ל־3 מיליונים.
3. תופעות לוואי נורולוגיות שהיו: 1977 — 4 מקרי הלם, 4 פרכוסים, 4 דלקת מוח, מתוכם 3 פטירות;
- 1978 — 5 מקרי הלם, 8 פרכוסים, 2 דלקת מוח;
- 1979 — 3 מקרי הלם, 10 פרכוסים;
- 1980 — 3 מקרי הלם, 10 פרכוסים, 1 דלקת מוח;
- 1981 — 3 מקרי הלם, 20 פרכוסים, 1 דלקת מוח, 1 פטירה;
- 1982 — 4 מקרי הלם, 9 פרכוסים, 1 דלקת מוח;
- 1983 — 5 מקרי הלם, 12 פרכוסים, 1 דלקת מוח;
- 1984 — 3 מקרי הלם, 9 פרכוסים, 1 דלקת מוח.
- 1985 — 11 מקרי הלם, 22 פרכוסים;
- 1986 — 8 מקרי הלם, 12 פרכוסים, 1 דלקת מוח, ומתוכם 1 פטירה.

בסך הכול: 49 הלם, 116 פרכוסים, 11 מקרים של דלקת מוח, ומתוכם 6 פטירות.

4. נתונים על תביעות נזיקין בגין החיסון המשולש, שהוגשו עד היום — מאז תחילת מתן החיסונים בשנת 1957 ועד היום הוגשו 17 תביעות נזיקין נגד המדינה. בשמונה מקרים הסתיים עד כה הדיון, לפי הפירוט הבא: שניים הסתיימו בפסקי־דין הרווחים את התביעה נגד המדינה, ושניהם נמצאים כיום בערעור בבית־המשפט העליון. במקרה אחד נסגר החקיק על־ידי שופט חוקר בחקירת סיבות מוות. במקרה אחד אולץ התובע למחוק את תביעתו, וארבעה מקרים הסתיימו בפשרה. חשע תביעות נוספות תלויות ועומדות כיום בבתי־המשפט.

אני רוצה לברך את חבר הכנסת חיים רמון על יוזמתו בהגשת הצעת החוק. אני בעד העברת הצעת החוק לועדת העבודה והרווחה, כדי שהנושא ילובן שם, ויוגשו הצעות כאלה ואחרות. צריך לבדוק את ההצעה שהעלה חבר הכנסת חיים רמון. אין להכביד על המדינה. אולי יש להטיל על

ברוב המכריע של המקרים מדובר בתביעותיהם של ילדים ששיעור נכותם מגיע ל־100% נכות לצמיתות. כמה תביעות כאלה סולקו במשך השנים בדרך של פשרה. ברוב המקרים התבטאה הפשרה בהתחייבות המדינה למתן טיפול רפואי, או אשפוז במוסדות סיעודיים, ככל שהילד הנפגע יזדקק לכך.

אביא דוגמה. בספרות המקצועית בנושא החיסון המשולש הוכר קיומו של קשר, אומנם סטטיסטי בלבד, בשיעור של 1:1,300,000 בין החיסון המשולש לבין סיבוכים נורולוגיים המסבים נכות קשה לצמיתות. משרד הבריאות רואה בסיכון זה "סיכון מחושב". מאחר שכך, על גורמי בריאות הציבור קיימת חובה משפטית להודיע להורים על דבר קיומו של סיכון זה, כדי שהסכמתם של ההורים למתן החיסון תיעשה רק בידיעת כל האפשרויות. הרלבנטיות בדבר סיכונים של החיסון מול תועלתו. ואולם, אחיות טיפוח־החלב המבצעות בפועל את החיסונים אינן מודיעות להורה המלווה את הילד לחיסון כי קיים סיכון נדיר בשיעור של 1:1,300,000 כאמור, כי מקבל החיסון ילקה בתסמונת נורולוגית קשה. משרדנו סבור כי אזהרה מסוג זה תפחית משמעותית את מספרם של מקבלי החיסון, והיא עלולה לזרוע בהלה שאין לה כל הצדקה עניינית לנוכח השיעור הנמוך ביותר של סיכון נדיר זה.

הבעיה בטיעון זה היא במישור המוסרי, כי הרי צפוי מראש כי מספר ידוע של ילדים מבין מקבלי החיסון עלול ללקות בתסמונת קשה. המדינה נוטלת מראש סיכון מחושב זה, המהווה "תמורה" בלתי ניתנת למניעה לכך שיובטחו חיסונים ובריאותם הטובה של כל יתר האוכלוסייה. לפיכך, ילד הלוקה בתסמונת קשה "משלם" בכריאותו כדי להבטיח את בריאותם הטובה של אחרים.

אשר על כן, נראה לי כי יש צידוק מוסרי לדרוש שהכלל, קרי המדינה, תיטול על עצמה אחריות לפצות כל ילד נפגע שהוא קורבן צפוי מראש המקרים את בריאותו לטובת הכלל.

טיעון זה זוכה לחמיכה נוספת לאור התקדים האנגלי בגרנד. באנגליה הוחק בשנת 1979 חוק ספציפי, אשר ביקש להוציא את סוגיית החיסון ממסגרת דיני הרשלנות הכלליים, וקבע מנגנון מיוחד של פיצוי לנפגעי חיסונים, תוך התווית חוקטריונים ברורים לקביעת הקשר הסיבתי. החוק הג'ל חוקק בעיקר מתוך היענות לשיקול המוסרי. יש על כן מקום לשקול בחיוב חקיקת חוק כג'ל לפי המודל האנגלי. נוכח הקשיים העומדים בפני תובעים בהוכחת תביעות מסוג זה.

נראה שכאשר מתבצע מצצע חיסון המוני, שהציבור ככללותו נהנה ממנו, יש לדאוג לפיצוי של אותו אחוז מזערי של נפגעים, לרבות המקרים המסופקים, שלפי דיני הראיות הרגילים אי־אפשר להצביע בהם על קשר סיבתי ברור בין החיסון לבין התופעות החולניות.

במסגרת חוק כזה, שמגמתו סוציאלית, ניתן לנקוט אמת־מידה ליברלית הרבה יותר מאשר במסגרת תביעת נזיקין רגילה. דברים אלה מבטאים גם את רחשי לבם של השופטים, הם חוזרים ועולים בכל אחד ואחד מן המשפטים הקשים המתנהלים בבתי־המשפט בישראל בנושא החיסון המשולש.

גם לשופטים בישראל יש הרגשה ברורה, כי אין זה מוצדק להכריח את בחי"המשפט להכריע בסוגיה זו לאור השיקולים האלה: א. היותה של הסוגיה שנויה במחלוקת רפואית קוטבית, עד כי אין זה ראוי שבתי־המשפט דווקא ייאצו להכריע במקום שבו הרופאים אינם מסוגלים להגיע להכרעה; ב. ה"שיקול המוסרי", כפי שפורט לעיל; ג. הנטל העצום המוטל על כל

התשמ"ח — 1987, מטעם חבר הכנסת חיים רמון, לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק פיצויים

לנפגעי חיסון, התשמ"ח — 1987, לדין

מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ח' גרוסמן:

החוק עובר לוועדת העבודה והרווחה.

ט. הצעה לסדר-היום

מצבם של הרופאים המרדמים

היו"ר ח' גרוסמן:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 6753: מצבם של הרופאים המרדמים. חברת הכנסת עדנה סולודר, בבקשה.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד הישבת-ראש, חברי הכנסת, היום שובתים הרופאים המרדמים בכל בתי-החולים בארץ, פרט למקרים של הרדמות בניתוחים במקרי חירום. השביתה הזאת הוכרזה לאחר חודשים ארוכים של ניסיונות נואשים לשפר את תנאי העבודה והשכר בענף חיוני ומיוחד כל כך של מקצוע הרפואה — ההרדמה.

לפני כשנה נזעקה הארץ מדבריו הישירים והכנים של ד"ר מרק טברסקי בכנס רופאים מרדמים, כי מדי שנה מתים כ-30 איש כתוצאה מהרדמה בניתוח. דבריו הרימו את המסך מעל התפקיד האפור, חסר הוזהר, אך החיוני כל כך ובלעדיו אין יכולת לבצע שום ניתוח וכו' חלולים חיי כולנו, כל הנוקמים לניתוח. דבריו העזיקו את הציבור לשם לבו לתנאים הקשים והבלתי-אפשריים שבהם עובדים רופאים אלה.

מאז קראנו מדי פעם כתבות בעיתונים ובקיש האחרון חזינו ככתבת "מבט", שתיארה ממונות ובצבעים, בדרך אישית ומוחשית, את הבעיות הקשות של המקצוע הזה, שהעוסקים בו הולכים ומחממטים. מאז מתמשכים הדיונים והדריהם מגיעים אל הציבור, אך הם מטרידים בעיקר את הנוקמים לניתוחים שמועדי ניתוחיהם נדחים. מספר הדחיות האלה הולך וגדל ומגיע לאלפים.

מה קורה כמערכת הזאת? מצד אחד, כפי שאמרתי, מספר העוסקים במקצוע הולך וקטן, אבל הדרישות מן המקצוע הזה הולכות וגדלות ככל שהולכת וגוברת הקדמה, בעיקר במקצועות הכירורגיים. אנחנו יודעים שהיום מבצעים ניתוחים של עוברים, של פגים, והשתלות למיניהן. כל הדברים האלה אינם יכולים להיעשות בלי הרופא המרדים. היום הוא אינו עוסק רק בהרדמה בשעת הניתוח, אלא אחראי כעצם לטיפול הנמרץ הנשימתי בעת הניתוח ואחרי הניתוח, למחלקת לטיפול נמרץ כללי, למרפאות כאב, ליחידות אלחוש ומיילדות למרפאות טרום-ניתוחיות.

כפי שאמרתי, מספר הרופאים המרדמים איננו גדל. אין נהיה למקצוע הזה. מדוע? משום שהתנאים הם כלתי אפשריים. האחריות כבדה, והמשכורת והתקנים אינם מספקים. המקצוע הזה הוכר בשעתו כמקצוע מועדף ברפואה חכה לתוספת של 40% לשכר, אך ה-40% נשחקו עד 8% בשנים האחרונות.

כפי שאמרתי, מקצוע ההרדמה קשור באופן הדוק לנושא ההתייאה והטיפול הנמרץ הנשימתי. בחוף-לארץ עוסקים בניתוח 20%, ובהתייאה ובטיפול נמרץ — 80%, ואילו אצלנו היחס הפוך. בחוף-לארץ 10% מהתקנים בחדר הניתוחים, או סביב הניתוח, הם של רופאים מרדמים, ואילו אצלנו רק 5%. זה נותן איזו אינדיקציה למצב שבו שרדים הרופאים. הם טוענים: אנחנו קרובים לקטסטרופה, והמרחק בין המצב שבו אנו עובדים לבין שגיאות הוא קטן. כולנו יודעים שהמרחק הקטן הזה הוא בעצם מרחק מכריע. לרופא כיורג שמסתכן בעת ניתוח יש אפשרות לקרוא לעזרה כדי למנוע טרגדיה. לרופא מרדים יש הרף-עץ בין חיים למוות. אין לו עם מי להתייעץ, וגם אין לו זמן להתייעצות, והאחריות העצומה הזאת אינה נותנת מנוח.

בישראל מבצעים כ-200,000 ניתוחים בשנה. כיצד יעמדו המרדמים במשימה? העירנות הנדרשת אינה מאפשרת לעבוד שעות ארוכות ללא מנוחה. רק בארץ קיים מצב שבו מרדים מומחה ממשיך בתורניות כמו מתמחה, ואנחנו יודעים — גם שמענו וגם ראינו — שהתפקיד האחראי כל כך, המחייב מומחיות גדולה כל כך, מוטל היום, בלתי ברייה, על רופאים מתמחים, שאין להם כל הידע, כל ההכשרה והמימונות. לעומת זאת, הרופאים המומחים נדרשים לפעמים לעבוד במשמרות, כאשר נדרשת עירנות ממדרגה ראשונה. היום עוסקים במקצוע גם רופאים שהיו צריכים לצאת לפנסיה. המצב הוא כזה, שאין יודעים מה יעשו אם אותם רופאים אכן יפרשו לפנסיה.

כפי שאמרתי, המצב הזה, חוסר ההיענות והדיונים הנמשכים כבר חודשים מספר הביאו את הרופאים המרדמים לנקוט שיטה של הרדמה בטוחה, כלומר לעבוד לפי התקנים על-מנת למנוע את הטרגדיות, אבל מניעת הטרגדיות מצמצמת את מספר הניתוחים ב-30% כמעט. בשלושת החודשים האלה שבהם נקטת השיטה של הרדמה בטוחה למתנים כ-4,000 איש לניתוח, וכך עלול לקרות שאומנם תהיה הרדמה בטוחה, אבל מי שמצפה לניתוח ותורו אינו מגיע, לא יגיע לניתוח.

אנחנו שומעים גם את חברי הכנסת וגם את התשובות של שרת הבריאות מעל דוכן זה כמעט מדי שבוע. אנחנו שומעים על הבעיות הקשות הקיימות כמערכת הבריאות. לפעמים העניין הזה דומה לדומינו, כאשר קובייה אחת נופלת — נופלות אחריה כל האחרות. יש קשר גומלין בין המקצועות השונים ברפואה, ובוודאי בין העוסקים בניתוחים. הערפת המקצוע הזה חייבת לעמוד על סדר-היום, מפני שבלעדיו לא יתכן כל ניתוח.

בדיקות מתחכמות בשל עיצומי הרופאים המרדמים. 300 חולים כמשך יממה אחת — זה הרכה מאוד. אם נביא בחשבון שהעיצומים נמשכים כבר ארבעה חודשים ואף יותר, ותחבר את מספרם של כל הניתוחים שלא ברצונו בשל העיצומים של הרופאים המרדמים, גיע למספר גדול מאוד, מספר שעוד מוסיף לגדול. בכל יום כזה נוספים מאות חולים על רשימת הממתנים בתור לניתוח ולבדיקות חשובות. בין אלה אפשר למצוא חולי סרטן, חולי לב, ילדים קטנים, נפגעי תאונות דרכים ואחרים.

איני מכינה מדוע קיימת אדישות בקרב אלה שחייבים לנהל משאומתן אינטנסיבי עם הרופאים המרדמים ולהביאו לכלל סיום. ארבעה חודשים הם זמן ממושך, ובמערכת כל כך רגישה, העוסקת בחיי אדם, אי-אפשר למשוך משאומתן כזה כאילו לא קרה דבר. דרשנו ואנחנו ממשיכים לדרוש ולתבוע מהאוצר כל כמה ימים, שיחדש את המשאומתן ויסיימו. ברם, לצערי הרב, כל הקריאות נופלות על אזניים שאינן כרויות ואינן קשובות. איני יודעת מה מסתתר מאחורי כל האדישות הזאת.

על מערכת הבריאות הולכת ומתרגשת סערה של יחסי עבודה, שהם מתוחים מאוד במערכת כולה: מרדמים וכלל הרופאים בבתי-החולים הממשלתיים כבר הכריזו על סכסוך עבודה, ואם לא ינהלו אתם משאומתן כדי להגיע לחתימת הסכם זהה ודומה לזה שנחתם עם רופאי קופת-חולים, בדבר עבודה נוספת והפעלת מתקנים בחדר ניתוח בשעות אחר-הצהריים לקיצור תורי הממתנים — הם יכריזו על שביתה. יחסי העבודה המתוחים קיימים גם בקרב עובדי הרנטגן, עובדי המעבדות, המיקרוביולוגים והגניכומאים. כמעט שלא נותרו קבוצות, שאינן מאיימות בעיצומים. איני מכינה למה הם ממתנים באוצר.

פניתי אל האוצר כמה פעמים, וגם ביום שישי האחרון שוחחתי עם הממונה על יחסי עבודה, הממונה על השכר, וביקשתי ממנו: חוסו על המערכת הזאת, שאינה יכולה לשאת יותר את המצב הזה ואת הזעזועים האלה. והנה, כמו שכל אחד מכם חידש את המשאומתן עם הרופאים המרדמים, כך גם האוצר התרגש מאוד ונועץ מייד לפתוח את המשאומתן עם הרופאים המרדמים — שום דבר לא קרה.

האחריות מוטלת על משרד הבריאות, ואני צריכה להתייבב כפניכם עם כל הכבוד לחברי הכנסת ולכית הזה, כי עלי מוטלת האחריות להפעיל את המערכת הזאת, אלא שהכלים אינם מצויים בידי, וכידי משרד הבריאות אין הסמכויות המתאימות, והוא אינו יכול לפתוח במשאומתן, אינו יכול לאשר תקנים, אינו יכול להחליט על מתן תוספת שכר, ולמעשה אינו יכול לתת דבר וחצי דבר ללא נציבות שירות המדינה והאוצר. יש אחריות, אך בלי סמכויות.

הסמכויות המרכזיות בידי משרד ממשלתי אחד, הוא משרד האוצר, הלוכנות וגדלות. עוד מעט יגיע חוקיסטור: התקציב, הנותן לשל האוצר סמכויות נוספות. עוד מעט הוא ינהל את כל המשק, את כל משרדי המדינה.

אשר למרדמים, כיום עובדים כ-350 מרדמים בלבד בכל המערכת, מחציתם בקופת-חולים ובבתי-החולים שלה, ומחציתם בבתי-החולים הממשלתיים. מבדיקות שערכנו במשרד הבריאות עולה, כי קיים מחסור בכ-100 רופאים מרדמים ומחממים בבתי-החולים הכלליים. תקנים פנויים כמעט שאין. אין רופאים צעירים שעומדים בתור כדי לבחור במקצוע הזה, ועל המדינה מוטלת החובה ליצור תמריצים

אנחנו יודעים שתור הניתוחים גדל גם מסיבות נוספות. אנחנו חייבים להתעורר מהתרדמה. אולי אין לומר שאנו שרויים בתרדמה, אך על כל פנים עלינו לחרוג מהדינמיקה שעד עכשיו לא הביאו פתרון. כך למדתי ושמעתי מארגון הרופאים, ואשמח לשמוע משרת הבריאות תשובה אחרת, שכבר נמצא פתרון. אבל נדמה לי שעוד עתה לא ניתנה תשובה. שמעתי שהתשובה חלילה באוצר, כמו דברים רבים בימינו התלולים באוצר. אבל העניין הזה הוא יותר מדי רציני, והוא בנפשו.

אסור שיהיה מצב שמחסור תנאים נהפוך את הרופאים המרדמים לרוצחים. לא הם ולא אנחנו לא נוכל לשאת באחריות. מוטב שנמצא פתרון שעה אחת קודם.

היור' ת' גרוסמן:
תודה. אבקש משרת הבריאות להשיב.

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמולחני:
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, נושא המרדמים עומד על הפרק. הוא מוכר וידוע ומטופל על-ידי משרד הבריאות מאז שנת 1983. בזמן שעבר מאז ישבו כמה ועדות משותפות עם הרופאים המרדמים בכוונה להגיע להסדר מוסכם. כמו כן נדון הנושא עם נציב שירות המדינה, אבל מעולם לא הגענו להסכם.

משרד הבריאות הביע את דעתו, שהוא רואה צדק בעמדת הרופאים המרדמים, הטוענים כי מקצוע ההרדמה מחייב תוספת תקנים והשוואה להסכם הרופאים משנת 1977. מאז נחתם ההסכם נוספו פעולות רבות, אשר מחייבות נוכחות רופא מרדים, כמו פעולות שונות ביחידות לטיפול נמרץ כללי, יחידות פגים, פרודורות שונות בתחום הגסטרו-אנטרולוגיה, הקרדיולוגיה ורפואת הנשים. כל אלה מחייבים תוספת תקנים לרופאים מרדמים. ואולם, משרד הבריאות לא הגיע להסכם עם משרד האוצר ועם נציבות שירות המדינה בדבר תוספת תקנים. יש חילוקי דעות, הנמשכים כבר שנים. מדובר בתוספת של כ-100 תקנים, שאפשר היה להוסיף למערכת, כדי לאפשר לה לתפקד ולענות על הצרכים.

אשר לתחום הכספי, הרופאים המרדמים קיבלו תוספת מקצועות מיוחדים יחד עם הרופאים הפתולוגים והרדיולוגים, אך לעצמם נשחקת תוספת זו. כך שאין היום תמריץ כספי משמעותי לעידוד הרופאים הצעירים לבחור במקצוע ההרדמה. כידוע, האפשרויות לעבודה נוספת או לפרקטיקה פרטית בתחום ההרדמה הן מצומצמות ביותר. אם נוסיף על כך את האחריות המיוחדת שיש לרופא המרדים לא רק בשלב ההרדמה, אלא גם בשלב ההתאוששות, מובן וברור מדוע אין מקצוע ההרדמה מושך את הרופאים הצעירים. אלה שבחרים להתמחות בהרדמה אינם בוגרי בתי-הספר לרפואה בישראל, אשר רמתם הרפואית הגבוהה ידועה.

חברי הכנסת, יש להצטער על כך, שאנו שבים ונקלעים למערכולת ולמחזור של שביתות. עכשיו מתקיימת שביתה של הרופאים המרדמים; אחריה תבוא שביתה של הרופאים הכלליים בכל בתי-החולים הממשלתיים. גם עובדי המעבדות עומדים בתור, גם הם הכריזו על סכסוך עבודה, וכך גם המיקרוביולוגים ואחרים. כידוע לחברי הכנסת, יש במערכת הבריאות 22 קבוצות עובדים, וכל אחת מקבוצות אלה יכולה להכריז על שביתה בכל יום שהוא, אם אין היא שבעת רצון ריש לה תביעות חדשות.

אשר לשביתה של הרופאים המרדמים המתקיימת היום, מידווחים שנחקלו במשרד הבריאות במשך היממה האחרונה עולה, כי כ-300 עד 400 חולים לא נותחו היום, ולא ברצונו בהם

ולפתוח במשאומתן עם העובדים, כדי להביא את הסכסוך לידיו סיום.

היו"ר ח' גרוסמן:

מה את מציעה?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמוזלינו:

אני מציעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

עדנה סולודר (המערך):

ועדה משותפת.

היו"ר ח' גרוסמן:

ועדת הכנסת תחליט.

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמוזלינו:

ברשותי, אומר משפט אחרון בתגובה על דברי חברת הכנסת עדנה סולודר, אשר ציטטה את דבריו של ד"ר טברסקי. הוא הכחיש נמרצות כאילו אמר ש-30 איש מתים בכל שנה כתוצאה מתקלות בהרדמה. הוא אמר שהדברים האלה שאמר הוצאו מהקשרם.

מצאתי לנכון להודיע זאת כדי שהדברים יירשמו.

עדנה סולודר (המערך):

אני רוצה להוסיף ששרת הבריאות ענתה לי בנושא זה כתשובה על שאלתא, שבשנה האחרונה מתו 10 אנשים, וגם זה די והותר.

היו"ר ח' גרוסמן:

חודה רבה. חברי הכנסת, אין הצעות אחרות?

חברת הכנסת עדנה סולודר, האם את מסכימה להעביר את הצעתך לוועדה שוועדת הכנסת תחליט?

עדנה סולודר (המערך):

אני אשמח מאוד אם זו תהיה ועדה משותפת.

היו"ר ח' גרוסמן:

בסדר. ועדת הכנסת תחליט.

אני מעמידה את ההצעה להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע

ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' גרוסמן:

הנושא יועבר לוועדת הכנסת והיא תחליט אם הוא יועבר לוועדת העבודה והרווחה או לוועדה משותפת של ועדת העבודה והרווחה וועדת הכספים.

י. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 77), התשמ"ח — 1988*

(קריאה ראשונה)

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום: הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 77), התשמ"ח — 1988. רשימת הדוברים היא די ארוכה וסופית. תינתנה חמש דקות לכל נואם. תביא את החוק חברת הכנסת עדנה סולודר בשם ועדת הכספים וכמה חברי כנסת שהציעו את החוק. בבקשה.

1. בסעיף 9 לפקודת מס הכנסה, במקום פסקה (1) יבוא: תשלומים, שירותים וטובות הנאה המשתלמים או הניתנים

להעדיף את המקצוע הזה, כדי למשוך אליו רופאים צעירים. שאחרי תקופת הסטו מחמשים התמחות במקצועות שבהם יוכלו להרוויח הרבה כסף. וכפי שאמרתי, אין מקצוע ההרדמה שייך למקצועות אלה.

אני רוצה לומר, שלא ייתכן שמשרד הבריאות ושרת הבריאות ימשיכו לשאת באחריות למצב הזה. האחריות צריכה ליפול על אחרים, על מי שאינם מודעזים ועל מי שמגלים אדישות ואינם מטפלים בסקטורים האלה. שיישבו אתם. אם לא ייתנו להם — לא ייתנו להם, אבל צריך לשבח עם העובדים ולדבר אתם. במשך ארבעה חודשים יש כמעט נתק מוחלט, והמשמרת הראשונה של ניתוחים פחתה בשליש כמעט. הרי אחר כך יעלה כפל כפליים לקצר את כל התורים האלה. האם מישהו עושה חשבון כלכלי — אם עושים?

עכשיו התבררנו על קיצוצים נוספים במערכת הבריאות. גם 573 החקנים, שניתן להם חקצבים בשנה שעברה, עדיין אינם כשיא כוח האדם של משרד הבריאות, ואנחנו צריכים להיאבק בכל כוחנו שיחזירו אותם לשיא כוח האדם. אי אפשר, מצד אחד לכבד הסכמים ולתת חקנים לאחיות ולרופאים, ומצד שני לקחת.

נושאי הבריאות יעלו כל שבוע על שולחן הכנסת ואני אצטרך להתייצב כאן ולענות. ואין לי תשובות אחרות אלא להצביע על אותה כתובת שהאחריות מוטלת עליה, שהכנסת נתנה לה את הסמכות להיות מופקדת על מגזר השכר, התקנים והתוספות למיניהן. שצריך או לא צריך לתת לעובדים. על-פי הסמכות שניתנה לה היא חייבת למלא את תפקידה ואת חובתה כלפי כל מערכת ומערכת. לא ניתן להפקיר עוד את מערכת הבריאות ולהתעלל בה כפי שזה נעשה כעת.

אנחנו מכינים תוכניות ורפורמות, אולם אם במשך שלושת החודשים האלה ובמשך השנה הזאת יהיו זעזועים ונעוסים בכיכר שרפות, לא נוכל ליישם דבר ואז נבוא שוב לוועדת הכספים לדון על התקציב. וחבר הכנסת דן תיכון ישאל אותנו, ובצדק: מה עם התוכניות שלכם? מה עם הרפורמות שדיברתם עליהן? למה אינכם מפעילים את התקנים ואת חדרי הניתוח בשעות אחר-הצהריים? אלו שאלות נכונות לחלוטין, אבל אין אפשר לבצע דברים במצב כזה? אנחנו רוצים לחולל שינויים במערכת, שינויים שיביאו, בסופו של דבר, ברכה גם לחולים, וגם יביאו לחיסכון בתקציב, אבל במצב הנוכחי זה לא ניתן.

אני פונה אל חברי ועדת הכספים היושבים באולם: אנא מכס, אולי אתם תהיו פה למערכת הבריאות, תהיו דוברים האמת, כדי שיחוסו עליה.

כבוד היושבת-ראש, אני פונה מעל הבמה הזאת אל אנשי האוצר, אשר בידם הסמכות, בבקשה לא להישאר אדישים

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1865).

מצמצמים את תקציב בית-הנשיא. קורות לנו לעתים מה שנקרא "פשלוח" בדיקון העממי. כך קורה, שהנשיא נוסע לשווייץ ולגרמניה, והוא פונה לקהילה היהודית בשווייץ כדי שזו תממן שם את שהותו בסוף השבוע. זה לא מקובל עלי. נשיא מדינת ישראל הוא של כלנו, ומדינת ישראל חייבת לשאת בכל הנטל בלא יוצא מהכלל. תודה רבה.

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מתתיהו פלד. ואחרי — לחבר הכנסת דוד ליכאי, אחרון הנואמים, אם הוא יהיה.

מתתיהו פלד (הרשימה המחקרמת לשלום):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, אף כי הדבר לא נאמר במפורש, אני מניח שהצעת החוק הזאת מתכוונת להאדיר ולחזק את מעמדם של הנשיא כסמלה של המדינה. בהנחה שזוהי מטרת הצעת החוק, אני כמובן תומך בה ומוזדהה עם מטרתה. איני בטוח כל כך, שמבחינת הפרטים שבה משיגה ההצעה את המטרה הזאת במלואה, אבל אני מוכן להניח לוועדת הכספים לעשות ככל שחבין. בהנחה שזוהי המגמה בעיקרה של דבר.

מעמדו העל-מפלגתי והעל-דתי של הנשיא הוא נכס ממלכתי שיש לשמור עליו, לקיים אותו ולחזק אותו בכל דרך אפשרית. חיוזוק ושימורו כולל, כמובן, גם את חסינותו של הנשיא בפני ביקורת, ברום, כמה דברים אפורים? בכך שהוא משכיל להימנע ממצעים או מאמירות, החורשים אותו לביקורת. לצערי, בעניין זה מגלה הנשיא מרי פעם חוסר רגישות מספקת למתחייב מן ההנחה, שעליו לעמוד מעל לכל ביקורת.

כאשר נכנס הנשיא לתפקידו הוא הכטיח מרצונו התופשי, כמובן, כי יפעיל את כל יוקרתו לביעור נגע הגזענות בחברה הישראלית, ואף כי אני מודע למצעים שהוא עשה בעניין זה, אני מצטער לציין שהוא היה יכול לעשות יותר. אביא שתי דוגמאות, כדי להמחיש את מה שאני אומר: כאשר מסר הנשיא את ברכתו לעם בערב יום העצמאות היה נאומו בלי ספק נאום חשוב ואחראי, שנגע לבעיות השעה. והנה, נעלם ממנו, נשכח ממנו שיש בארץ גם ציבור ערבי, שגם לו יש בעיות וגם הוא מתמודד עם קשיים. ביום העצמאות אולי יותר מבכל יום אחר, הנשיא לא הפנה אף לא משפט אחד ואף לא רעיון אחד אל הציבור הערבי. אני ראינו בזה מחורל מצער.

דבר שנראה לי בעייתי יותר הוא התייחסותו של הנשיא אל הציבור הערבי בישראל בעקבות "יום השלום" ואירועי בדבריו אל הציבור הערבי אזכר הנשיא את הטרגדיה של 1948 ואזכור זה הלם אולי את מי שמוכן להיות דוברו של אותו חלק בציבור היהודי, המתייחס אל הציבור הערבי בישראל ככלל כאל ציבור הערין באופן בסיסי את המדינה. חבל שהנשיא נגרר להתבטאות זו.

על כן, גברתי הישבת-ראש, אני מבקש להתעכב בקצרה על אירועי "יום השלום", שהוכרו על-ידי אורתי ישראל הערבים. אין ספק, כי הפגנות ושביחות מחאה, שהן מזכויות היסוד של האזרח הישראלי, אמורות להתנהל בלא הפרת החוק, אך ידוע לכול שאף-על-פי-כן לעתים קרובות מתלוות אליהן הפרות חוק והפרעות לסדר הציבורי. הלוא משום כך מלווה המשטרה הפגנות בכוחות מוגברים. הנה, רק לפני ימים מספר הסתיימה הפגנה של "שלום עכשיו" בירושלים בעימות חריף עם המשטרה, שאף הפעילה נגד המפגינים גז מדמיע. אך האם מישהו העלה בספק את נאמנותם של מפגיני "שלום

מאוצר המדינה לנשיא או לנשיא לשעבר או לשאיריו בקשר למילוי תפקידו כנשיא, למעט משכורת וקצבה.

2. תחולתו של חוק זה משנת המס 1988 ואילך.

אני רוצה להגיד כמה דברי הסבר. לפי ההוראה הקיימת פטורים ממס משכורתו של נשיא המדינה וכן תשלומים אחרים, שירותים וטובות הנאה המשתלמים או הניתנים מאוצר המדינה לנשיא או לנשיא לשעבר או לשאיריו בקשר למילוי תפקידו כנשיא. בגלל הוראה זו נקבעת משכורתו של נשיא המדינה בהתחשב בכך שהיא משכורת נטו וכיצא בכך גם גמלאותיו. לפי זה, משכורתו של הנשיא וקצבתו קטנות משל כל נושאי המשרה ברשויות השלטון.

ועדת הכספים של הכנסת מציעה, והחוק מוצע כשם חברי הוועדה לקבוע שמשכורתו של נשיא המדינה תהיה גבוהה בשקל חדש אחד ממשכורתו של נשיא בית-המשפט העליון כשיא הווחק. על כן, מוצע שמשכורת זו והקצבה המשולמת על יסודה שוב לא יהיו פטורות ממס. תודה רבה.

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אפרים שלום — איננו באולם. חבר הכנסת בני שלטא — איננו באולם. חבר הכנסת שבה וייס — איננו באולם. חבר הכנסת מאיר שטרית — איננו באולם. חבר הכנסת חיים רמון — איננו באולם. חבר הכנסת יצחק ארצי — איננו באולם. רשות הדיבור לחבר הכנסת דן תיכון, בבקשה, ואחרי — לחבר הכנסת מתתיהו פלד.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, כהיומי חבר ועדת הכספים גם אני שותף לחוק הזה, אבל לא אוכל להימנע מלומר כמה מלים.

יש לי חששות שמישהו רצה לסייע לנשיא, וכצדק, לאותו איש אצה הדרך. שכן ועדת-השינוקים עומדת לבטל את מרבית הפטורים, ההטבות, דהיינו היתוים והניכויים.

הנשיא קיבל עד כה שכר של 2,787 ש"ח, שהוא שכר נטו וברוטו גם יחד. הנשיא לא שילם מס הכנסה ולכן היתה לו משכורת נטו וברוטו שווה. על-פי החוק המוצע השכר החדש של הנשיא יהיה ברוטו 8,994 ש"ח והנטו יגיע לסכום של 5,305 ש"ח. זו תהיה משכורת הדומה למשכורתו של נשיא בית-המשפט העליון ועד כאן הכול בסדר ותקין. אלא שמעתה ואילך נפתחת כנראה תיבת פנדורה, וכשהנשיא יפרוש הוא יקבל פנסיה של 100% כסך של 5,579 ש"ח, ואילו נשיא בית-המשפט העליון יקבל רק פנסיה בשיעור של כ-70%.

אני לא צריך לומר לכם, שקרוב לוודאי נשיא בית-המשפט העליון יפנה בעתיד הקרוב, ואולי כבר פנה אתמול או היום, ריבש לחדשות את תנאי הפנסיה שלו לתנאי נשיא המדינה. הוא מקבל פנסיה של 70%, הנשיא מקבל פנסיה של 100%. נשיא בית-המשפט העליון ירצה להעלות את הפנסיה שלו ל-100%, ואחרי יבקשו זאת כל חברי בית-המשפט העליון, ובזאת תיפתח בעיה שלא נוכל לעמוד מולה. אני תומך בעשיית צדק לנשיא, אבל אני גם תומך בסגירה הרמטית של העניין: אין יוצא ואין נכנס, מדובר רק בנשיא המדינה, ועם כל הכבוד לנשיא בית-המשפט העליון, הוא לא יוכל להיכלל באותה קטגוריה. יש לי ספק האם נהיה די חזקים לענות בשלילה לנשיא בית-המשפט העליון.

עוד נושא בהזדמנות זו, ובמשפט אחד: יש בעיה של תקציב בית-הנשיא. הכעיה הזאת אינה פתורה. מאחר שאנחנו

שיעור משכורות? זאת לא נקבע או לא נשנה ביום שנקבל את החוק המוצע כאן.

לכאורה, יכול להתהוות מצב שנשיא המדינה מקבל היום משכורת קטנה מאוד, לפתע נבטל את הפטורים והוא יישאר עם משכורת נטו אבסורדית. מה הרבותא שזה לא יקרה? — הצהרת ועדת הכספים על כוונותיה. מרדע לה למליאת הכנסת לסמוך בעניין זה "על עיוור" על כוונותיה של ועדת הכספים, אם היא, המליאה, מוסמכת גם לקבוע את שכרו של הנשיא?

אם מוצהר ששכרו של הנשיא יהיה גבוה בשקל אחד משכרו של נשיא בית-המשפט העליון, כל אשר אמרתי הוא: נאה יותר, אלגנטי יותר, בטוח יותר להביא יחד עם הקריאה השנייה והקריאה השלישית בהצעת חוק זו גם החלטה למליאת הכנסת אשר לשיעור שכרו של הנשיא. כך גם יבוא הכול על חיקונו מבחינת הסדר הטוב. תודה.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה. חבר הכנסת בני שליטא, אתה מעמיד אותי במצב לא נוח. סעיף 49(3) של התקנון אומר: "חבר הכנסת שביקש לקבוע לו זמן אחר לנאומו, נענים לבקשתו אם הדבר ניתן במסגרת הזמן שהוקצב לדיון. אך חבר הכנסת שלא הודיע שייעדר מן הישיבה בשעה שזינע תורו לנאום והיושבת-ראש קורא בשמו והוא אינו נמצא כאולם, מפסיד את רשות הדיבור באותו דיון."

למה אתה רוצה שאני אעבור על התקנון?

בני שליטא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אין שום ספק שאת צודקת. אני ישתתף בתפקיד בזמן ועקבתי אחר מהלך הישיבה באמצעות המחשב.

היו"ר ח' גרוסמן:

סליחה, חבר הכנסת שליטא, בתפקיד יושבים כאולם ולא כמזנון. אל תחזיק אותי.

בני שליטא (הליכוד):

ישיבתי עם אנשים שבאו מבחוץ. בתפקיד. עקבתי אחר מהלך הישיבה והמחשב הטעה אותי. תפסיקו את פעולתו אם הוא אינו פועל כראוי. לא יכול להיות דבר כזה, זה פשוט לא הוגן.

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת שליטא, המחשב אינו תחליף לישיבה כמליאה.

בני שליטא (הליכוד):

בסדר, הענישתי אותי ותני לי לדבר רק דקה אחת במקום שלוש דקות.

היו"ר ח' גרוסמן:

בבקשה, אני עושה זאת לפנים משורת הדין.

בני שליטא (הליכוד):

תודה.

עדה סולודר (המערך):

רק אני לא זוכה בהנחות האלה כשאיני נוכחת פעם אחת כאולם.

בני שליטא (הליכוד):

המחשב לא היה בסדר.

עכשיו? למדינה? האם טען משהו נגדם, כי הם כפויי טובה למדינה?

היו"ר ח' גרוסמן:

זה לא שייך למסגרת הדיון.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

זכותו של האזרח בישראל אינה רק להפגין, אלא גם לא להיות מואשם בכגיידה או בחוסר נאמנות, כאשר ההפגנה שבה הוא משתתף מסתיימת בהפרת הסדר. זכות זו עומדת גם לאזרח הערבי, שנמאס לו לספוג האשמות בדבר חוסר נאמנות וכדומה בכל פעם שהוא מוחה נגד מדיניות הממשלה. אין כל פלא, שהאוכלוסייה הערבית בישראל יצאה להפגין למען אחיה שבשטחים הכבושים, ואין להטיל ספק בזכותה לכך. ממש כשם שאין להטיל ספק בזכותם של יהודי ארצות-הברית להפגין למען אחיהם בברית-המועצות. גם אין לאיש זכות להטיל ספק ביחסם למדינה, כאשר הפגנותיהם מסתיימות, כמו הפגנות רבות של יהודים, בעימות עם המשטרה.

בני שליטא (הליכוד):

יהודי ברית-המועצות ויהודי ארצות-הברית לא חוסמים כבישים ולא זורקים אבנים.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

פורעי החוק — — —

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת מתי פלד, אי-אפשר לפרוס הכול במסגרת דיון על חוק כל כך קטן.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

רק משפט אחד: פורעי החוק יובאו לדיון, אך זכותו של הציבור כולו ליחס של כבוד אינה נגרעת בשל כך. רק יחס שהוא ביטודו יחס נועזי יכול להסביר את ההאשמות שהוטחו נגד הציבור הערבי בכללו בשל אותן הפרות סדר, שאיש לא רצה בהן ואיש גם לא יוכל לטעון שהן חריגות. זה מה שקורה כאשר מפגינים.

אני מקווה מאוד, שכבוד הנשיא יתן דעתו על עניין זה, וימנע בעתיד מהשמעת אזהרות לציבור הערבי כולו בגין התנהגות שאינה מקובלת מצד קומץ קטן מתוכו. תודה.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד ליכאי, בבקשה.

דוד ליכאי (המערך):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת עדנה סולודר, בני שליטא, מתי פלד, כוונת המציעים נראית לי, וגם נראה לי שהיא ברורה. הערתי עוסקת אך ורק בעניין אחד: בדאגה לאחידות בזמן בין העברת החיקון לפקודה כמבוקש, לבין ההחלטה על העלאת שכרו של נשיא המדינה.

סעיף 16 לחוק-יסוד: נשיא המדינה קובע: "משכורתו של נשיא המדינה ותשלומים אחרים שישולמו לו בתקופת כהונתו ייקבעו על-ידי החלטת הכנסת והיא רשאית להסמיך לכך את ועדת הכספים". אם כך, שני גופים מוסמכים לקבוע את משכורתו של נשיא המדינה — מליאת הכנסת, או בהסמכתה, ועדת הכספים.

הנה, ייתכן שכימים הקרובים תחזיר לנו ועדת הכספים חוק זה, אנו נקבל אותו בכנסת, אבל מה משמעותו? החוק אינו מגדיל את משכורתו של נשיא המדינה, הוא רק אומר שלא יינתן לנשיא המדינה פטור ממס הכנסה על משכורתו. מהו

לדברי חבר הכנסת ליבאי. כפי שאתה ודאי מודע לכך. כל חברי ועדת הכספים חתומים על הצעת חוק זו ואין ספק שאנחנו נביא את הדברים במקביל, כי כל הרציו של ההצעה הזאת הוא לעשות את שני התיקונים האלה במקביל.

חבר הכנסת פלד איננו באולם. למעשה, הערותיו לא היו שייכות לחוק, אלא הוא השתמש בהזדמנות של דיון על החוק הזה כדי להעיר הערות אחרות.

להערות של חבר הכנסת שליטא, לגבי המשכורת הנוספת, ולשאלה האם להכליל גם את משכורתו של ראש הממשלה בעניין זה — כל זה יובא בחשבון בעת הדיון בוועדת הכספים. אני מציעה להעביר את הצעת החוק הזאת לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה רבה.

אם אין הצעה אחרת, אני מעמידה את ההצעה להצבעה. מי בעד העברת הצעת החוק לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת

מס הכנסה (מס' 77), התשמ"ח — 1988.

לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ח' גרוסמן:
הצעת החוק הועברה לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אליעזר שוסטק (הליכוד):
פה אחד.

היו"ר ח' גרוסמן:
פה אחד. למה אתה צריך לעשות — — ? לו היו פה לפחות 50 חברי כנסת, אולי הייתי אומרת: פה אחד.

אליעזר שוסטק (הליכוד):
לכבוד הנשיא.

היו"ר ח' גרוסמן:
לכבוד הנשיא? — כבודו של הנשיא שמור.

חברי הכנסת, אנחנו נמשיך מחר בשעה 11:00. ישיבה זו נעולה. תודה רבה.

הישיבה ננעלה בשעה 19:17.

היו"ר ח' גרוסמן:
רק דקה, אני אסתכל בשעון. אם זה כל כך חשוב לך, בבקשה.

בני שליטא (הליכוד):
גברתי הושבת־ראש, חברי הכנסת, החוק עצמו מקובל עלי, כי ראוי שנשיא המדינה ישלם מסים כמו כל אזרח. יש לכך השפעה לא רצויה ולא טובה כאשר נשיא המדינה אינו משלם מסים. כל אזרח צריך לשלם מסים.

אבל אני מציע שהפרש בין משכורתו של נשיא המדינה לבין זו של נשיא בית־המשפט העליון יהיה 100 שקל. כמו כן, אני מציע משכורת דומה גם לראש הממשלה, אומנם נמוכה מזו של נשיא המדינה, אבל גבוהה מזו של נשיא בית־המשפט העליון, באמצע. תודה.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה רבה. אני מבינה שהצעתך חוכא לוועדה בין יתר ההצעות.

עדנה סולודר (המערך):
הצעתו היא חוק חדש.

בני שליטא (הליכוד):
למה חוק חדש?

היו"ר ח' גרוסמן:
לא, לא, זה לא חוק חדש, זה לא נושא חדש, לפי הערכתי.

עדנה סולודר (המערך):
אני מתכוונת להצעתו אשר למשכורתו של ראש הממשלה.

היו"ר ח' גרוסמן:
זה כן. רשות הדיבור לחברת הכנסת עדנה סולודר בשם ועדת הכספים.

עדנה סולודר (כשם ועדת הכספים):
גברתי היושבת־ראש, חברי הכנסת, כרצוני להשיב תשובות מספר למתדיינים בנושא זה.

קודם כול, להערותיו של חבר הכנסת דן תיכון, שעסק בנושא גמלתו של נשיא המדינה. על סדר־היום של ועדת הכספים עומד הנושא של גמלת נשיא המדינה ושם יהיה מקום לדון בהערותיו של חבר הכנסת דן תיכון. אגב, לפי החוק המוצע עתה אכן עשוי הנשיא לקבל גמלה שתהיה גבוהה ממשכורתו הנוכחית, מאחר שהיא פטורה חלקית ממסוי. לכן, הוועדה ערה לצורך כפתרון הכעיה.